

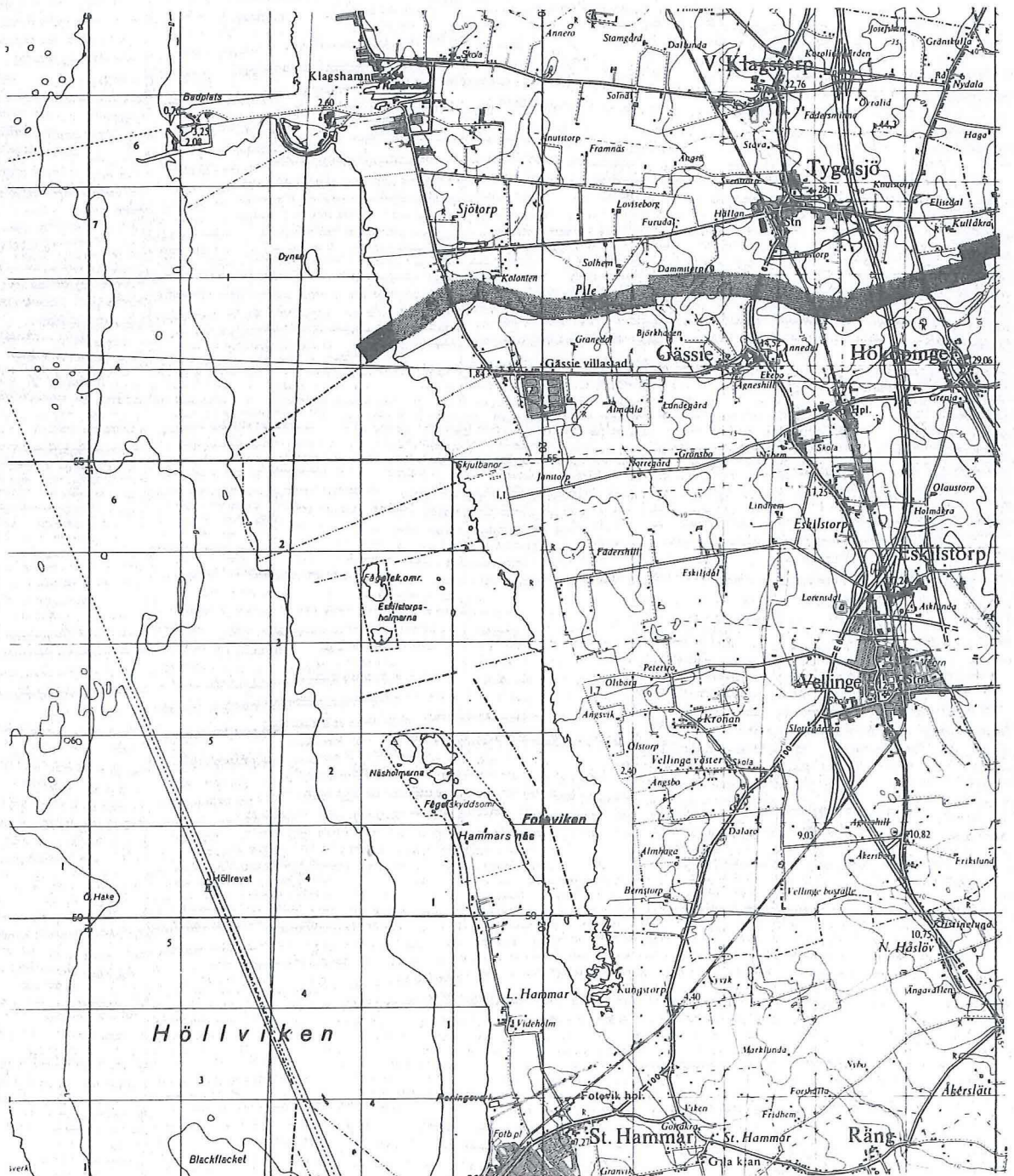

LÄNSSTYRELSEN I MALMÖHUS LÄN

NATURVÅRDSENHETEN

MEDDELANDE NR 1978:5

HÄCKFÅGELFAUNA I FOTEVIKSOMRÅDET

Särtryck ur Topografiska kartan från Statens Lantmäteriverk
Publiceringstillstånd nr 1978, LiberKartor, Vällingby

Godkänd ur sekretesssynpunkt för spridning
Statens Lantmäteriverk 1978-12-05

Författaren är ensam ansvarig
för
rapportens innehåll och bedömningar

HÄCKFÅGELFAUNAN I FOTEVIKSOMRÅDET
(Malmöhus län)

En studie gällande förändringar i art-
och numerärförhållanden under en
trettioårsperiod

av museiintendent Sven Mathiasson
Naturhistoriska museet, 400 30 GÖTEBORG 11

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
Inledning	1
Områdesbeskrivning och allmänna uppgifter kring Foteviksområdet	1
Material	4
Metodik	5
Faunakaraktär	9
Allmän numerärutveckling	12
Ekologiska dominanter och biomassa	13
Partäthet	14
Öar och fastland - artdiversitet och numerärför- hållanden	16
Förändringar i artsammansättning och numerär	19
Näringsekologiska förhållanden	24
Delområdesbeskrivningar	27
Artöversikt	40
Sammanfattning	60
Litteratur	61
Engelsk sammanfattning (English summary)	63
App 1 Tabeller	69
App 2 Figurer (diagram och foton)	83

INLEDNING

Föreliggande beskrivning av häckfågelfaunan inom Foteviks-området baseras på inventeringar utförda under åren 1947-1976. Redovisningen avser att klargöra områdets egenart och att inplacera detsamma i dess djurgeografiska-faunistiska sammanhang. Vidare belyses långtidsförändringar i artsammansättning och individrikedom för området såsom helhet, liksom den roll skilda delområden och miljöer spelar i detta sammanhang.

En jämförelse av delområdenas biologiska särdrag och deras i långtidsperspektiv alternativa och växlande betydelse lämnar därtill underlag för framtida planering för skydd och skötsel.

OMRÅDESBESKRIVNING OCH ALLMÄNNA UPPGIFTER KRING FOTEVIKSOMRÅDET

Foteviken (ca 55.27 N/12.57 E) ligger i Malmöhus län, i länets sydvästra del mellan Malmö och Höllviksnäs. Viken bildas mellan L:a Hammars näs och fastlandsstranden väster om Kungstorp-Vellinge-Eskilstorp. Foteviksområdet i den bemärkelse och avgränsning, som tillämpas i denna redovisning (jfr Fig 1), omfattar strandängar, kustvatten och öar, liksom själva Hammars näs mellan Klagshamnspiren i norr och bronsåldershögen väster om Hammars kyrka i söder. Avståndet de båda punkterna emellan är ca 11 km.

De lösa jordarterna inom området består av moränlera och sand överlagrat av ett tunt torvlager (s k marsktorv eller strandängstorv). På några håll t ex på ön Dynan, Eskilstorps holmar, den yttersta av Näsörar och spetsen av Lilla Hammars näs finns fria sandfält med tendenser till dynbildning på den mot havet vättande sidan. Fastlandsstranden (mellan Klagshamn och Kungstorp), liksom den mot själva Foteviken vättande stranden på Lilla Hammars näs och den från havet vända strandzonen på öarna uppvisar en eroderad brant (några decimeter till en halvmeter hög) (Fig 2), nedanför vilken långgrund sandstrand utbreder sig. I Fotevikens innersta del, liksom på yttersta

spetsen av Lilla Hammars näs och på Näsörar, utbreder sig de mest omfattande tuvmarkerna och erosionskanalerna (Fig 3). I denna strandäng av utpräglad marsklandstyp står tidvis, särskilt under vinterhalvåret, vatten i kanalerna och i höljorna kring tuvorna, men sommartid är bottnarna ofta uttorkade och spruckna i rutnätsmönster (Fig 4). Utmed västra stranden av Lilla Hammars näs dominerar av havsvågorna ursvallad klapperstenstrand (Fig 5), och på västsidan av nässpetsen och öarna ligger flerstädes anhopningar av mäktiga istransporterade block (Fig 6). Innanför strandängarna utbreder sig odlad mark, såväl på Lilla Hammars näs, som utmed Vellinge-sidan, där Söderslätts bördiga leror tar vid.

Utänför Klagshamn har omfattande utfyllnad ägt rum alltsedan slutet av 1800-talet, vilken resulterat i en mäktig pir med småbåts- och fiskehamn. Denna skiljer Foteviksområdet från de norr om piren liggande strandängarna, vilka alltmera omvandlas genom utfyllnad och exploatering. Kalkbrottet innanför Klagshamnspiren är numera vattenfyllt, och bildar den enda sötvattensjön i anslutning till den marina kustnaturen.

Områdets topografi är med geologiska mått ung. Strandzonen har stigit ur havet efter Littorina-tidens högvattenstadium. Den nuvarande strandutformningen omskapas fortfarande år från år. Ett exempel härpå ger den nordligaste av Eskilstorps numera två öar. Vid tidpunkten för starten av denna inventering (år 1947) utgjordes ögruppen av fyra från varandra väl avgränsade öar.

Vegetationsmässigt domineras strandängarna av kortvuxet gräs med rika örtinslag. Mest påfallande är tusensköna (Bellis perennis), trift (Armeria maritima), mandelblomster (Saxifraga granulata) och smörblommor. Erosionskanalerna visar då de är vattenfyllda på sina håll ett övermått av grodmöja (Ranunculus trichophyllus). På strandvallarna, ofta i torra lägen bland klappersten bildar gåsörten (Potentilla anserina) ett täcke, med inslag av saltary (Minuartia peploides) samt strand-

malört (Artemisia maritima). Strandvallarnas fuktigare läsidor är bevuxna med skörbjuggsört (Cochlearia officinalis). På Eskilstorps holmar, Dynan och den lilla ön i Fotevikens inre ersätts strandängarnas kortvuxna gräs och halvgräs av frodiga kvickrots- och knylhavreängar (Elytrigia repens och Arrhenatherium elatius) (Fig 7).

De enda buskarna utgörs av några få nyponsnår (Rosa canina). Bladvass (Phragmites communis) förekommer i mera omfattande bälten utmed stranden just söder om Klagshamn, likaså kring åmynningarna i vikens inre och på några spridda håll i övrigt. De mest omfattande strandvassarna bildas eljest av havssäv (Scirpus maritimus) och på några håll finns blåsäv (Scirpus tabernaemontani). (Jfr Fig 8 och 9).

Foteviksområdet uppvisar sålunda en utpräglad marsklandsnatur, kännetecknad av havets stranderosion och överspolning under högvatten. Om det senare vittnar också de tångvallar, främst bestående av sjögräs (Zostera marina), vilka höststormarna skickar långt upp på land (Fig 10).

Klimatologiskt ligger Foteviksområdet inom den gynnsamma del av vårt land, som ligger sydväst om 0°-isothermen för januari månad och sålunda ofta förskonas från snö och isbeläggning. Därtill utmärkes denna kustzon av relativt låg årlig nederbörd (mindre än 400 mm) och förhållandevis låg humiditet (mindre än 12).

Inre delen av Foteviken har starkt utsötat vatten, vilket längre ut övergår i bräckvatten (salthalt mellan 0,5-1,6 ‰). Söt-vattensfiskar som gädda och abborre förekommer sålunda sida vid sida med sand- och skrubbskäddor. Sandmaskar, havsborstmaskar och småsnäckor av släktet Rissoa är rikligt förekommande.

Bland för fågellivet betydelsefulla havsväxter märks främst sjögräs, Zostera nana på grunda vatten och sand-lerbotten, Zostera marina ett stycke längre ut på djupare vatten. Därtill

förekommer havssallad (Ulva lactuca) och tarmtång (Enteromorpha intestinalis), liksom givetvis på större djup blåstång (Fucus vesiculosus).

MATERIAL

Redogörelsen begränsas till häckfågelbeståndet, varmed förstås fåglar vilka ertappats med bo, ägg eller ungar. Framställningen koncentreras därjämte till förhållandena på yttersta delen av Lilla Hammars näs (Nässpetsen) och öarna inom Foteviksområdet (= basinventeringsområdet, totalt ca 64 ha, vilka årligen inventerats). Angivna värden hänför sig i övrigt till fyra geografiska inventeringsavgränsningar, vilka definieras sålunda:

Foteviksområdet - omfattar samtliga nedanstående delområden (totalt ca 596 ha) samt utanför liggande vattenområden. Inventeringsverksamheten inom skilda delområden anges under dessa. Generella, ej delområdespreciserade uppgifter hänför sig till Foteviksområdet som sådant.

Basinventeringsområdet (förkortat till basområdet) - omfattar samtliga öar jämte Nässpetsen (totalt ca 64 ha) och har årligen inventerats.

Öarna - omfattar samtliga öar (sammanlagt ca 29 ha) inom Foteviksområdet och har inventerats årligen.

Fastlandsstrandängarna - omfattar strandängarna mellan Klagshamn (via Kungstorp) och yttersta delen av Lilla Hammars näs (inklusive Nässpetsen) (totalt ca 565 ha). Totalinventerade åren 1958 och 1960, därjämte årligen besökta och inventerade i smärre partier. Nässpetsen (35 ha) jämte Yttre hagarna (ca 25 ha) har dock årligen inventerats.

Faktamaterialet har insamlats under perioden 1947-1976. Vanligtvis har basområdet inventerats vid minst två separata

tillfällena under häckningstiden (jfr Tab 1); främst i maj, men vid några tillfällen i början av juni. Genomsnittligt har 3 1/2 dagar per år ägnats åt basinventeringarna. Geografiskt har det årligen inventerade basområdet avgränsats till de med svart markerade partierna å Fig 1. En fullständig inventering täckande tillika det streckade avsnittet utfärdades 1958 och 1960. Tillsammans bildar dessa båda avsnitt det område, vilket i denna framställning benämnes Foteviksområdet och till vilket artlistan (Tab 5) hänför sig.

Den för många arter utsträckt häckningstiden, vilken därtill varierar olika arter emellan, innebär med den tillämpade tidläggningen av basinventeringarna, att en del tidigt häckande arter (exempelvis tofsvipa, större strandpipare och gräsand) kan bli underrepresenterade (särskilt om häckningen misslyckats och inga ungar binder paren till boplatsen), detsamma gäller några extremt sent häckande arter (såsom sothöna och småskrage). Kompletterande inventeringar har därför vissa år utförts före och efter basinventeringarna.

Några år utmärkes av brister ur inventeringssynpunkt:

- 1) endast en del av området har inventerats (1947, 1950, 1957)
- 2) endast en inventering har utförts/ingen inventering har ägt rum (jfr Tab 1)
- 3) inventeringen har utförts alltför sent eller alltför tidigt i relation till häckningsaktiviteten hos vissa arter (1961, 1976).

METODIK

De olika fågelarternas populationsstorlek (häckningsnumerär) har normalt bestämts genom parräkning kombinerad med boräkning.

Numerärbestämning baserad på boräkning har utförts inom med vimplar eller på annat sätt klart avgränsade avsnitt, vilka till storleken anpassats efter rådande partäthet och terräng.

Avsnitten har inventerats efter tätt liggande förflyttningslinjer eller genom att antalet bon kunnat räknas från en central punkt inom avsnittet (små avsnitt inom numerärrika, täta och välavgränsade kolonier).

Parräkningen har utförts från välbelägna utsiktspunkter, varifrån fåglarna lätt kunnat räknas på de kortvuxna gräsängarna efter det att de fått tillfälle att uppsöka reviren i de fall då de reagerat på observatörens närvaro. Från dessa utsiktspunkter har också kolonier av arter med koncentrerad lokalisering registrerats för att senare bli föremål för boräkning.

Individräkning har ofta utförts jämsides med boräkning och parräkning. Framför allt har detta gjorts för att vid en viss tidpunkt fastställa relationen mellan antalet bon (= antalet häckande par) och antalet inom boplatsområdet närvarande fåglar. Med vetskap om denna relation kan i andra sammanhang bedömningar göras gällande antalet häckande par.

Den momentana numerärbestämningen (grundad på ovanstående metoder) har vid boräkning omfattat en enda räkning, medan par- resp individräkning vid varje tillfälle upprepats minst tre gånger. Medelvärden på de senare har fått representera det aktuella par- resp individantalet. Numeräruppgifterna är givetvis påverkade av skilda former av metodologiska fel och avviker därigenom mer eller mindre från de sanna värdena. Att utvärdera felmarginalerna låter sig ej alltid göras. Mest tillförlitliga är uppgifterna för arter där boräkning konsekvent genomförts. Avvikelser från ett inventeringstillfälle till ett annat beror väsentligen på spoliering av större eller mindre del av kolonierna, nytillkommande par etc. (Jfr avsnittet Det häckande fågelbeståndets numerära dynamik). Växlande svårigheter att finna skilda fågelarters bon påverkar självfallet exaktheten.

Boräkning har alltid och för samtliga arter tillämpats på de smärre öarna (Ö nr I-III samt Eskilstorps småöar A-C och Dy-

nan). På Nässpetsen, Näsörar och Eskilstorps har komplett boletning ej alltid utförts. Parräkning har ofta tillgripits vad gäller gråtrut och fiskmåsar samt andra vadare än skärfläcka, rödspov och roskarl. För gråtrut och fiskmåsar har enbart individräkning (adulta fåglar med stark bindning till boplatsområdet) vid några tillfällen tillämpats. De större skrattmåskoloniernas individantal har vanligtvis skattats på basis av noggrann räkning av viss del av kolonien. Totalinventeringarna av hela Foteviksområdet åren 1958 och 1960 baserades utanför basområdet väsentligen på par- och individräkning, inom basområdet följdes ovan angivna riktlinjer.

I tabeller och andra sammanhang angivna häckningsantal för andfåglar och rallfåglar baseras enbart på bofynd, eller iakttagna ungfåglar. Detsamma gäller för samtliga tärnararter, liksom havstrut, silltrut, större strandpipare (något undantag), svartbent strandpipare, roskarl, rödspov samt skärfläcka och kråka. För övriga arter baseras numerärangivelsen på registrering av revirhävdande, stationära varnande exemplar, sjungande hannar, matande exemplar etc., men också för dessa arter i många fall på bofynd.

Den öppna ängsmarken är förhållandevis lättinventerad vad gäller flertalet här aktuella fågelarter. Synnerligen lätta att lokalisera är kolonierna av måsfåglarna och skärfläckan. Den kompakta kolonistrukturen hos dessa arter gör det också lätt att påträffa deras bon. Också bon av rörhöna resp sothöna, påträffas lätt, dock förutsätter detta, liksom vad gäller andfåglarna, täta inventeringslinjer genom de vegetationsrika och högvuxna häckningsmiljöerna - havssävbältena resp mera högvuxen gräsvegetation och tuvor. För ejdern är det tillika lätt att finna bobalarna efter det att kullen kläckts. Svartbent strandpipare, roskarl, rödspov, brushane, kråka och gulärta är på grund av sin ovanlighet lättlokaliserade, det brukar ej erbjuda några svårigheter att konstatera häckning.

Bland strandängens fåglar återstår sålunda ett antal solitärt häckande arter, vilka på grund av sin förhållandevis höga nu-

merär, utspridda förekomst och rörlighet erbjuder svårigheter att exakt numerärbestämma och påträffa bon utav - detta gäller främst tofsvipa, enkelbeckasin och rödbena, sånglärka och ängspiplärka men också i viss utsträckning strandskata, större strandpipare och kärrensäppa. Svårigheterna härvidlag gäller framför allt fastlandsängarna, medan öarna allt efter storlek är mera lättinventerade.

Vid utvärderingen av inventeringsresultaten har väsentligen eftersträvat att beskriva den generella faunakaraktären och områdets egenart samt belysa funktionella, ekologiska förhållanden. För att möjliggöra en jämförelse med fågelsamhällenas struktur i andra områden har därjämte framräknats partätheten pr arealenhet (ha) för området som helhet, liksom för skilda delavsnitt med olika topografisk eller vegetationsmässig karaktär. Arealberäkningarna för skilda delavsnitt (öar, strandängar etc) har utförts av Sam Skällberg vid Planeringsavdelningen, Länsstyrelsen i Malmöhus län. Underlagsmaterialet har utgjorts av Ekonomisk karta i skala 1:10 000 och förstoringar av denna i skala 1:5 000 resp 1:2 500. Mätmetoden har utgjorts av planimeter och rutpolett. Nedan angivna arealer hänför sig till på Fig 1 angivna områden; vad gäller strandängområdena avses marken utanför den uppodlade arealen, såsom den framgår av ekonomiska kartan. Osäkerheten i arealuppgifterna för de mindre områdena kan vara betydande, men storleksordningen och proportionerna mellan delområdena framgår ej om decimalerna avrundas. Följande arealuppgifter har sålunda använts vid framräkningen av partätheten för skilda delområden.

Område 1 (väsentligen Tygelsjö och Gässie ängar)	190 ha
" 2 (Eskilstorps ängar)	94 ha
" 3 (Vellinge ängar)	127 ha
" 4 (ängarna kring Fotevikens inre del)	96 ha
Yttre och inre hagarna (område 5)	25 ha
Nässpetsen	35 ha
Yttre Näsörar	4,7 ha

Mellersta Näsörar	8,6 ha
Innersta Näsörar	3,0 ha
Eskilstorps holmar (de tre norra öarna)	6,0 ha
Eskilstorps holmar (den södra ön)	2,6 ha
Dynan	3,7 ha
Ö nr I	0,09 ha
Ö nr II	0,10 ha
Ö nr III	0,12 ha
Ö nr IV	0,22 ha

FAUNAKARAKTÄR

Foteviksområdets häckfågelfauna är givetvis vad beträffar artsammansättningen beroende dels av den omgivande regionala faunan, från vilken den rekryterats, dels av områdets speciella topografiska och näringsekologiska utbud. De lokala topografiska och vegetationsmässiga förhållanden, vilka påverkar artsammansättningen, är främst förekomsten av öar, samt de flacka strandängarna utmärkta av kortvuxen vegetation med tuvmark och smärre laguner och de på sina håll omfattande vassområdena (bladvass och havssäv).

Under hela inventeringsperioden (1947-1976) har 45 fågelarter konstaterats häcka inom Foteviksområdet (Tab 5). En del av dem fortplantar sig endast sporadiskt inom området - vigg, knölsvan, brun kärrhök, ros Karl, rödspov, havstrut, silltrut, skräntärna. Andra förekommer årligen under häckningstid, men bofynden är få. Brushanen har sålunda en välfrekventerad spelplats och uppträder på de flesta strandängar, men har endast en gång konstaterats häcka. Möjligen bör ytterligare någon fågelart inräknas bland häckfåglarna. Årtan uppträder sålunda årligen parvis under häckningstiden, och ensamma hannar ses senare; gråhakedopping har också iakttagits under förhållanden som tyder på häckning. Den svartbenta strandpiparen var tidigare årsviss häckfågel, men är numera borta. I gengäld har skäggesen helt nyligen invandrat.

De årligen häckande arterna reduceras sålunda till ett 30-tal (understrukna i Tab 5), vilka fördelas på följande fågelordningar (inom parentes anges därjämte sporadiska häckfåglar):

Doppingar (Podicipitiformes) - 1 art
Andfåglar (Anseriformes) - 7 (+ 2) arter
Rovfåglar (Falconiformes) - (+ 1) art
Rallfåglar (Gruiformes) - 2 arter
Vadarefåglar (Charadriiformes) - 8 (+ 3) arter
Måsfåglar (Lariformes) - 7 (+ 3) arter
Småfåglar (Passeriformes) - 9 (+ 2) arter

De arter, som noterats häcka, och upptas i Tab 5 fördelar sig vad gäller faunatillhörigheten på följande faunatyper:

Arktiska - 4 arter (ejder, st strandpipare, kärrensäppa, silvertärna)
Holarktiska - 5 arter (skedand, gräsand, kricka, småskrake, fisktärna)
Palearktiska - 17 arter (stjärtand, knölsvan, brun kärnhök, sothöna, tofsvipa, enkelbeckasin, rödspov, rödbena, brushane, silltrut, fiskmå, skrattmå, sånglärka, sädesärta, gulärta, sävsparv, skägges)

Nearktisk - 1 art (gråtrut)
Nordatlantisk - 1 art (havstrut)
Kosmopolitiska - 6 arter (rörhöna, strandskata, svartbent strandpipare, kentsk tärna, småtärna, skrântärna)
Turkestanskt-mediterran - 1 art (skärfläcka)
Europeisk (europeisk-turkestansk) - 4 arter (ängspiplärka, kärrensångare, sävsångare, rörsångare)
Sarmatisk - 1 art (gravand)

Begreppet faunatyp avses belysa arternas utbredningshistoria och anger att fågelarten ifråga utgör ett karakteristiskt inslag i den regionala fauna det gäller (jfr Voous 1960). Den regionala faunans speciella särdrag och artsammansättning är i sin tur avhängig bl a av klimatförhållanden, biotoputbudet, arternas spridningsförmåga etc. Som synes domineras Foteviksområdets häckfågelfauna, som sig bör, av palearktiska faunaelement, dvs arter som är utmärkande för Gamla världens nordliga delar. De flesta arterna har tyngdpunkten i sin förekomst knuten till den tempererade klimatzonen. Elva arter (kosmopoliterna och de europeiska resp turkestansk-mediterrana faunaelementen) understryker emellertid Foteviksområdets sydliga faunakaraktär. Flertalet har dessutom sin nordligaste europeiska förekomst i vårt lands södra delar.

I gränsområden till strandängarna häckar givetvis många fågelarter, vilka ej medtages i denna speciella redogörelse främst därför att de ekologiskt ej har samband med den egentliga strand- och kustmiljön. Två biotoper skall dock omnämnas och några arter med nära släktskap till strandängens fåglar skall därutöver anföras. Samtliga fullständiga bilden av områdets faunakaraktär.

Biotopmässigt har Klagshamnsdammen (ett numera vattenfyllt kritbrott) nära samband med Foteviksområdets övriga vattenbiotoper, den mera påtagliga vegetationen består av bladvass. Bland häckfåglarna kan nämnas gräsand, vigg, knölsvan, sothöna, fiskmå, backsvala och sävsparv, samt skäggdopping och troligen gråhakedopping och smådopping.

Biotopmässigt avviker en mitt på Vellinge strandängar planterad löv- och barrträsdunge. Den bildar också häckningsunderlag för en eljest helt främmande faunaenklav bestående av ringduva, skata, koltrast, rödhake, trädgårdssångare, lövsångare, järnsparv, hämpling och hofink.

Vid en damm i närheten av Tygelsjö häckade i slutet av 1950-talet mindre strandpipare, vilket gör att samtliga tre svenska strandpiparearter hör till områdets fauna.

I sammanhanget kan också nämnas att rördrom och småfläckig sumphöna anträffats i anslutning till fuktmarkerna och vassbältena i nordligaste delen av strandängsområdet (område 1 enl Fig 1).

ALLMÄN NUMERÄRUTVECKLING

Enligt totalinventeringarna åren 1958 och 1960 dominerades Foteviksområdets häckfågelfauna numerärt (medelvärde för de båda åren) av skrattnås (3 920 par), fisknås (489 par), tofsvipa (454 par), skärfläcka (223 par), rödbena (145 par), kentsk tärna (135 par), gråtrut (102 par), sånglärka (89 par), större strandpipare (86 par), silvertärna (61 par), strandskata (51 par), kärrsnäppa (40 par), småtärna (33 par), ängspi-plärka (30 par). Övriga arter uppträdde i antal lägre än 20 par. På grund av bristfälligheter i inventeringsmetodiken är sånglärkans och ängspi-plärkans värden osäkra, men torde i stort ange rätt nivå. Ovanligaste häckfåglar var skäggdopping, stjärtand, rörhöna, roskar, brushane, silltrut och buskskvätta, vilka samtliga häckade med något enstaka par. Kricka, brun kärrhök, rödspov, skräntärna påträffades ej såsom häckande under dessa år. Anförda värden hänför sig självfallet till de aktuella inventeringstillfällena; i andra tidsavsnitt av den aktuella 30-årsperioden är numerärförhållandena och delvis också artrepresentationen annorlunda.

En motsvarande, numerärgrundad artrangordning gällande hela inventeringsperioden 1947-1976, men begränsad till öarna och yttre delen av L:a Hammars näs, dvs basinventeringsområdet (Fig 1), ger dock genomsnittligt en likartad inbördes artgruppering (Tab 4).

Den totala numerärutvecklingen från 1947 till 1976 visar emellertid stora förändringar, tyvärr för de flesta arter i avtagande riktning. Fig 11 belyser förhållandet inom basområdet. Maximalt har inom detta område ca 6 350 fågelpar konstaterats häcka under ett enskilt år, minimumtalet ligger på 750 par. Från en relativt stabil och hög numerär (ca 5 099 par/år) under perioden 1947-1962, skedde en påtaglig minskning under perioden 1963 till 1969 (genomsnittligt häckade ca 2 498 par/år). Under perioden 1970-1976 inträdde en stabilisering på en relativt låg nivå (genomsnittligt häckade 1 002 par/år). Häkfågelpopulationen har sålunda genomgått en numerärnedgång av storleksordningen 80 % under den aktuella 30-åriga inventeringsperioden!

Den framträdande antalsminskningen får väsentligen sin förklaring i numerärförändringar bland måsfåglarna. Måsfåglarna är den mest artrika fågelordningen och tillika den numerärt helt dominerande bland Foteviksområdets häckande fåglar (jfr Tab 2). Tre arter (skrattmå, fiskmå, gråtrut) utgjorde tillsammans genomsnittligt under hela inventeringsperioden 90 % av häkfågelpopulationen. Två av dem, skrattmå och fiskmå, har drabbats av 91 resp 82 % nedgång.

EKOLOGISKA DOMINANTER OCH BIOMASSA

De numerära dominanterna specificerade såsom årsmedeltal för hela inventeringsperioden framgår av Tab 2. De ekologiska dominanterna är ej alltid liktydiga med de numerära dominanterna. Ofta är det därför mera fruktgivande att betrakta ett fågelsamhälle såsom biomassa (Tab 3). Detta gäller särskilt om man önskar ställa beståndsstorleken mot näringsekologiska förhållanden.

Totalt sett för hela inventeringsperioden är skrattmåsen såväl ekologisk som numerär dominant inom basinventeringsområdet. Fiskmå och gråtrut alternerar om andra- resp tredjeplatsen i båda avseenden, medan kentsk tärna, ejder och skärfläcka svarar för placeringarna därefter.

Dessa sex arter svarar under skilda perioder (jfr Tab 3) för följande andel av den totala biomassan: Period I = 98,9 %, II = 98,2 %, III = 97,3 %. Genomsnittligt för hela inventeringsperioden utgjorde de 98,4 % av den årliga biomassan av häckande fåglar inom basinventeringsområdet (= svart markering å Fig 1).

Den ekologiska dominansordningen under de skilda perioderna var:

- I (1947-1962): skrattmås, fiskmås, gråtrut, kentsk tärna, ejder, skärfläcka
- II (1963-1969): skrattmås, gråtrut, fiskmås, ejder, kentsk tärna, skärfläcka
- III (1970-1976): gråtrut, skrattmås, ejder, fiskmås, skärfläcka, kentsk tärna.

Häckfågelpopulationens genomsnittliga årliga biomassa var 3 179 kg under period I och 1 240 kg under period III, vilket motsvarar en minskning med 61 %. Nedgången har i stort sett varit av samma storleksordning perioderna emellan, 36,9 % mellan period I och II, 38,1 % mellan period II och III.

Totalt svarar skrattmås, fiskmås och kentsk tärna för ett bortfall av 2 577 kg, medan ejder och gråtrut tillfört området 645 kg biomassa.

PARTÄTHET

Under rubriken Öar och fastland (sid 16) har några generella drag av partäthetsförhållandena berörts. Här kan väsentligen refereras till fyra tabeller, vilka belyser dels generella partäthetsförhållanden (Tab 9), dels speciella arters partäthet i relationen öar och fastland (Tab 7), maximal partäthet för skilda arter inom basområdet (Tab 6) samt de enskilda arternas partäthetsförhållanden inom olika delar av Foteviksområdet under åren 1958 och 1960 (Tab 5).

Partätheten är allmänt sett störst på öarna - för hela inventeringsperioden ligger medelvärdet för öarna på 98 par/ha, mot 2 par/ha på fastlandsstrandängarna (1958 och 1960). Betydligt större skillnad föreligger dock för enskilda år. Före den markanta numerärnedgång, som inträffade vid 1960-talets början och främst drabbade öarnas fågelfauna, nåddes på öarna en partäthet på 160 par/ha (genomsnitt för åren 1958 och 1960).

Totalt för hela Foteviksområdet (596 ha) ligger den genomsnittliga partätheten för den 30-åriga inventeringsperioden på 10,3 par/ha. För basinventeringsområdet (65 ha) ligger den på 80 par/ha.

De egentliga strandfågelarterna fördelar sig väsentligen på två grupper, vilka ur partäthetssynpunkt har sin tyngdpunkt antingen på öar eller på fastlandsstrandängar (Tab 7). Utpräglade "öfåglar" är samtliga måsar och tärnor samt ejdern. Strandskatan och skärfläckan har också högre partäthet på öarna. Fastlandsstrandängen lockar å andra sidan större strandpipare och gulärta, liksom svartbent strandpipare och brushane (vilka dock ej upptagits i Tab 7), medan tofsvipa, rödbenna, sånglärka och sävsparv har betydligt högre partäthet på strandängen än på öarna.

De enskilda arternas partäthet i olika delar av Foteviksområdet framgår av Tab 5. Som synes hade skrattmåsen under åren 1958 och 1960 högst partäthet - 6 250 par/ha i optimalbiotopen. Skärfläckan uppvisade som mest 950 par/ha och småtärnan nådde 825 par/ha. Silvertärnan och fiskmåsen kom därefter med 400 resp 268 par/ha i de mest partäta boplatsområdena. Därefter kom kentsk tärna och gråtrut med 9,2 resp 6,2 par/ha.

Enskilda arter kan dock inom begränsade terrängavsnitt av optimal biotopkaraktär nå oändligt mycket högre täthetsvärden. Särskilt utmärkande är detta givetvis för kolonihäckande fåglar med små individuella boplatsrevir. Skrattmåsen nådde sålunda 11 363 par/ha på Ö nr IV (0,22 ha) år 1960, medan den

kentska tärnan kom som god tvåa med 5 600 par/ha på Ö nr III (0,04 ha) år 1963, skärfläckan ligger trea med 1 500 par/ha på Ö nr III år 1960, småtärna och fiskmåsen delar nästa plats med 1 175 resp 1 033 par/ha (jfr Tab 6). Dessa värden visar hur somliga arter har en förmåga att tillgodogöra sig boplatzmöjligheterna på lämpliga lokaler.

Arter med större boplatssrevir har självfallet ingen möjlighet att nå dessa täthetstal. Högsta partäthet för gråtrut är sålunda 28 par/ha på Eskilstorps holmar, södra ön (2,6 ha) år 1971. (312 fåglar fanns kring ön, men endast 73 bon med ägg påträffades - möjligen låg partätheten sålunda högre).

Artens maximala partäthet i relation till arealen av förefintlig boplatssmiljö kan sålunda tas som grund till bedömningar av områdets boplatspotential. Ingen av de förekommande arterna tycks enbart ha begränsats till sin numerär av boplatspotentialen. För skrattmåsen och fiskmåsen har denna faktor i samband med gråtrutens boplatsskonkurrens dock haft en avgörande betydelse såsom numerärbegränsande faktor.

ÖAR OCH FASTLAND - ARTDIVERSITET OCH NUMERÄRFÖRHÅLLANDEN

Tab 5-10 visar i grova drag häckfågelfaunans artsammansättning, numerärförhållanden och partäthet inom skilda delar av Foteviksområdet. Presentationen avser att klarlägga för hela inventeringsperioden genomsnittligt utmärkande förhållanden och karaktärsdrag.

Artfördelning

Antalet under hela inventeringsperioden registrerade, häckande strandängsfågelarter uppgår till 43. På öarna har totalt 31 arter konstaterats häcka, på fastlandsmarken 32 (Tab 11). Tjugotre arter är gemensamma för öar och fastland.

De flesta arterna är sålunda gemensamma de skilda delområdena emellan. Begränsade till öarna är dock fem arter måsfåglar (havstrut, silltrut, skräntärna, fisktärna och kentsk tärna) samt småskrake och roskarl. Begränsade till fastlandsängen och anslutande vassar är kricka, brun kärrhök, brushane, svartbent strandpipare, rödspov, gök, skäggmes, stenskvätta, buskskvätta, sävsångare, rörsångare och gulärta (Tab 5). Högst artrikedom uppvisar de större öarna (2,6 - 8,6 ha) med 18-21 häckande arter. De smärre öarna (0,04 - 0,35 ha) har 10-13 häckande arter. Fastlandsstrandängarna uppvisar 17-22 arter inom skilda delavsnitt (25 - 190 ha). De arealmässigt större enheterna har ett mer varierande biotoputbud, vilket återspeglas i högre artantal.

Tab 5 och Tab 2 avslöjar att många av de fågelarter, vilka har högst numerär (hög abundans), t ex fiskmå och gråtrut, uppvisar en lokalt koncentrerad förekomst inom Foteviksområdet som helhet (låg frekvens på olika delområden). Omvänt är många av de numerärt fåtaliga arterna jämnt spridda över större delen av området, t ex stjärtand, skedand, enkelbeckasin, kärrsnäppa, sånglärka, ängspiplärka, gulärta och sävsparv.

Numerärförhållanden

Av Tab 9 kan utläsas att den numerära tyngdpunkten ligger på öarna - 74 % av de häckande fågelparen har under inventeringsperioden varit bosatta på öarna. I absoluta tal innebär detta att årligen genomsnittligt 2 901 par har häckat på öarna gentemot 1 107 på fastlandsstrandängarna. Högst individrikedom har de större öarna. På de nio öarna i storleksklassen 2,6 - 8,6 ha (sammanlagt 28,6 ha) häckande 2 242 fågelpar, mot 659 par på de åtta öarna i storleksklassen 0,04 - 0,35 ha (sammanlagt 0,97 ha). Enbart på Eskilstorps holmar fanns 59 % av de häckande fågelparen.

En jämförelse tabellerna (Tab 7 och 9) emellan klargör att de höga individantalen på öarna framför allt betingas av måsfåg-larna, medan vadarna svarar för de höga antalen på fastlandets strandängar. Kolonihäckande måsfåglar söker sina boplatser företrädesvis på öarna, därefter på den relativt isolerade Nässpetsen. Kombinationen av vita dräkter och tätliggande bon ökar risken för störningar och underlättar äggpredation om kolonierna placeras på öppen fastlandsstrandäng. I de få fall då måsfåglar häckar utanför öarna och Nässpetsen rör det sig om enstaka par eller om mycket små kolonier placerade i de vat-tensjuka, skyddande sävbältena.

Några få arter med förhållandevis hög numerär (tofsvipa, skär-fläcka, rödbena, större strandpipare, strandskata) har till- lika hög frekvens på skilda avsnitt, dvs de förekommer ut- spridda över hela området. Dessa numerärrika arter är soli- tärhäckare med kryptiskt färgade ägg eller väl undangömda bon belägna på stort avstånd från varandra (undantag från det se- nare bildar skärfläcken, som är kolonihäckare). Många av ar- terna bär dessutom oansenligt tecknade dräkter av typ kärr- snäppa och sånglärka. De mera bjärt tecknade arterna expone- rar sina vita mönster endast under flykt (strandskata, tofs- vipa) eller också ingår mönstret i visuella skyddsfunktioner vid ruvningen (större strandpipare). Många av dessa arter uppvisar påfallande avledningsbeteenden vid boplatser, vilket de exklusivt öhäckande måsfåg-larna saknar.

Partäthet

Som en följd av numerärrikedomen på öarna och dessas gentemot fastlandsängarna begränsade areal är också partätheten på öar- na hög - 98 par/ha mot 2 par/ha på fastlandsstrandängen.

I motsats till de absoluta numerärförhållandena uppvisar öar- na av den mindre storleksklassen högst partäthet - 679 par/ha mot 78 par/ha för de större öarna. Öarna nr III och IV uppvi-

sade en genomsnittlig partäthet för hela inventeringsperioden på 2 175 resp 2 964 par/ha (jfr Tab 9).

Högst partäthet uppvisar arter som fiskmå, skratmå, silvertärna och småtärna - samtliga öhäckare.

FÖRÄNDRINGAR I ARTSAMMANSÄTTNINGAR OCH NUMERÄR

Som redan antytts, jfr sid 12-13, har häckfågelbeståndet under den trettioåriga inventeringsperioden varit underkastat stora förändringar. Särskilt framträdande är den totala numerärminskning, som tog sin början kring mitten av 1960-talet och utmynnade i en 80 %-ig numerärnedgång i inventeringsperiodens slutskede (jfr Fig 11 och Tab 10).

Väsentligen kan man behandla förändringarna under tre rubriker:

- a) långtidsförändringar
- b) korttidsförändringar
- c) säsongsförändringar

Gränsdragning mellan kategorierna är självfallet ej endast beroende av tidsperspektivet. Funktionella sammanhang, t ex nyinvandring, successivt utkonkurrerande (alltefter den egna populationstillväxten) av andra arter och förändrad markanvändning är exempel på orsaker till långtidsförändringar. Korttidsförändringarna är ofta avhängiga av fluktuerande näringsunderlag, men också beroende av topografiska-fysiografiska förhållanden. Störningar vid första ankomsten/boplatsetableringen är en orsak, tillfällig stark ägg- eller ungpredation en annan, boplatiskonkurrens och fortplantningssociala förhållanden, vattenståndsförändringar etc är ytterligare orsaker till abrupta, men säsongsbundna förändringar.

Långtidsförändringar

Den påtalade starka, totala numerärnedgången kan i stort klarläggas genom en granskning av de 12 numerärt dominerande fågelarternas populationsförändringar.

Av Tab 10 framgår att 5 av dessa arter (ejder, rödbena, gråtrut, sånglärka, ängspiplärka) ökat i numerär, medan 7 arter minskat (tofsvipa, fiskmås, skrattmås, fisktärna, silvertärna, småtärna, kentsk tärna) och 4 arter visat förhållandevis oförändrad numerär (strandskata, större strandpipare, kärrensäppa, skärfläcka).

De arter, av vilka antalet häckande par ökat mest, är ejder (+ 327 %) och gråtrut (+ 283 %) samt sånglärka (+ 200 %) och ängspiplärka (+ 120 %). Numerärt sett svarar dessa fyra arter jämte rödbenan för ett tillskott på 270 häckande fågelpar.

De arter som visat starkast minskning är fiskmås (- 82 %), skrattmås (- 89 %) och kentsk tärna (- 73 %). Dessa tre arter svarar för ett bortfall av 4 213 häckande par. Övriga arter med minskad häckningsnumerär och upptagna i Tab 10 svarar tillsammans endast för ett bortfall av ca 47 par.

Dessa långtidsförändringar berör väsentligen två artkomplex; dels gråtrut jämte andra måsfåglar och ejder, dels tofsvipa-rödbena jämte några andra vadare och sånglärka-ängspiplärka.

Numerärförändringarna inom det första artkomplexet låter sig väsentligen förklaras genom gråtrutens invandring till området. Jämsides med gråtrutens numerärtillväxt och successiva bosättning över hela inventeringsområdet skedde en numerärnedgång och förträngning av övriga måsfågelarter (jfr Mathiasson 1964). Främst drabbades de arter (fiskmås, skrattmås, kentsk tärna), vars boplatssmiljö invaderades av trutarna. Kentska tärnan är därjämte till sin bosättning synnerligen beroende av skrattmåsens närvaro; övriga tärnor har annorlunda boplatsslokalisering och drabbas endast till mindre del av gråtrutens spridning. En viss ägg- och ungpredation från trutens sida förekommer, men den väsentliga påverkan sker sålunda genom boplatsskonkurrens. Jämsides med gråtrutens expansion och helt säkert beroende därav har ejderns ökning skett. Att dessa arters reaktion är täthetsberoende i relation till gråtrutens

numerär framgår vid en jämförelse mellan period II och III (Tab 10). Påverkan från period I till period II är genomgående mindre (låg gråtrutnumerär), än mellan period II och period III (högre gråtrutnumerär).

Skrattmåsens, fiskmåsens, kentska tärnans negativa populationsutveckling, vilken ej kunnat kompenseras genom ejderns och gråtrutens numerärökning, svarar sålunda för det katastrofala häckfågelbortfallet!

Gråtrutens övertagande av t ex Eskilstorps holmar medförde därjämte en vegetationsförändring. Från tidigare under häckningstiden genom de oerhörda skrattmåsmängderna nedtryckt vegetation och naturligt kortvuxen sådan, har gråtrutens stora revir medverkat till uppkomsten av en högvuxen knylhavreäng över samtliga öar (jfr Fig 9 och 12). Vegetationsförändringen har gynnat bl a sång- och ängspiplärka, liksom i viss mån rödbenan.

Förändrad markanvändning i form av minskat antal betande kreatur har på L:a Hammars näs och Näsöra troligen medverkat till rödbenans, sånglärkans och ängspiplärkans numerärt blygsamma, men som artkomplex entydiga ökning. Samtliga dessa arter lägger sina bon i obetad, högre gräsvegetation och undviker sålunda i detta sammanhang kortvuxen, nedbetad äng. Tofsvipans avtagande numerär är förmodligen ett svar på det omvända vegetationsberoendet - hon söker sig till kortvuxen strandäng, där boet lägges helt exponerat.

Korttidsförändringar

Gråtrutens fortlöpande framstötter, liksom den förändrade markanvändningen har inom den långtidsbetonade numerärutvecklingen med få undantag medverkat till att eventuell periodicitet i övriga arters numerärutveckling utsuddats.

Den kentska tärnan uppvisar emellertid stora, oregelbundna nu-

merärförändringar från år till år (Fig 36). De ligger inom storleksordningen 4 - 79 %. Den genomsnittliga förändringen från ett år till ett annat, beräknat på år, då kolonien i stort var opåverkad av gråtrutens lokala expansion, var 29 % (perioden 54-66) resp 17 % (perioden 72-76). Genomsnittligt låg beståndsförändringen mellan skilda år på 25 %. Mellan 1967 och 1972 skedde en stark nedgång - 86 % minskning mellan 1966 och 1967, ytterligare 86 % minskning mellan 1967 och 1968. Efter detta år uppträdde den kentska tärnan som häckfågel först fem år senare, då den återkom med minst 50 par. Numerären har därefter årligen genomsnittligt legat på 50 par. Att förklara orsaken till de årliga stora numerärförändringarna låter sig här ej göras, det totala försvinnandet har dock sitt samband med gråtrutens expansion. Återfynd av i Fotevikskolonien märkta kentska tärnor visar hur kolonien omlokaliserats (jfr sid 55).

Småtärnan visar också tendens till periodisk numerärfluktuation (Fig 35). Under inventeringens inledningsskede låg beståndet på en relativt sett hög nivå (1947-53: 29/30, de två högsta årsnoteringarna anges här och fortsättningsvis), men beståndet ökade ytterligare (1954-58: 40/48). En nedgång följde (1959-62: 25/26), vilken ytterligare förstärktes (1963-65: 4/5). En viss återhämtning kunde därefter noteras (1967-71: 10/11), men den åtföljdes av en förnyad och djupare nedgång (1972-74: 2/3). Under senaste åren har återigen en ökning kunnat noteras (1975-76: 9/17). Dessa fluktuationer skedde emellertid liksom för kentska tärnan innanför ramen av en fortlöpande och påtaglig nedgång i antalet häckande par; genomsnittligt häckade årligen 74 % färre par under period III än under period II (jfr Tab 10).

Säsongsförändringar

Fågelsamhället är dynamiskt, ej endast med flerårsperspektiv. Betydelsefulla ur metodologisk synpunkt och biologiskt intressanta är de förändringar, vilka sker under en och samma häck-

ningssäsong. Flertalet fågelarter beröres av numerärförändringar under häckningssäsongen. Orsakerna därtill är fortlöpande nyetablering (bosättning) eller misslyckad resp lyckad häckning följt av utvandring. Fågelsamhället har sålunda ej endast en växlande numerär utan därjämte en något annorlunda artsammansättning under skilda tider av häckningsperioden. Faunakaraktären är dock i stort opåverkad därav.

Särskilt värt att notera är den numerärförändring som kan ske genom säsongmässigt sen bosättning hos fiskmå, skratmå, silvertärna, småtärna och kentsk tärna. Bland arter, som normalt utmärkes av tidig häckning är stjärtand och tofsvipa, medan sen bosättning utmärker bl a sothöna och småskrake.

En jämförelse mellan det momentana antalet häckande par på öarna I-III den 16 maj resp 8 juni 1960 visar en nedgång under den mellanliggande perioden från 127 till 107 häckande par. (Tab 12). Skillnaden förklaras genom att 41 skärfläckpar lämnat öarna efter det att ungarna kläckts eller i några fall häckningen misslyckats mot att 5 silvertärnepar samt 16 småtärnepar nyetablerat sig.

En jämförelse mellan antalet häckande par på Näsörar den 20 maj resp 6 juni 1963 visar återigen att sen nyetablering resp försvinnande av tidigt häckande arter orsakar förändringar. Totalt ökade antalet häckande par från 314 till 342 från det första inventeringstillfället till det andra. De flesta arter visade en antalsökning. Antalsminskningen för ejdern betingas av att fåglarna lämnar boplatsen efter det att ungarna kläckts. Vad gäller numerärskillnaderna för gråtrut och fiskmå kan dessa vara betingade av att fåglar i växlande grad befunnit sig på näringssök vid de båda inventeringstillfällena (beståndets storlek bestämdes genom parräkning). Skratmåskolonien hade däremot tillkommit under perioden mellan inventeringarna, likaså hade antalet häckande silvertärnor ökat påtagligt.

En jämförelse mellan det momentana häckfågelbeståndet (non-Passeriformes) på Eskilstorps småöar jämte Dynan den 9 maj resp 18 juni 1975 belyser vissa avvikelser av allmängiltig natur. (Tab 12). Ett antal tidigt häckande fågelarter, t ex ejder och rödbena, uppvisade sålunda lägre antal vid det senare inventeringstillfället, då de redan lämnat sina boplatser. Omvänt hade t ex sothöna och kentsk tärna ännu ej uppsökt boplatserna vid första inventeringstillfället. Totalt fanns tillika ett högre antal häckande fågelpar vid det senare tillfället - 235 par den 18 juni mot 140 par den 9 maj. Skillnaden var väsentligen beroende av sent tillkommande bosättningar bland måsfåglarna - främst fiskmå, skrattmå, småtärna och kentsk tärna.

NÄRINGSEKOLOGISKA FÖRHÅLLANDEN

Om vi relaterar skilda arters numerär- och biomassaförändringar till födoval och födomängder får vi en bild av hur energiflöde och ekologiska beroenden påverkas. Här kan endast bibringas en grov uppfattning om förhållandet - en mera noggrann analys måste givetvis omfatta mer än just det häckande fågelbeståndets numerär och biomassa. Varaktigheten av fortplantningsvistelsen, exakta analyser av födoval och födomängd måste kombineras med studier av näringsämnenas mängd, tillgänglighet, näringsvärde o s v. Man måste också beakta producerade ungars biomassa och födokonsumtion, icke häckande fågelskarors näringsupptag etc.

En enkel jämförelse visar att den årliga biomassan för arter, vilka väsentligen söker sin föda ur vattnet och endast perifert påverkats av gråtrutens boplatiskonkurrens från period I till period III minskat med genomsnittligt 32 %. Om kentsk tärna, som starkt påverkats av trutens numerärökning medtages i denna kategori är nedgången 65 %. Medtages även ejdern har emellertid biomassan ökat med 72,8 % för denna kategori (jfr Tab 3).

Näringsmässigt är de exemplifierade arterna emellertid olika. Ejdern är krabb- och mussleätare och söker därjämte sin föda i nära anslutning till eller inom Foteviksområdet. Silvertärna, fisktärna och småtärna livnär sig väsentligen på småfisk och smärre kräftdjur, vilka fångas i omgivande vatten. Kentsktärna är exklusiv fiskätare och söker sin föda på stora avstånd från Foteviksområdet. Genomsnittligt kan man ange dessa fågelarters dygnskonsumtion av resp födoämnen till 25 % av biomassan.

Dygnskonsumtionen av föda för dessa näringskategorier ökade från 29,8 kg under period I till 51,4 kg under period III. Ökningen faller emellertid helt på ejdern. Medan ejderns dygnskonsumtion under period I uppgick till 10,5 kg blöt- och kräftdjursföda, var den under period III 44,7 kg. Fisk-, silver- och småtärna konsumerade under motsvarande perioder 3,8 kg resp 2,6 kg, medan den kentska tärnan ensam svarade för 15,6 resp 4,1 kg.

Den numerära nedgången hos tärnorna har medfört ett minskat näringsuttag av ca 13 kg småfisk.

Detta har emellertid ej medfört några förändringar i andra fiskätares populationsutveckling t ex småkrakens. Tärnornas fiske har förmodligen endast haft marginell effekt på närings-tillgången. Att ejderns numerär- (och biomassa-) tillväxt (136,8 kg motsvarande ett ökat dagligt näringsintag på ca 34 kg) ej sammanhänger med den frigjorda fisknäringen framgår av att den är blötdjurs- och krabbätare.

De vadarfåglar, som hämtar sin föda företrädesvis från strandzonen och strandängen, har varit underkastade små förändringar. Biomassan under period I uppgick sammantaget för den årliga häckfågelpopulationen av strandskata, tofsvipa, större strandpipare, rödbena, kärrensäppa och skärfläcka till 61,6 kg, medan densamma för period III uppgick till 58,0 kg. Skillnaden motsvarar 0,9 kg i daglig födokonsumtion, vilket ligger helt

inom den metodologiska felmarginalen. Enskilda arters numerärförändringar har medfört att "3,2 kg tofsvipa" utbyts mot "1,3 kg rödbena och 2,1 kg strandskata". Eftersom dessa arter i stort tillgodogör sig likartad föda har uppenbarligen energiflödet i denna del av ekosystemet i stort sett varit likartat perioderna emellan.

Vad beträffar de fågelarter, som företrädesvis söker sin föda utanför Foteviksområdet, är de tillika i stor utsträckning beroende av kulturmiljöns och odlingslandskapets födoutbud. De dominerande arterna i detta sammanhang är gråtrut, fiskmås och skrattmås.

Näringsmässigt skiljer sig gråtruten från Foteviksområdets övriga fågelarter, likaså från de båda andra numerära släktingarna:

Gråtruten livnär sig i Foteviksområdet till stor del av sop-
tipsavfall, avfall från fartyg och spillsäd, i mindre grad av krabbor, blötdjur, daggmåsk och fågelägg/ungar. Födan sökes i hög grad externt, i södra Öresund och kringliggande kulturbygd.

Skrattmåsen äter framför allt daggmåsk, insektslarver, insekter och smärre havskräftdjur bl a tångloppor. Främst söker den föda i omgivande åkerbruksbygd, men också i strandzonen.

Fiskmåsen livnär sig som skrattmåsen, men äter i hög grad spillsäd, tidvis smärre blötdjur och utöver begränsad ägg- och ungpredation. Uppsöker samma födosöksområden som skrattmåsen.

Dessa tre arter är tillika de, vars häckande bestånd numerärt och biomassamässigt, uppvisar störst förändringar under inventeringsperioden.

Skrattmåsens årsgenomsnittliga biomassa minskade sålunda från period I till period III med 2 260 kg, medan fiskmåsen minskade med 272 kg. Detta innebär en 91 %-ig resp 82 %-ig nedgång.

Gråtrutens häckande bestånd ökade å andra sidan sin årliga biomassa med 509 kg under samma tid (280 % ökning). Som dominerande orsak till gråtrutens beståndstillväxt anförs vanligen minskad mortalitet genom ökat näringsutbud via fiskeriavfall och öppna soptippar.

Biomassaförändringen inom denna kategori har minskat energiflödet från kulturbygden till Foteviksområdets fågelsamhälle. För skrattnåsens del har näringsuttaget därifrån minskat med upp till 565 kg pr dygn, fisknåsens med 68. Den därigenom frigjorda näringstillgången har endast marginellt utnyttjats av gråtruten, vars näringsekologi till väsentlig del avviker från de båda andra nåsarnas. Sammantaget förbrukade dessa tre nåsarters häckfågelbestånd under period III ca 500 kg mindre näring pr dygn än under period I.

Den våldsamma nedgången i biomassa av vissa häckande fågelarter (en minskning från 3 178 kg under period I till 1 240 kg under period III) synes sålunda ur näringsekologisk synvinkel ej ha gynnat de arter, vilka uppvisat biomassatillväxt. Tvärtom har vissa näringstillgångar därigenom ej utnyttjats i full utsträckning, medan de expanderande arterna tagit andra, förut endast marginellt utnyttjade näringsresurser i anspråk. Totalt sett har sålunda energiflödet till och genom Foteviksområdets fågelfauna genomgått en drastisk förändring och en nedgång av storleksordningen 60 %.

DELOMRÅDESBESKRIVNINGAR

Foteviksområdet, sådant som det framgår av Fig 1 (svart jämte snedstreckat) omfattar 597 hektar. Större delen av området utgöres av mer eller mindre kulturpåverkad strandäng. Områdesbeskrivningen (sid 1) ger den väsentliga bilden av topografi och växtlighet. Här skall endast poängteras några markanvändningsaspekter.

Under den 30-åriga inventeringsperioden har betesgång (kor och hästar) varit den dominerande formen för markanvändning. Som beskrivits (sid 21) har växlingar i kreaturshållningen haft konsekvenser för fågelsamhällets artsammansättning och nummer. Helt undantagna från betesgång har endast den lilla ön (nr IV) i Fotevikens inre samt Eskilstorps holmar, Eskilstorps småöar och Dynan varit.

Beteshagarnas storlek skiftar från något hektar till hundratal. Små betesenheter finner man framför allt söder om Klagshamn (Fig 1 i område 1), vid Fotevikens inre del mot Kungstorp (Fig 1: område 4) samt på mellersta delen av Lilla Hammars näs (Fig 1: norra delen av område 4 B samt område 5). Stora sammanhängande beteshagar utgöres av Eskilstorps ängar (Fig 1: område 2), Vellinge ängar (Fig 1: område 3) samt yttre delen av L:a Hammars näs (Fig 1: Nässpetsen).

I områdena med små betesenheter är vegetationen ofta mosaikartad (högre kreatursbetad gräs- och örtäng växlar med lågvuxen hårdbetad vegetation). De stora beteshagarna uppvisar däremot en oftast kortvuxen, kreatursbetad vegetation, som är likartad över hela områdesavsnittet, t ex Nässpetsen med 35 hektar, Vellinge vångar med 125 hektar.

Skillnaden i fågelfaunans artsammansättning mellan ej kreatursbetad och kreatursbetad strandäng är påtaglig (jfr sid 21 och Fig 13). Kärrsnäppa, svartbent strandpipare och gulärta förekommer sålunda inom Foteviksområdet endast i anslutning till kreatursbetad ängsmark, för tofsvipan och större strandpiparen gäller nära nog detsamma. Flertalet tärnor och måsar väljer omvänt de ostörda och vanligen ej kreatursbetade miljöerna på de smärre öarna. Detta sammanhänger dock mindre med den betade ängens vegetationsbeskaffenhet gentemot den obetades. Skyddsaspekten torde vara avgörande. Naturligtvis kan ett alltför stort djurbestand medföra störningar för tätt häckande fågelarter (kolonihäckare). Partätheten på öarna är 160 häckande par pr ha mot 2,5 på fastlandets strandäng.

Tre mera påtagliga markanvändningsförändringar skall framhållas:

Under slutet av 1960-talet skyddades vissa strandavsnitt - främst utmed Kungstorps- och Vellingesidan - genom stängsel från betning, vilket medverkat till uppkomst av sävruggar och bortfall av tuvmark med kortvuxen vegetation. Åtgärderna har främst avsetts att främja jaktliga intressen. Fågeljakten utgör nämligen en annan viktig markanvändning, men påverkar ej häckfågelbeståndets artsammansättning och numerär.

Under 1800-talet gjordes försök till invallning och uppodling av delar av ängsmarken på L:a Hammars näs. Avsnitten har emellertid återgått till betesäng, men vallar och diken ger ännu speciell karaktär åt detta avsnitt (jfr Fig 4b).

Under senare tid har viss uppodling av strandängen skett vid Kungstorpssidan samt vid Gässie och Tygelsjö ängar. Området närmast Klagshamn har påverkats genom utfyllnad.

På kartan (Fig 1) har angivits ett antal delområden, vilka behandlas var för sig i följande avsnitt.

Område 1 - Tygelsjö och Gässie ängar (ca 190 ha)

Övergången från vatten till strandäng domineras av vassar med bladvass (*Phragmites communis*) samt havssäv (*Scirpus maritimus*). Tuvmark saknas sålunda väsentligen i denna zon. Strandängen är på flera håll kreatursbetad, men i begränsad omfattning, varför gräs- och örtvegetationen är relativt högvuxen. Avsnittet är uppdelat i många och arealmässigt små beteshagar.

Artantalet är 17.

Inom avsnittet registrerades 158 häckande fågelpar såsom ett genomsnitt för åren 1958 och 1960. Partätheten är emellertid

låg, endast 0,83 par pr ha. I området finns bruna kärrhökens och skäggmesens enda belagda häckplatser inom Foteviksområdet. Brushanen har också konstaterats häcka i ett ängsavsnitt, liksom stjärtand. Eljest karakteriseras området av tofsvipa, rödbena, skärfläcka, större strandpipare och sånglärka. Ängspiplärka, rör- och sävsångare samt sävsparv är ställvis vanliga. Rördrom och småfläckig sumphöna har uppträtt under häcknings-tid. På grund av den genom vassarna avskärmade övergången mellan strandäng och strandvatten, den sparsamma tuvmarken och den relativt högvuxna strandängen är övriga vadarefåglar sparsamma.

Område 2 - Eskilstorps ängar (ca 94 ha)

Mestadels hårdbetade strandängar med kortvuxen vegetation. Större sinsemellan genom stängsel avgränsade hagar. Glesa vassruggar av säv. Tuvmark och i ett avsnitt intill kulturmarken därjämte en mindre sötvattdamm med artrik fuktäng/tuvmark i-kring. Flack strandzon med jämn övergång från strandäng till långgrunda vatten.

Artantalet är 17. Genomsnittligt häckade 220 fågelpar under åren 1958 och 1960 inom avsnittet, vilket motsvarar 2,3 par pr ha.

Karaktärsarter för detta ängsavsnitt är tofsvipa, rödbena, större strandpipare, skärfläcka och sånglärka. Kärrsnäppa förekommer med flera par, likaså strandskata och i den lilla sötvattdammen häckar rörhöna. Svartbent strandpipare, kricka och stjärtand hör till avsnittets mera exklusiva arter. I den fuktiga tuvmarken kring dammar häckar enkelbeckasin och i anslutning därtill finns en av Foteviksområdets bästa spelplatser för brushanen. Enstaka ejderhäckning.

Område 3 - Vellinge ängar (ca 127 ha)

Ett stort sammanhängande område av relativt ensartad vegetation och topografi. Likartat med föregående avsnitt. Ett antal blad-

vassruggar förekommer särskilt kring å- och bäckmynningar. Genom stängsel har själva strandzonen på sina håll under senare tid förlänats en mera högväxt vegetation - kvickrot, knylhavre, skörbjuggsört etc - och i de grunda strandvattnen har vassar av havsäv uppstått. Eljest präglas avsnittet av kreatursbetningen.

Artantalet är 17. Genomsnittligt häckade 187 fågelpar inom området under åren 1958 och 1960, vilket motsvarar 1,5 par pr ha.

Karaktärsarterna är desamma som för föregående område. Likaså förekommer kärrsnäppa och strandskata och under viss del av inventeringsperioden svartbent strandpipare. I ett bladvassområde har knölsvanen byggt bo, dock troligen utan att lyckas med häckningen. Även i detta avsnitt (liksom i föregående) har ejderbo påträffats, likaså har fiskmåsen häckat med något enstaka par.

Område 4 - strandmarken kring Fotevikens innersta del (ca 96 ha)

Betesäng och tuvmark; uppdelad i stängslade enheter - på Kungstorpssidan i smärre, på Lilla Hammars näs i större enheter. Rika sävmader och bladvassruggar omväxlande med fuktig tuvmark och laguner mot Foteviken och mera ensartad, flack strandäng mot odlingsmarken.

Samma karaktärsarter som inom föregående avsnitt förekommer, ehuru i mindre antal. Enkelbeckasin, sothöna och rörhöna, liksom vissa år skratmåsen häckar i säv- och tuvmark. Kärrsångare har uppträtt i anslutning till videbuskage med örtvegetation under förhållanden som tyder på häckning.

Artantalet är 18. Genomsnittligt häckade 261 fågelpar inom avsnittet under åren 1958 och 1960, motsvarande 2,7 par pr ha.

Område 5 - inhägnade beteshagar utanför yttersta gårdarna
(ca 25 ha)

Smärre betesenheter med hårdbetad gräsäng. Rutnät av vallar och öppna dräneringsdiken, vilka senare under stor del av året är vattenfyllda. Tofsvipa, rödbena, skärfläcka, större strandpipare och sånglärka är karaktärsarter. Något enstaka fiskmåspar häckar årligen och under något år har en större skrattmåskoloni funnits. Stjärtand, skedand och rödspov hör till de ovanligare häckfågelarterna.

Artantalet är 18. Partätheten är 6,7 häckande par pr ha, genomsnittligt häckade 167 fågelpar pr år under åren 1958 och 1960.

Nässpetsen - yttersta delen av Lilla Hammars näs (ca 35 ha)

Stor sammanhängande betesmark. Kortvuxen, hårdbetad vegetation. Klapperstensstrand mot väster, sandstrand mot Foteviken. Torr, höglänt strandvall mot väster. Området domineras av låglänta gräsmarker med laguner och i nordvästra avsnittet fuktig tuvmark.

Artantalet är 22. Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 114 fågelpar inom avsnittet, vilket motsvarar 3,2 par pr ha.

Karaktärsarter är fiskmå, tofsvipa, skärfläcka, strandskata, större strandpipare och sånglärka. Bland anmärkningsvärda häckfåglar är stjärtand och rödspov. Svartbent strandpipare har häckat. Smärre kolonier av silvertärna och småtärna förekommer. Gråtrutten har här sin enda fastlandshäckning (några få par) inom Foteviksområdet. Skiftningar i parantal resp artantal under hela inventeringsperioden framgår av Fig 14.

Näsörar

Tre större öar utanför spetsen av L:a Hammars näs. Den yttre är mera friliggande, medan de båda övriga är nära nog sammanhängande. Den yttersta ön har en väl utvecklad strandvall mot Höllvikensidan, eljest förhärskar tuvmark med ett rikt lagunsystem på samtliga öar. Samma marktyp förekommer här och var inom ängarna utmed fastlandsstranden. Näsörarnas sammanlagda areal uppgår till ca 16,3 ha. Fågelrikedomen är dock betydligt högre än på de mest gynnade fastlandsstrandängarna. Inventeringarna 1958 och 1960 visade genomsnittligt 24 häckande fågelpar pr ha, totalt häckade 395 fågelpar på Näsörar. Parantal resp artantal under skilda delar av inventeringsperioden framgår av Fig 15 A-C.

Yttre holmen (Höga holmen) (4,7 ha)

Den yttre av Näsörar ligger relativt isolerad och skiljer sig från de övriga genom att västsidan (mot Höllviken) dels har en hög, välutbildad strandvall innanför den mot själva stranden vettande låglänta tuvmarken resp klapperstensstranden. Utanför ön mot väst och norr ligger dessutom anhopningar av större flyttblock, vilka ger skydd och sittplatser åt rastande och födosökande fåglar. På sina håll, särskilt i norra delen av strandvallen finns frilagda sand- och grusfält. I anslutning till denna grus- och sandvall växer täta bestånd av trift. Kring sandfält och klappersten trivs gåsört; skörbjuggsört växer här och var med täta bestånd, liksom en och annan åkertistel. Centrala och östra delen är låglänt med lagunér, tuvor och lågvuxen gräsvegetation. Häckfågeltätheten uppgår till 34 par pr ha enligt inventeringarna 1958 och 1960. Totalt motsvarar detta 164 årligen häckande fågelpar. Karaktärsarter är fiskmå, gråtrut, skrattmå, skärfläcka, fisktärna, silvertärna, strandskata. Bland mindre vanliga arter, vilka konstaterats häcka, är stjärtand och silltrut. Ejder och småtärna förekommer, tidvis i för området relativt höga antal. Gräsand

och kärrsnäppa har tidvis häckat. Totalt har 18 arter konstaterats häcka.

Mellersta holmen (Yttre låga holmen) (ca 8,6 ha)

En flack ö, bevuxen med låg gräsvegetation. Tuvmark och lagunsystem, dock relativt obrutna ängsavsnitt. De häckande fåglarnas partäthet är 20,5 par pr ha, genomsnittligt häckade 176 fågelpar pr år under inventeringarna 1958 och 1960. Tjugo häckande arter har konstaterats. Karaktärsarter är fiskmå, gråtrut, fisktärna, skrattmå, strandskata. Bland mindre vanliga häckfåglar återfinns skedand. Gräsand, gravand, kärrsnäppa, småtärna och kentsk tärna har häckat under vissa år.

Inre holmen (Inre låga holmen) (3,0 ha)

Den minsta av de tre Näsörarna. Rika tuvmarker och lagunsystem med sedvanlig kortvuxen gräsvegetation. Träskartat sydosthorn. Större friliggande sävrugge i sundet mot Nässpetsen. Partätheten uppgick till 19 häckande par pr ha under 1958 och 1960; totalt för hela inventeringsperioden häckade genomsnittligt 57 par pr år. Tjugoen häckande arter.

Karaktärsarter är fiskmå, silvertärna, gråtrut, strandskata och rödbena. Småtärna, kärrsnäppa och sävsparv har konstaterats häcka. Bland ovanligare häckfåglar kan nämnas roskarl, medan stjärtand och silltrut troligen häckat.

Ö nr I (ca 0,05 ha)

Den nordligast av de mindre, friliggande öarna utmed Höllviks-sidan av L:a Hammars näs/Näsörar. Uppbyggd av sand-klappersten med visst inslag av marsktorv. Kortvuxen, sparsam gräsvegetation, gåsört, skörbjuggsört etc. Mycket få häckande fåglar - 9 par pr år under inventeringarna 1958 och 1960, vilket på grund av öns litenhet dock ger 180 par pr ha. Totalt har 14

fågелarter noterats häcka på ön. Karaktärsarter är fiskmåс, skratmås och strandskata. Bland andra häckfåglar kan nämnas skedand, småskrake, skärfläcka, småtärna. Särskilt anmärkningsvärd är en bosättning av havstrut. Vad avser parantal resp artantal under inventeringsperioden jfr Fig 16.

Ö nr II (ca 0,35 ha)

En större ö än föregående. Höglänt strandvall mot Höllviken, eljest tuvmark och kortvuxen gräsäng. Under inventeringsåren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 31 fågelpar, motsvarande 89 par pr ha. Tretton arter har påvisats häcka. Fiskmåс, ejder, strandskata och gråtrut är karaktärsarter. Också tofsvipa och skärfläcka häckar. Anmärkningsvärd är havstrutens bosättning. Parantal resp artantal under inventeringsperioden framgår av Fig 17.

Ö nr III (0,04 ha)

En liten ö uppbyggd av enbart sand, grus och klappersten. Klapperstenen dominerar mot Höllviken, där ön är som mest höglänt, medan sanden ligger fri på den sida som vetter mot Nässpetsen. Marsktoгv saknas. Vegetationen består av kortvuxet gräs, gåsört, skörbjuggsört, strandmålla, strandmalört och gles säv.

Partätheten vad gäller häckande fåglar är den näst största inom Foteviksområdet: 2 225 par pr ha, vilket under åren 1958 och 1960 motsvarade genomsnittligt 89 häckande par pr år. Tolv arter har konstaterats häcka. Karaktärsarter är skärfläcka, småtärna, silvertärna. Strandskatan häckar regelbundet. Större strandpipare och rödbena fortplantar sig av och till, medan gråtruten och fisktärnan endast någon enstaka gång bosatt sig på ön. Vissa år har skratmåsen häckat i större antal (1962: 175 par, 1963: 300 par, 1965: 183 par), liksom kentsk tärna (1963: 235 par, 1965: 180 par). Parantal resp artantal under skilda skeden av inventeringsperioden framgår av Fig 18.

Ö IV (0,22 ha)

En mindre ö i Fotevikens inre. Mjuk, dyig marsktorv. Grus och klappersten saknas helt. Bladvass täcker större delen av ön och bildar i östra delen täta vassar; sävruggar omgärdar de sydvästra och västra partierna. Förr växte högvuxen kvickrot över öns västra och centrala delar, numera också bladvass.

Under inventeringsåren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 1 377 fågelpar på ön, vilket är den högsta tätheten inom Foteviksområdet 6 259 par pr ha. Tolv häckande arter. Karaktärarterna har växlat; under lång tid dominerades ön av skrattmåsen, andra arter har endast uppträtt i några få par. Den av Foteviksområdets öar, som hyst flest häckande andfågelarter: gräsand, skedand, ejder, småskrake och knölsvan; därtill häckar såväl rörhöna som sothöna. Ön har dominerats av skrattmåsen; de höga individantalen (jfr Fig 19), liksom den exceptionellt höga partätheten är avhängiga av denna arts uppträdande.

Eskilstorps holmar (ca 8,6 ha)

De mest avsides liggande öarna inom Foteviksområdet. De tre nordliga öarna bildar numera en sammanhängande enhet; vid inventeringsperiodens början kunde de särskiljas som tre distinkta öar. Samtliga öar utmärkes av klapperstensstrand och grus-/sandvall mot Höllviken (jfr Fig 5,10). Låglänt äng av knyllhavre och kvickrot, här och var med inslag av rödsvingel, dominerar i centrum och sävruggar utbreder sig mot fastlandssidan. Några mycket begränsade och ytterst glesa bladvassbestånd förekommer, liksom ett par nyponsnår. Bitterkrasse och skörbjuggsört, saltarv och gåsört, liksom några få bestånd av strandmalört och åkertistel sätter sin prägel på andra terrängavsnitt.

Ett mindre antal stora flyttblock ligger utspridda kring öarna och bildar viloplats för bl a måsar, tärnor och vissa vadare och änder.

Öarna har under lång tid spelat en betydelsefull roll för sydvästra Skånes kustfåglar. Under det tidigare 1900-talet tycks öarna emellertid ha haft en relativt begränsad häckfågelnumerär, ehuru uppgifter därom är sparsamma (jfr N Noréhn, Fauna och flora 1939). I samband med gråtrutens expansion på ön Måkläppen bildade Eskilstorps holmar en reträttplats för skrattmåsar och kentska tärnor, varvid häckfågelnumerären fick ett enormt uppsving (jfr Otterlind 1947, Mathiasson 1964). Öarna utgör främst häckplatser för måsfåglar (tidigare främst skrattmå, fiskmå och kentsk tärna, numera främst gråtrut med inslag av fiskmå och tillfällig häckning av skrattmå). Silvertärnan häckar av och till med några få par. Öarna utgör områdets bästa häckplatser för andfåglar av skilda slag. Gräsand, småskrake och ejder häckar årligen (den senare har ökat starkt i antal under senare år). Stjärtand (troligen) och gravand häckar av och till. Regelbundna häckfåglar är också såväl rörhöna som sothöna. Under inventeringsåren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 2 571 fågelpar pr år, vilket ger 299 par pr ha. Numerär och artantal under skilda delar av inventeringsperioden framgår av Fig 20.

Södra ön

Ön omfattar 2,6 ha. Karaktärsarter under inventeringsåren 1958 och 1960 var skrattmå, gråtrut, fiskmå och ejder. Numera dominerar gråtrut och ejder. Genomsnittliga antalet häckfåglar var 252 par under de båda åren, vilket ger 97 häckande par pr ha. Under inventeringsperioden har 21 fågelarter noterats häcka. Bland dessa har tidvis landets största koloni av kentska tärnor funnits. Bland övriga anmärkningsvärda häckfåglar är rörhöna och silltrut. Troligen har också stjärtand, roskarl och havstrut häckat på ön. Ett kråkpar, det enda inom inventeringsområdet, häckar årligen på ett sjömärke. Gräsand, småskrake och sothöna är årliga häckfåglar.

De tre norra öarna

Öarna omfattar 6,0 ha. Karaktärsarter var under åren 1958 och 1960 skrattnås, gråtrut, fisknås, kentsk tärna och ejder. Numera dominerar gråtrut och ejder. Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 2 319 fågelpar på öarna, vilket utgör 892 par pr ha.

Bland ovanligare häckfåglar kan för dessa öar också nämnas rörhöna och silltrut. Gravand, tofsvipa och skärfläcka tillhör periodvis häckfågelnarna.

Eskilstorps småöar (ca 0,3 ha)

Fyra smärre öar belägna mellan Eskilstorps holmar och fastlandet. De två sydligaste öarna är numera sammanvuxna till en enhet, vilken dock vid högvatten upplöses i två. De enskilda öarna är mycket små.

Öarnas västra, vind- och vågexponerade strandzon är dominerad av vegetationsfri klapperstensstrand, övriga stränder är sandiga-dyiga och kringgårdade av ett förhållandevis brett sävbälte. På öarna dominerar knylhavrebestånd, fria sandytter.

Häckfågelbeståndets sammansättning har varierat i relation till förändringarna på de större holmarna. Som en följd av förträngningen av skrattnåsar och kentska tärnor på Eskilstorps holmar skedde en bosättning av dessa arter på öarna. Under inventeringarna 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 83 fågelpar på öarna, vilket motsvarar 268 par pr ha. Individtätheten har dock under senare år varit betydligt högre; år 1972 registrerades maxiantalet av 400 häckande fågelpar vilket svarar mot 1 333 häckande par pr ha.

Karaktärsarter har varit fisknås, skrattnås, ejder och strandskata. Under senare år dominerade skrattnås, kentsk tärna,

skärfläcka, silvertärna och fiskmå. Gråtrutten har tillkommit som häckfågel under senare år, dock endast med något, tidvis några par. Ejdern har häckat under hela inventeringsperioden, men dock ökat något under senare delen.

De individrikaste måsfågelkolonierna har legat på den sydliga tvillingön - där skrattmåarna och de kentska tärnorna funnit sin reträttplats undan de expanderande gråtrutarna. Femton arter har noterats häcka på öarna.

Numerär och artantal under skilda delar av inventeringsperioden framgår av Fig 21.

Dynan (3,7 ha)

Ön Dynan uppvisar liksom flertalet av Foteviksområdets öar ett dynamiskt fågelsamhälle (jfr Mathiasson 1966). Ön har genom uppgrundning av omgivande vattenområde ökat något i omfång under senare tid. Liksom de flesta andra öarna är den exponerade västsidan dominerad av klapperstensstrand med innanför liggande strandvall av sand, utmed östsidan förekommer sävbälten. Öns centrala del domineras av knylhavrefält och ett träsk. Saltarv och gåsört växer bland västsidans klappersten; buskmåra, åkertistlar, kråkvicker, rödsvingel förekommer. Några strandrågsbestånd samt några glesa bladvassruggar och enstaka nyponsnår bildar högre vegetation. Under år 1958 häckade 163 fågelpar på ön, vilket motsvarar 44 par pr ha. Åren 1964 och 1965 nåddes maximal bosättning med 1 015 resp 1 154 fågelpar, vilket motsvarar 293 häckande fågelpar pr ha.

Karaktärsarter är skrattmå, fiskmå, silvertärna, skärfläcka. Under åren 1964 och 1965 låg Foteviksområdets kentska tärnkoloni på ön, därjämte har fisktärna häckat vid några tillfällen och småtärna förhållandevis ofta. Tofsvipa, rödbena och strandskata är andra nära nog årsvisna häckfåglar. Anmärkningsvärd är bosättningen av skrântärna, ett par häckade år 1975. Tjugo arter har konstaterats häcka. Numerär och artantal under skilda delar av inventeringsperioden framgår av Fig 22.

ARTÖVERSIKT

Nedanstående artöversikt lämnar uppgifter om häckningsförekomst och numerär, vilka kompletterar de i tabellform presenterade inventeringsresultaten (Tab 5, 6, 9, 10, fig 13). Avsikten har varit att för varje art ge en komprimerad bild av dess status såsom häckfågel jämte kortfattade beskrivningar över populationsförändringar, boplatsmiljö etc. Uppgifter har också tillförts från smärre inventeringar och exkursioner vilka ej på annat sätt redovisats i denna avhandling. På grundval härav har den aktuella populationsnivån för hela inventeringsperioden resp för delperioder (i de fall då numerären varit underkastad påtagliga förändringar) utvärderats.

A n d f å g l a r (Anseriformes) - 9 arter

Medan bon av knölsvan och ejder är lätta att påträffa, erbjuder det stora svårigheter att finna simändernas bon; störst är dock svårigheterna att lokalisera de väl gömda bona av småskrake och gravand. Iakttagelserna av ungpullar i olika utvecklingsstadier ger därför särskilt för de senare arterna en värdefull komplettering till bofynden. På basis härav kan fastställas att fya arter (gräsand, ejder, småskrake, gravand) tillhör de årsvissa häckarna, medan tre arter (kricka, stjärtand, skedand) förmodligen häckar årligen. Årtan kan på goda grunder (parvis under tidig häckningstid/enstaka hanar senare) bedömas såsom trolig (ehuru ej årlig) häckfågel, medan knölsvanen gjort flera häckningsförsök (bobygge, äggläggning).

För samtliga arter, med undantag för årtan och stjärtand, kan konstateras att antalet icke häckande fåglar, vilka uppträder under häckningstiden, vida överstiger häckfåglarnas antal. Mest påfallande är detta för gravand (max 300-400 ex mot max 5 häckande par) och knölsvan (max 5 600 ex mot tillfälliga häckningsförsök). En rekryteringsbas för eventuell häckning finns sålunda, vilken ej utnyttjas till fullo hos någon av de aktuella nio andarterna.

De växlande svårigheterna att påträffa andfågelbon medför att i tabellerna angivna antal av konstaterade häckningar under skilda år och för skilda områdesavsnitt på olika sätt avviker från de verkliga förhållandena.

Den populationsnivå, såväl relativt sett (arterna emellan) som i absoluta tal, vilken genomsnittligt anges för basinventeringsområdet (64 ha, jfr Tab 2) liksom den inbördes rangordning och häckningsfrekvens som anges för totalinventeringen åren 1958 och 1960 (Tab 7 A och B) återspeglar dock helt den generella situationen. Såsom tidigare framhållits är inventeringsuppgifterna från basområdet (Tab 2) av hög tillförlitlighet. Baserat på skilda smärre inventeringar och exkursionsprotokoll har de för andfågeln mindre tillförlitliga uppgifterna från det arealmässigt stora strandängsområdet mellan Klagshamn och Kungstorp (Tab 7 och 9) kompletterats i nedanstående artbeskrivningar.

Gräsand (Anas platyrhynchos) Fig 23. Vanlig året runt i Foteviksområdet, de största ansamlingarna förekommer dock under vinterhalvåret. Ett tidvis stort antal av anddrakar (några hundratal) ansamlas också under sommaren, efter det att de lämnat sina honor på boplatsen. Antalet anddrakar kan dock ej användas såsom ett mått på inom Foteviksområdet häckande par, deras antal är alltför stort och återspeglar ett vida större uppsamlingsområde än Foteviken.

Gräsanden lägger sitt bo i de mest skilda miljöer, dock väljer den främst de mera torra delarna av sävbältena samt knylhavre- och kvickrotfälten på öarna. Dess förnämsta häckningstillhåll ligger på öarna; kanhända erbjuder dessa bättre skydd t ex mot fastlandspredatorerna räv, grävling, hermelin och iller samt genom måskolonierna mot luftburna predatorer, såsom kråka. Gräsanden är näst efter ejdern den vanligaste häckande andfågeln, genomsnittligt häckade 4,5 par årligen inom Foteviksområdet åren 1958 och 1960. Genomsnittligt för hela inventeringsperioden (jfr Tab 2) har 3,5 häckande par påvisats pr år,

men denna siffra inskränker sig till det årligen inventerade basområdet (markerat med svart på Fig 1). Dock kan antalet häckande par vissa år vara betydligt högre - år 1969 påträffades sålunda 13 bon.

Partätheten inom basområdet är genomsnittligt för hela inventeringsperioden 0,05 par pr ha. Inom optimalmiljön (Eskilstorps holmar, 2,6 ha) har dock maximalvärden på 1,5 par pr ha noterats, maximalvärdet för hela basområdet är 0,2 par pr ha.

Kricka (Anas crecca). - Relativt vanlig året runt, störst ansamlingar under flyttningstiderna. Några tiotal hannar under sommaren. Parvis (sammanlagt några tiotal par) här och var i laguner och öar under våren; dock ytterst sällan konstaterad häckande. Enligt uppgift från ortsbefolkningen häckade den ställvis allmänt före inventeringens början. Boplatsen i högre gräs- och örtvegetation på fastlandsängarna.

Årta (Anas querquedula). - Ovanlig, uppträder endast i enstaka par eller mycket små flockar. Ses dock årligen med 2-3 par under häckningstiden. Ej konstaterad häckande, men troligen häckande vissa år.

Stjärtand (Anas acuta). - Relativt vanlig under flyttningen. Årligen uppträder 2-3 par under häckningstiden. Konstaterad häckande på såväl fastlandsängar som på de större öarna. Endast enstaka bon har påträffats, troligen häckar något par årligen. Maximalt har 3 par konstaterats häcka under ett och samma år (1956), vilket motsvarar 0,05 par pr ha.

Boplatsen på kortvuxen gräsäng, vanligen i skyddat läge i fördjupning med någon högre vegetation ikring.

Skedand (Anas clypeata). - Relativt vanlig under flyttningen. Ett tiotal par brukar uppträda under häckningstiden, under sommaren förekommer 10-15 drakar. Konstaterad häckande på såväl öar som på fastlandsängar. Bona är svåra att finna, genom-

snittligt har 0,35 pr år påträffats inom basområdet. Två å tre par kan bedömas häcka årligen.

Ejder (Somateria mollissima). Fig 24. - Vanlig året runt. Starkt förbisträck (tiotusentals) under vårflyttningen; individrika rastande flockar.

Partätheten på öarna är 0,4 par pr ha, på fastlandet 0,003 enl inventeringarna 1958 och 1960.

Genomsnittligt för hela inventeringsperioden har årligen 24 par häckat inom basområdet; totalt sett är ejdern sålunda den allmännaste andfågeln. Har ökat starkt i antal såsom häckfågel (jfr Tab 3 och 10). Vid inventeringens början förekom endast enstaka häckande par, i slutskedet hundratals par.

Boplatsen företrädesvis på öarna, men också i enstaka fall på fastlandsängen. Boet placeras öppet på strandvallarna eller på kortvuxen gräsmark.

Småskrake (Mergus serrator). - Relativt vanlig året runt. Under häckningstiden förekommer flera tiotal par inom området.

Genomsnittligt har ett bo årligen anträffats inom basområdet. Bedöms dock häcka med 2-3 par årligen inom Foteviksområdet. Maximalt har 8 bon påträffats under en häckningssäsong (år 1958). Någon tendens till numerärökning i samband med att andra fiskätande arter, såsom kentsk tärna och småtärna, undanträngts av gråtruten, har ej noterats.

Maximal individtäthet på öarna och Nässpetsen är 0,1 par pr ha. I optimalbiotopen (Eskilstorps holmar, 8,6 ha) har en partäthet på 1,3 par pr ha noterats.

Boplatsen (svår att finna) i högt gräs, i bladvassbältets torrare delar, i nyponsnår, i håligheter, i strandvallar etc.

Gravand (Tadorna tadorna). - Vanlig under sommarhalvåret. Några hundra exemplar förekommer under häckningstiden. Genomsnittligt har ett bo eller en kull årligen påträffats. Häckningsframgången växlar från år till år, men 3-4 par torde årligen skrida till häckning. Maximalt har 5 häckningar konstaterats under en säsong.

Boet placeras undangömt i håligheter i strandvallar, rishögar eller under ilandflutna trälådor, såväl på öarna som (främst) på fastlandet.

Knölsvan (Cygnus olor). - Vanlig året runt, dock främst (upp till 5 600 ind) under ruggningen i juli-september. Som häckfågel är den i det närmaste obefintlig. Under åren 1969-1971 byggde ett par på Ö nr IV (den lilla ön i Fotevikens inre del) samt i vassen vid en åmynning på Vellinge ängar, dock utan att lyckas frambringa någon avkomma. Också bobygge med äggläggning på Dynan.

R o v f å g l a r (Falconiformes) - 1 art

Brun kärrhök (Circus aeruginosus). - Uppträder årligen under vår- som höstflyttning, dock endast i enstaka exemplar. Så gott som årligen uppehåller sig under häckningstid ett par utmed Vellingesidan, med jaktområde över strandängar och näraliggande odlingsmark och med stark anknytning till boplatsmiljön i de rika vassarna söder om Klagshamn (delområde 1). Konstaterad häckande inom delområde 1; bofynd med ungar och ägg.

T r a n f å g l a r (Gruiformes) - 2 arter (rallar)

Rörhöna (Gallinula chloropus). - På grund av det undangömda levnadssättet säkerligen i hög grad förbisedd såsom rastande. Under häckningstiden ofta uppstött under boletning i vassarna. Häckar troligen årligen i den lilla sötvattensdammen vid Eskilstorps ängar (delområde 2). Bo med ägg påträffade på Ö nr IV, på Eskilstorps holmar (södra, näst norra och norra holmen) samt i delområde 4.

Anmärkningsvärd är den ofta konstaterade häckningen på de av-
sides "marint" belägna Eskilstorps holmar. Boplatsen på dessa
öar är belägen i sävbältet, några dammar eller vegetations-
rika laguner av damm- eller träskkaraktär förekommer ej.

Sothöna (Fulica atra). - Vanlig året runt, under vinterhalv-
året tidvis i flockar om tusentalet fåglar (särskilt under hös-
ten). Under häckningstid vanligen hundratalet eller mera i
smärre flockar eller parvis. Antalet häckningar har sålunda
varit högre under den vintermilda perioden på 1970-talen än
tidigare.

Inom basområdet påträffades under de två sexårsperioderna 1965-
70 inga bon, men 1971-76 ej mindre än 16 bon.

Under inventeringen 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 5 par
årligen, vilket motsvarar 0,01 par pr ha. Samma partäthet har
fastställts inom basområdet genomsnittligt för hela invente-
ringsperioden. Maximalt har 9 häckningar konstaterats under en
säsong (1976) inom basområdet, vilket motsvarar 0,14 par pr ha.
Inom optimalbiotopen (Eskilstorps holmar och småöar, 8,9 ha)
har partätheten maximalt nått 0,9 par pr ha.

Boplatsen i sävbältet såväl utmed fastlandsstranden som på de
flesta av öarna.

V a d a r e f å g l a r (Charadriiformes) - 21 arter (11 vada-
re, 10 måsar och
tärnor)

Strandskata (Haematopus ostralegus). Fig 25 - Vanlig under som-
marhalvåret, då hundratalet icke häckande ex också förekommer.
Mycket stabilt häckfågelbestånd. Under inventeringsperiodens
tre delavsnitt (jfr Tab 10) häckade 24, 24 resp 28 par inom
basområdet; uppenbarligen skedde en viss populationstillväxt
under den senare perioden (1970-76). Inom Foteviksområdet
häckade åren 1958 och 1960 genomsnittligt 52 strandskatepar
årligen, vilket motsvarar 0,09 par pr ha. Partätheten på öarna

är betydligt högre än på fastlandet, 0,7 par pr ha mot 0,05.

Den genomsnittliga partätheten inom basområdet för hela inventeringsperioden är 0,4, maximalt har 0,8 par pr ha häckat (år 1975). Inom optimalbiotopen (Yttre Näsörar, 4,7 ha) har noterats 1,4 par pr ha.

Boplatsen är kortvuxen, öppen gräsäng eller på vegetationsfri sand-småstensmark.

Tofsvipa (Vanellus vanellus). Fig 26 - Vanlig under sommarhalvåret. Återkommer tidigt på våren, stannar långt ut på hösten. Enstaka övervintrare. Några tiotal icke-häckare under häckningstid. Relativt numerärstabil häckfågelbestånd inom basområdet under inventeringsperioderna I resp II. Genomsnittligt 15 resp 16 häckande par pr år. Stark minskning under period III (1970-76) då endast 7 par häckade årligen.

Under 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 425 par årligen inom Foteviksområdet, vilket motsvarar 0,7 par pr ha. Partätheten är högre på fastlandsstrandängarna än på öarna - 0,7 par pr ha mot 0,2. Den genomsnittliga partätheten inom basområdet för hela inventeringsperioden är 0,2 par pr ha, maximalt har 0,5 par pr ha häckat (år 1964). Inom optimalbiotoperna (Yttre och Inre hagen, 25 ha, och Eskilstorps ängar, 94 ha) har 2,2 resp 2,6 par pr ha häckat (1958).

Boplatsen väljes på kortvuxen gräsäng.

Större strandpipare (Charadrius hiaticula). - Relativt vanlig under sommarhalvåret. Ett tiotal icke häckare uppträder parvis eller i smärre flockar under häckningstid. Inom området registrerades en nedgång under period II (1963-1969), men under slutperioden (1970-76) återtog tidigare numerärnivå. Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt årligen 89 par - samtliga förekom på fastlandsängarna. Arten häckar dock från och till på flertalet av öarna.

Den genomsnittliga partätheten inom basområdet för hela inventeringsperioden var 0,03 par pr ha; på fastlandsstrandängarna var partätheten 1958 och 1960 0,16 par pr ha. Inom optimalbiotopen (Yttre och Inre hagen, 25 ha) har maximalt 0,8 par pr ha noterats.

Boplatsen väljes på kortvuxen gräsäng, men företrädesvis på fri klapperstensmark, grus och sandmark. Den höga partätheten inom Yttre och Inre hagen var delvis avhängig av att markvägen genom hagarna belagts med småsten av krita med inslag av flinta. I denna miljö låg bona betydligt tätare än annorstädes.

Svartbent strandpipare (Charadrius alexandrinus). - Sällsynt sommartid under tidigare delen av inventeringsperioden. Senaste häckning konstaterad år 1969; numera borta.

Under inventeringen 1958 och 1960 häckade arten med 3 resp 1 par på Eskilstorps och Vellinge ängar (delområde 2 resp 3). Dessa ängar har utgjort artens enda tillhåll inom Foteviksområdet under inventeringsperioden 1947-1976. Undantag utgör trolig häckning på Nässpetsen år 1951. Maximalt har 6 par konstaterats häcka under en säsong (år 1957).

Boplatsen lokaliseras till kortvuxen, hårdbetad gräsäng.

Roskarl (Arenaria interpres). - Ovanlig, men regelbunden och årlig (främst genomflyttare) under sommarhalvåret. Enstaka eller parvis, sällan mer än 3-5 fåglar samtidigt.

Har konstaterats häcka vid några få tillfällen: Näsörrar (Inre holmen) år 1958, Dynan år 1965. Därtill tänkbar häckning på Eskilstorps holmar år 1963.

Enkelbeckasin (Gallinago gallinago). - Vanlig under flyttningstiden, särskilt under hösten. Enstaka vinterfynd. Under häckningstiden förekommer praktiskt taget endast de fåglar som är knutna till boplatsområdena.

Regelbunden och årlig häckare i smärre antal, på grund av svårigheterna att lokalisera bona är häckningsfynden få. Troligen häckar högst ett tiotal par årligen inom Foteviksområdet. Häckningen så gott som helt begränsad till fastlandsstrandängarna.

Boplatsen i strandängarnas fuktigare, frodigare avsnitt.

Rödspov (Limosa limosa). - Uppträder regelbundet under sommarhalvåret i smärre antal inom Foteviksområdet. Under häckningstid dock mera sällan.

Konstaterad häcka vid två tillfällen inom basområdet, år 1951 (1 par) resp 1971 (1 möjligen 2 par) har dessutom konstaterats häcka i Yttre hagen med 2 par år 1973.

Boplats i större, öppen och betad gräsäng.

Rödbena (Tringa totanus). Fig 27 - Vanlig under sommarhalvåret, enstaka eller några få ind kan påträffas under vintern. Relativt stabil numerär inom basområdet under period I och II (1947-1969), markant ökning under period III (1970-76). Under 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 157 par inom Foteviksområdet. Häckar på de flesta öar, men företrädesvis på fastlandsängarna (partäthet på öarna 0,14 par pr ha mot 0,27 på fastlandsängen enligt inventeringarna 1958 och 1960). Den genomsnittliga partätheten för Foteviksområdet var åren 1958 och 1960 0,26 par pr ha. Inom basområdet häckade genomsnittligt 6,3 par årligen under hela inventeringsperioden, motsvarande 0,1 par pr ha. Maximala individtätheten inom basområdet var under samma period 0,25 par pr ha, medan högsta partätheten inom optimalbiotopen (Inre Näsörrar, 3,0 ha) fastställdes till 1,7 par pr ha (år 1951).

Boplatsen i relativt högt gräs, eller örtvegetation.

Kärrensnäppa (Calidris alpina). Fig 28 - Vanlig under flyttningstid, främst under sena våren. Flockar med tusentals ind (nordrasen alpina) rastar i maj. Under häckningstiden uppträder eljest endast några tiotal av icke häckande kärrensnäppa, vars dräkt- och näbbkaraktär antyder att de tillhör den sydliga rasen (schinzii).

Inom basområdet noterades en numerärnedgång under period II (1963-69), men under period III återtog tidigare numerärnivå.

Häcker ej på de smärre öarna, men väl på Näsörar. Partätheten är totalt sett låg, åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 0,08 par pr ha inom Foteviksområdet, vilket motsvarar ett totalbestånd på 47 par.

Maximala partätheten inom basområdet för hela inventeringsperioden var 0,08 par pr ha (alltså detsamma som gällde för hela Foteviksområdet under åren 1958 och 1960); maximala partätheten inom optimalbiotopen (Yttre och Inre hagen, 25 ha) var 0,5 par pr ha (år 1958).

Boplatsen är kortvuxen gräsäng.

Brushane (Philomachus pugnax). - Relativt vanlig under sommarhalvåret på vissa delar av strandängarna - ett tiotal hannar har årligen spelplats på fuktängen intill en liten damm vid infarten till Eskilstorps ängar, några exemplar spelar på södra delen av Vellinge ängar. Därjämte uppträder småflockar bestående av 3-4 hannar och någon hona tillfälligtvis här och var inom området. Totalt torde under häckningstiden 15-20 hannar och 5-7 honor förekomma.

Häckning har endast konstaterats inom delområde I.

Skärfläcka (Recurvirostra avocetta). Fig 29 - Vanlig inom hela området under sommarhalvåret. Inom basområdet noterades en viss nedgång under period II (1963-69), men under period III (1970-76) återtog nära nog den tidigare numerären. Häcker på de så-

väl större som mindre öarna (enda undantag utgör Ö nr IV) samt på samtliga fastlandsstrandängar. Relativt sett är partätheten störst på öarna (1,9 par pr ha), medan strandängarna har en täthet av 0,29 par pr ha. I absoluta tal häckar dock flest skärfläckor på fastlandsstrandängarna. Under åren 1958 och 1960 häckade 54 par på öarna mot 170 par på fastlandsängen; totalt häckade sålunda 224 par inom Foteviksområdet. Genom artens förhållandevis täta kolonihäckning kan partätheten på vissa öar nå höga relativa värden - på Ö nr III (0,04 ha) har den uppnått 1 500 par pr ha (år 1960).

Boplatsen på sandfält, i klappersten, liksom på kortvuxen gräsäng.

Havstrut (Larus marinus). - Relativt vanlig året runt. Mest uppträder ungfåglar. Genomsnittligt uppehåller sig inom området några tiotal ind. Under häckningstiden uppträder numera årligen 3-4 havstrutpar, tidigare var arten mera sporadisk. Inom basområdet har 4 häckningar konstaterats under perioden 1947-1976, inom den övriga delen av Foteviksområdet har den ej häckat. Första häckningen inträffade år 1956, då ett par och möjligen ytterligare ett häckade. Under åren 1969-1971 häckade ett par vardera året.

Silltrut (Larus fuscus). Ovanlig inom Foteviksområdet.

Under häckningstiden har under skilda år sammanlagt 10 par noterats, vilka varit starkt revirbundna och uppenbarligen häckat. Bofynd har dock endast säkerställts vid ett par tillfällen, eftersom det är tidsödande att lokalisera de enstaka silltrutbona bland mängden av gråtrutbon. Utöver dessa åtta par är silltruten ytterst sällan iakttagen under häckningstiden.

Boplatserna har företrädesvis funnits på Eskilstorps holmar, men något par har också häckat på Näsörar.

Första konstaterade häckningen skedde år 1959 (då 3 par häckade), därjämte har arten häckat åren 1961, 1971, 1974, 1975, 1976.

Gråtrut (Larus argentatus). Fig 30 - Vanlig året runt, under vintern dock endast några tiotal.

Starkt tilltagande numerär, under senare år stagnerande. Genomsnittligt ökade antalet häckande par från period I (1947-62) till period II (1963-70) med 163 %, från period II till period III (1970-76) med 46 %. Under period III fanns genomsnittligt 289 % fler gråtrutpar än under period I. I absoluta tal skedde tillväxten från 1 par under 1940-talets slutskede till som mest 476 par kring mitten av 1970-talet. Det mest påtagliga steget mot en högre populationsnivå togs 1959, därefter har beståndet fluktuerat.

Har häckat på samtliga öar, med undantag för Ö nr IV. Ett mindre antal har häckat på fastlandsstrandängen på Nässpetsen. Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 103 gråtrutpar inom basområdet; fyra av dem på Nässpetsen, resten (99 par) på öarna. Partätheten på öarna uppgick till 3,4 par pr ha, mot 0,01 på fastlandsstrandängen. Maximala partätheten inom basområdet har varit 7,4 par pr ha. Maximala partätheten inom optimalbiotopen (södra ön, Eskilstorps holmar, 2,6 ha) nåddes med 60 par pr ha år 1975. Vid bestämningen av antalet häckande gråtrutpar har såväl exakt boletning, som parräkning tillämpats. Avvikelsen mellan antalet påträffade bon och antalet parvis inom boplatssområdet befintliga fåglar kan vara avsevärd. Vid inventeringarna av Eskilstorps holmar år 1974 registrerades 178 bon, vilket svarar mot 356 fåglar - på boplatssområdet uppehöll sig parvis 630 ex! En hel del av dessa hade uppenbarligen häckat och misslyckats, eller också ej skridit till bosättning - fullständiga bogropar och sådana som ännu ej färdigställts avslöjade detta.

Boplatsen på såväl kortvuxen gräsmark, som i halvmeterhög knylhavre. (Jfr fig 40).

Fiskmåsar (Larus canus). Fig 31 - Vanlig under sommarhalvåret, enstaka ex under vintern.

Starkt avtagande numerär som häckfågel, med relativt sett störst minskning under period III. Genomsnittligt minskade numerären från period I till period II med 38 %, medan nedgången från period II till III var 70 %. Totalt häckade under period III 82 % färre fiskmåspar än under period II. Maximalt registrerades under period I (år 1962) i absoluta tal 604 häckande par inom basområdet; motsvarande maximiantal under period III var 120 par (år 1969). Minimiantalet häckande par under de båda perioderna var 373 resp 50 par.

Under åren 1958 och 1960 häckade årligen ca 472 par inom Foteviksområdet, vilket motsvarar 1,2 par pr ha. På fastlandet häckar arten regelbundet och tidvis i stort antal på Nässpetsen, däremot endast tillfälligtvis på öarna, enstaka par på övrig fastlandsstrandäng. Partätheten på öarna var under åren 1958 och 1960 14,1 par pr ha, mot 0,2 på fastlandsängen. Den maximala partätheten inom basområdet har varit 9,4 par pr ha; inom optimalbiotopen (Eskilstorps småöar, norra ön, 0,09 ha) uppnås emellertid så hög täthet som 1 033 par pr ha.

Boplatsen ligger på kortvuxen gräsmark, endast undantagsvis på sand- och klapperstensunderlag. Enstaka bon har påträffats i pileträd i anslutning till Foteviksområdet och i branterna kring de forna kalkbrotten vid Klagshamn.

Skrattmåsar (Larus ridibundus). Fig 32 - Vanlig året runt, dock mycket färre antal under vintern.

Har i likhet med fiskmåsen visat en markant numerärnedgång; under period II (1963-69) häckade genomsnittligt 59 % färre

skrattmåsar än under period I (1947-62). Under period III minskade antalet häckande par ytterligare med 70 % jämfört med period II. Totalt minskade skrattmåspopulationen med 91 % från början till slutet av inventeringsperioden. I absoluta tal häckade årligen genomsnittligt 4 141 skrattmåspar under period I mot 375 par under period III.

Skrattmåsen häckar företrädesvis på öarna, tillfälligt har smärre kolonier påträffats i sävbältena i vikens inre. År 1957 skedde en anmärkningsvärd bosättning (300 par) på fastlandsgräsängen på Nässpetsen. Denna avvikande bosättning får, liksom lokaliseringen av två kolonier om sammanlagt 135 par (år 1962) till sävbältet i Fotevikens innersta del, ses mot artens labila förhållanden under denna tid. Den med gråtrutens expansion sammanhängande förträngningen av skrattmåsar medförde ett sökande efter nya boplatser.

Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt inom Foteviksområdet 3 922 par skrattmåsar; endast 11 par häckade i anslutning till fastlandsstrandängen, resten var bosatta på öarna. Partätheten på öarna uppgick genomsnittligt till 135 par pr ha, mot 0,03 för fastlandsområdena. Genomsnittligt häckade 9,7 skrattmåspar pr ha inom Foteviksområdet. Maximala partätheten inom basområdet är 83,5 par pr ha, medan maximala partätheten inom optimalbiotopen (Ö nr IV, 0,22 ha) är 11 363 par pr ha (år 1960).

Boplatsen ligger företrädesvis på gräsmark, men också i sävbälten samt t ex på Ö nr IV i relativt högväxt gräs och i glés bladvass. Undantagsvis bland klappersten och på sand. (Jfr fig 37).

Skräntärna (Hydroprogne tschegrava). - Uppträder årligen under sommarhalvåret i enstaka exemplar. Har påvisats häcka en gång; på ön Dynan år 1975.

Fisktärna (Sterna hirundo). Fig 33 - Regelbundet förekommande i smärre antal under sommarhalvåret. Praktiskt taget samtliga under häckningstiden uppträdande fisktärnor tillhör häckfågelbeståndet. Tendens till ökning under övergången från inventeringsperiod I till II. Dock påtaglig numerärnedgång mellan period II och III. Helt borta som häckfågel under senare delen av period III (1973-76). Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 20 par inom Foteviksområdet, vilket svarar mot 0,05 par pr ha. Arten är vad gäller boplatserna helt knuten till öarna, partätheten där var genomsnittligt under de två åren 0,7 par pr ha.

Den genomsnittliga partätheten för basområdet under hela inventeringsperioden är 0,1 par pr ha, maximalt har 0,4 par häckat pr ha (år 1960). Inom optimalbiotoperna (Yttre näsörrar, 4,7 ha, och Mellersta näsörrar, 8,6 ha) har maximalt 3,6 resp 1,5 par häckat pr ha.

Boplatsen förlägges till kortvuxen gräsäng, ofta på öarnas centrala delar (jfr följande art).

Silvertärna (Sterna paradisaea). Fig 34 - Vanlig under sommarhalvåret. Årlig häckfågel, sommarnumerären torde vara identisk med häckfågelbeståndet. Har under inventeringsperioden visat relativt stabil genomsnittsnumerär.

Under inventeringsåren 1958 och 1960 häckade årligen i genomsnitt 61 silvertärnepar inom Foteviksområdet, vilket motsvarar 0,15 par pr ha. Genomsnittligt har inom basområdet under hela inventeringsperioden häckat 48 par pr år, vilket är 0,8 par pr ha. Artens bosättning är i stort sett koncentrerad till öarna (häckar också på Nässpetsen). I denna miljö häckade åren 1958 och 1960 2,1 par pr ha. Maximala partätheten inom optimalbiotopen (ö nr III, 0,04 ha) är 650 par pr ha (1961).

Boplatsen väljes i öarnas perifera delar. Ofta på strandvallar eller i övergången mellan strandens klappersten och den mera höglänta tuvmarken. Ofta på underlag av sand eller småsten, ibland på kortvuxet gräs.

Småtärna (Sterna minuta). Fig 35 - Relativt vanlig, vissa år sällsynt, under sommarhalvåret. Förekommande antal torde i stort motsvara häckfågelbeståndet. Häckfågelpopulationen har visat en starkt avtagande numerär. Minskningen skedde i slutet av period I och resulterade i en 85 %-ig nedgång under period II. Tendenser till en svag återhämtning kan skönjas under period III. Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 33 par inom Foteviksområdet, maximalt har 48 par häckat (år 1954). Under åren 1958 och 1960 var partätheten för Foteviksområdet 0,08 par pr ha, partätheten på öarna var däremot 1,1 par pr ha. Småtärnan är i stort sett koncentrerad till öarna (häckar någon gång på Nässpetsen). Inom basområdet är maximala tätheten 0,8 par pr ha, medan optimalbiotopen (Ö nr III, 0,04 ha) uppvisat en partäthet på 1 175 par pr ha (år 1954).

Boplatsen förlägges till nakna eller glest bevuxna (låg, platt vegetation) sandytor, tidvis bland klappersten. Ibland lägges boet på strandvallar med kort gräsvegetation, men därvid oftast i uppspolade, torra strängar av bandtång (Zostera).

Kentsk tärna (Sterna sandvicensis). Fig 36 - Vanlig under sommarhalvåret, under några år (1968-71) dock ganska ovanlig gäst. Eljest torde sommarnumerären i stort hänföra sig till det lokala häckfågelbeståndet.

Relativt numerärstabil häckfågelpopulation under inventeringsperioderna I och II (1947-69), från 1967 noteras en markant minskning (- 73 %). Minskningen föregick, liksom för skrattnåsen (jfr sid 52) av fortlöpande omlokaliseringar inom området. Under åren 1969-71 fortplantade sig kentska tärnan ej inom Foteviksområdet.

Återfynd av inom Foteviksområdet märkta gamla häckande kentska tärnor visar att kolonien uppenbarligen väsentligen omlokaliserats till avlägsnare häckplatser (en fågel märkt vid boet på Ö nr III den 6 juni 1963 kontrollerades sålunda på bo vid Amager, Danmark, den 28 maj 1967). En tärna märkt som unge den 20 juni 1951 kontrollerades på bo vid Langenwerder, i Wismar-Bucht, Tyskland, den 9 maj 1967, där för övrigt ett flertal kentska tärnor födda på Eskilstorps holmar åren 1960 och 1961 konstaterades häcka under åren 1965-67, dvs just före försvinnandet från Foteviksområdet.

Under inventeringarna åren 1958 och 1960 häckade årligen 135 par, maximalt har 267 par häckat (år 1965). Inom basområdet är kentska tärnan i numerärordning den fjärde arten, inom Foteviksområdet som helhet (åren 1958 och 1960) är den sjätte art.

Partätheten var 1958 och 1960 inom Foteviksområdet 0,23 par pr ha. Arten häckade endast på öarna, vilka därigenom uppvisade en partäthet på 4,6 par pr ha. Genomsnittligt för basområdet under hela inventeringsperioden var partätheten 1,5 par pr ha, maximalt häckade under samma tid 4,2 par pr ha inom basområdet. Inom optimalbiotoperna (Ö nr III, 0,04 ha) har en partäthet på 5 600 par pr ha noterats (år 1963).

Boplatsen lägges i anslutning till skrattmåskolonier, vanligen på åsryggar eller mera höglänta partier med fast underlag. Häckar tidvis på kortvuxen gräsäng, men kolonien bosätter vanligen nakna eller glesbevuxna sand- eller grusytor (jfr Fig 38-39).

G ö k f å g l a r (Cuculiformes) - 1 art

Gök (Cuculus canorus). - Ovanlig, under sommarhalvåret. Relativt vanlig i omgivande odlingsbygd, söker sig av och till till fastlandets strandängar för äggläggning. Ägg eller ungar har påträffats i bon av sånglärka och ängspioplärka.

T ä t t i n g a r (Passeriformes) - 11 arter

Ett relativt stort antal tättingar förekommer i anslutning till Foteviksområdet. Nära strandängarna häckar så ovanliga arter som svart rödstjärt, näktergal, kärrsångare och kornsparv. Här upptages endast de arter vilka regelbundet häckar på strandängen och som ekologiskt är beroende av den speciella kustmiljöns näringsutbud och vegetation. Av dessa skäl utelämnas de arter (jfr sid 11), som häckar i en liten, ursprungligen planterad dunge, belägen mitt på den flacka strandängen på Vellinge Vångar.

Sånglärka (Alauda arvensis). - Vanlig under sommarhalvåret. Smärre antal övervintrar.

Har som häckfågel uppvisat en fortlöpande numerärökning. Särskilt påtaglig har ökningen varit under period III (1970-76). Under åren 1958 och 1960 registrerades genomsnittligt 89 häckande par inom hela Foteviksområdet. Det verkliga antalet är säkert högre, beroende på att arten lätt förbises när parräkning tillämpas över så stora arealer som det här är fråga om. Inom basområdet häckade tio par årligen, beräknat såsom genomsnitt på hela inventeringsperioden. Arten förekommer företrädesvis, 98 % av paren, på fastlandsängarna.

Partätheten på öarna var åren 1958 och 1960 0,05 par pr ha, mot 0,12 på fastlandsängen. Den genomsnittliga partätheten inom basområdet för hela inventeringsperioden var 0,16 par pr ha, maximalt har 0,4 par pr ha noterats. Inom optimalbiotopen (Dynan 3,7 ha) har 1,6 par pr ha fastställts (år 1973).

Kråka (Corvus corone cornix). - Vanlig i anslutning till strandängarna under hela året.

Har sedan 1954 årligen haft bo på sjömärket på den södra av Eskilstorps holmar. Torde ha skridit till häckning årligen, ehuru detta endast konstaterats genom ägg- eller ungtroller vid tre tillfällen.

Stenskvätta (Oenanthe oenanthe). - Vanlig i anslutning till Foteviksområdet, häckar dock endast med något enstaka par på själva strandängen.

Buskskvätta (Saxicola rubetra). - Ovanlig häckfågel. Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 2 par inom Foteviksområdet. Alltid knuten till fastlandsstrandängarnas högre busk- eller örtavsnitt.

Skäggmes (Panurus biarmicus). - Ovanlig häckfågel i vassområdet söder om Klagshamn. År 1976 konstaterades 11-12 ex inom detta vassområde; sju honor och fyra hannar sågs vid ett tillfälle. En ung hanne och en ung hona fanns däribland. En hona bar föda i näbben. (John Beal in litt 16 juni 1976).

Rörsångare (Acrocephalus scirpaceus). - Ovanlig, men häckar med enstaka par i bladvassbältena.

Sävsångare (Acrocephalus schoenobaenus). - Relativt vanlig häckfågel. Ej konstaterad häcka på öarna eller Nässpetsen. Förekommer däremot utmed Fotevikens inre och i lämpligt avsnitt utmed Söderslättssidan. Enligt inventeringarna år 1958 och 1960 ca 16 gånger vanligare än rörsångaren.

Sädesärla (Motacilla alba). - Häckar med några enstaka par utmed Söderslättssidan.

Ängspiplärka (Anthus pratensis). - Vanlig häckfågel på såväl öarna som fastlandsstrandängar. Har i likhet med sånglärkan ökat inom basområdet. Häckningsnumerären fördubblades från period I till period II, en svag ökning noterades också för period III.

Under åren 1958 och 1960 registrerades 34 par inom Foteviksområdet, 79 % häckade på fastlandsängarna. Genomsnittligt har under hela inventeringsperioden åtta par årligen häckat inom

basområdet, vilket ger en partäthet på 0,1 par pr ha. Partätheten är störst på öarna - 0,24 par pr ha genomsnittligt för åren 1958 och 1960. Maximala partätheten inom basområdet är 0,5 par pr ha, medan optimalbiotopen (Dynam, 3,7 ha) uppnår 1,4 par pr ha (1973).

Boplatsen väljes i tuvmark och relativt högvuxen gräsäng.

Gulärta (Motacilla flava). - Ovanlig häckfågel. Under åren 1958 och 1960 häckade genomsnittligt 13 par inom Foteviksområdet, samtliga fanns på fastlandsstrandängarna. Genomsnittliga partätheten var dessa år 0,02 par pr ha.

Sävparv (Emberiza schoeniclus). - Relativt vanlig häckfågel. Inom basområdet häckade genomsnittligt för hela inventeringsperioden 1,3 par. Arten synes ha ökat under senare år. Under 1970-talet registrerades genomsnittligt 3 par pr år. Maximalt har 6 par konstaterats inom basområdet. I dessa värden ingår ej sävparvarna på Ö nr IV; där torde ett, möjligen två par häcka årligen.

Maximala partätheten inom basområdet är ca 0,1 par pr ha (Ö nr IV inräknad). Inom optimalbiotopen (Dynam, 3,7 ha) häckade 0,8 par pr ha (år 1973).

SAMMANFATTNING

Fågelfaunan inom Foteviksområdet präglas av den låglänta marsklandsnaturen. Den omfattande arealen med ett rikt biotop-utbud gynnar såväl art- som individrikedom. Foteviken med omgivande strandängar torde utgöra vårt lands rikaste våtmark.

Föreliggande redovisning omfattar inventeringsresultat från en trettioårsperiod (1947-76). Framställningen har begränsats till häckfågelfaunan. Endast fågelarter med ekologisk anknytning till den speciella strandängsmiljön och utanför liggande öar har upptagits. Totalt behandlas 45 fågelarter. Fågelsamhället domineras artmässigt av andfåglar, vadare och måsfåglar (9, 11 resp 10 arter, sammanlagt 66 % av artantalet). Numerärt dominerar dessa arter än mera: övriga arter upptar endast 0,2-1 procent av fågelantalet inom basinventeringsområdet (64 ha). Tre arter - skrattmå, fiskmå och gråtrut - har under inventeringsperioden helt dominerat fågelsamhället; genomsnittligt har de svarat för 90 % av den häckande fågelpopulationens numerär. De ovanligaste häckfåglarna är brun kärrhök, brushane, roskarl, rödspov, svartbent strandpipare, havstrut, silltrut, skröntärna och skäggmes. Genomsnittligt häckade 1947-62 5 006 fågelpar inom basinventeringsområdet, åren 1963-69 var motsvarande antal 2 483 för att under perioden 1970-76 ha fallit till 998 par/år.

Under inventeringsperioden har en markant numerärförändring drabbat dels måsfåglar och ejder dels ett antal vadare med boplatser på den betade gräsängen. Den förstnämnda gruppen påverkades av gråtrutens invandring, vilken skedde under 1930-talet. Ännu i slutet av 1940-talet häckade endast enstaka par, medan en numerärexplosion vidtog under 1950-talet. I samband därmed minskade skrattmåsens och fiskmåsens häckfågelnumerär med 91 resp 82 %, medan ejderns ökade med 327 %. Gråtrutens boplatskonkurrens och i viss mån ägg- och ungpredation låg

bakom måsfåglarnas tillbakagång, vilken sekundärt också påverkade den kentska tärnans förekomst. Förändrad markanvändning, minskad betesgång, har påverkat numerärutvecklingen hos rödbena, sånglärka och ängspiplärka (vilka ökat i samband med minskat antal kreatur/högre vegetation) samt hos tofsvipa och fisktärna (som minskat i samma situation).

Högst partäthet uppvisar öarna, under åren 1958 och 1960 161 par pr ha mot 2 på fastlandsstrandängen. Typiska öhäckare är ejder, måsar och tärnor, liksom i viss mån skärfläckan. Högst partäthet visade skrattmåsen som på Ö nr IV nått 11 363 par pr ha (på öns 0,22 ha häckade 2 500 skrattmåspar år 1960).

Foteviken är som fågellokal välkänd sedan lång tid tillbaka. Carl von Linné (1751) uppmärksammade knölsvanarna i "Hammarviken" under sin skånska resa år 1749, lundaprofessorn i zoologi Sven Nilsson jagade och samlade fåglar utmed Fotevikens stränder den 12-13 september 1819 enligt ett resemanuskript förvarat på Universitetsbiblioteket i Lund (Schiller 1934).

Konkreta uppgifter, vilka medger jämförelser med förhållandena under här redovisade tidsskede finner man emellertid främst i 1900-talspublikationer, bl a finns spridda uppgifter gällande slutet av 1800-talet och 1900-talets första del i Rosenius (1926-49): Svenska fåglar och fågelbon. De mest omfattande översikterna berör fåglarna på Eskilstorps holmar, vilka beskrives av Nohrén (1939) och Otterlind (1947).

LITTERATUR

Linné, Carl von (1751): Skånska resa 1749.

Mathiasson, Sven (1955): Albäck och Fotevik - två säregna fågellokaler. Sveriges Natur, 4: 3-7.

- (1956): Den kentska tärnan - en särpräglad skånefågel. Skånes Natur XLIII: 35-44.

- (1962): Särpräglad kust. Tankar kring Foteviken - framtida nationalpark eller naturminne. Skånes Natur, 49:2, 101-114.
 - (1964): Gråtrut och gråtrutsbekämpning. Zoologisk Revy, 2: 41-51.
 - (1966): Häckfåglar på ön Dynan i sydvästra Skåne, en 11-årig observationsserie. Vår fågelvärld, 25:3, 253-268.
 - (1966): Fågelfaunan förr, nu och i framtiden längs skånska västkusten - förändringar och betingelser i ett tätortslandskap. Öresundskust: 171-196.
 - (1972): Ön Dynan, kustvattnen och strandängarna söder om Klagshamn. Natur och miljö kring Malmöhus, 3: 16-25.
- Nohrén, Nils (1939): Eskilstorps holmar, ett fågelskyddsområde i sydvästra Skåne. Fauna och Flora, 49: 198-204.
- Otterlind, Gunnar (1947): Tre skånska fågelsjöar sommaren 1946. Fauna och Flora, 44: 10-21.
- Rosenius, Paul (1926-49): Sveriges fåglar och fågelbon. Lund.
- Schiller, H (1934): Skåne genom två sekler. Falköping.
- Nilsson, Sven. (Manuskript på Universitetsbiblioteket i Lund) Resa i Skåne 1819.
- Voous, K H (1960): Atlas of European Birds. London.

ENGLISH SUMMARY

The marsh-land nature of Foteviken, Sweden's richest coastal wetland, gives the avifauna of the region its distinctive character (Figs 1-10). This vast marshy area (597 hectares, excl open water) contains 14 islands of varying size, providing a variety of habitats for both a large number of species and individuals.

The topography of the Foteviken region is young in geological terms. The water meadows arose after the high-water stage of the Littorine sea, and this recently formed littoral zone is still changing. Climatically, the Foteviken region is favourably situated in that part of Sweden which lies west of 0°C January isotherm, and thus often escapes severe ice and snow. This coastal region also has a comparatively low annual precipitation (less than 400 mm) and low humidity (less than 12). The water of the inner reaches of the bay of Foteviken is almost fresh, whilst further out it is brackish (salinity between 0,5-1,6 ‰). Sea erosion is a characteristic of Foteviken's marsh-land. The sea fills the erosion channels of the meadows at high-water, and even the meadows themselves become submerged from time to time, during autumn and winter. Ridges of Eel-grass (*Zostera marina*) are brought ashore by the autumn storms (Figs 9-10). The vegetation of the shore meadows consists mainly of short grass with rich floral elements such as Daisy (*Bellis perennis*), Thrift (*Armeria maritima*), Meadow Saxifrage (*Sax granulata*) and Buttercups (*Ranunculus* sp). The erosion channels are covered in some places with Thread-leaved Water Crowfoot (*Ranunculus trichophyllus*). Silverweed (*Potentilla anserina*) is abundant on the drier ridges and among rubble, with Sea Sandwort (*Minuartia/Honkenya peploides*) and Sea Wormwood (*Artemisia maritima*) nearby, as well as Common Scurvy-grass (*Cochlearia officinalis*). On Eskilstorps holmar, Dynan and the small island (Nr 4) in the inner part of Fote-

viken the short grass and sedge vegetation is displaced by *Elytrigia repens* and *Arrhenatherium elatius*. The only bushes are a few Dog-rose thickets (*Rosa canina*). *Phragmites communis* occurs in vast reed-beds south of Klagshamn, and around the mouths of streams in the inner part of the bay, as well as in scattered patches elsewhere. Of the sedges *Scirpus maritimus* and *Scirpus tabernaemontani* predominate (Figs 7-8). *Zostera nana* is of great importance to the birds in the shallows as is *Zostera marina* in the deeper water. *Ulva lactuca* and *Enteromorpha intestinalis* also occur and, at a greater depth, *Fucus*.

This report covers the period 1947-76, and is based on annual surveys (cf Table 1). It is restricted to breeding birds and only species with immediate ecological dependence on the shore and island habitat are included (Fig 13). In all, 45 species of breeding birds are mentioned.

The bird community is dominated by Anseriformes, Charadriiformes (excl Laridae) and Laridae (nine, eleven and ten species respectively, which together comprise 66 per cent of the total number of species - cf Table 2). Numerically speaking, these groups are even more predominating, since they constitute 99 per cent of the breeding pairs of the basic survey (64 hectares). Furthermore, the bird community is completely dominated by three species, namely Blackheaded Gull (*Larus ridibundus*), Common Gull (*Larus canus*), and Herring Gull (*Larus argentatus*); they form on average 90 per cent of the breeding bird population. The rarest breeding birds on the other hand were Marsh Harrier (*Circus aeruginosus*), Ruff (*Philomachus pugnax*), Turnstone (*Arenaria interpres*), Black-tailed Godwit (*Limosa limosa*), Kentish Plover (*Charadrius alexandrinus*), Great Black-backed Gull (*Larus marinus*), Lesser Black-backed Gull (*Larus fuscus*), Caspian Tern (*Hydroprogne tscheprogrne caspia/tschegrava*) and Bearded Reedling (*Panurus biarmicus*).

Little-ringed Plover (*Charadrius dubius*) have bred by a pond near Tygelsjö. It should also be mentioned that Bittern (*Botaurus stellaris*) and Spotted Crake (*Porzana porzana*) have been found in the reeds and tall marsh vegetation south of Klagshamn (area 1, Fig 1).

In terms of habitat, the water-filled chalk quarry at Klagshamn has a close affinity with Foteviken. The most obvious vegetation is *Phragmites communis*. Breeding birds include Mallard (*Anas platyrhynchos*), Tufted duck (*Aythya fuligula*), Mute Swan (*Cygnus olor*), Coot (*Fulica atra*), Common Gull (*Larus canus*), Sand Martin (*Riporia riporia*) and Reed Bunting (*Emberiza schoeniclus*), as well as Great Crested Grebe (*Podiceps cristatus*), Little Grebe (*Podiceps ruficollis*) and Red-necked Grebe (*Podiceps griseigena*).

During the period 1947-62 the annual breeding average in the basic survey area was 5 006 pairs. From 1963-69 the corresponding number was 2 483 pairs, and during the period 1970-76 the numbers had dropped still further to 998 breeding pairs (Fig 11 and Table 10). In the full surveys, covering the whole area (597 hectares) in the years 1958 and 1960, the order of numerical dominance (average for the two years) was Black-headed Gull (*Larus ridibundus*) 3 920 pairs, Common Gull (*Larus canus*) 489 pairs, Lapwing (*Vanellus vanellus*) 454 pairs, Avocet (*Recurvirostra avosetta*) 223 pairs, Redshank (*Tringa totanus*) 145 pairs, Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*) 135 pairs, Herring Gull (*Larus argentatus*) 102 pairs, Skylark (*Alauda arvensis*) 89 pairs, Ringed Plover (*Charadrius hiaticula*) 86 pairs, Arctic Tern (*Sterna paradisaea*) 61 pairs, Oystercatcher (*Haematopus ostralegus*) 51 pairs, Dunlin (*Calidris alpina*) 40 pairs, Little Tern (*Sterna albifrons*) 33 pairs, Meadow Pipit (*Anthus pratensis*) 30 pairs. Other species numbered less than 20 pairs. The numbers for Skylark (*Alauda arvensis*) and Meadow Pipit (*Anthus pratensis*) are considered to be too low. During the total survey period (1947-76) the Laridae and Eider (*Somateria mollissima*) showed pronounced numerical

changes, as did those Charadriiformes-non-Laridae with nesting sites on the cattle-grazed water meadows (Table 10).

The Laridae and Eider were profoundly affected by the invasion of Herring Gull (*Larus argentatus*), which started with some precursors in the 1930s, but which mainly occurred in the 1950s (cf Fig 30). At the same time the members of Black-headed Gull (*Larus ridibundus*), Common Gull (*Larus canus*) and Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*) decreased by 91 per cent, 82 per cent and 73 per cent respectively, whilst Eider (*Somateria mollissima*) increased by 327 per cent (cf Figs 24, 31, 32 and 36). Territorial competition and egg and young predation were to some extent factors behind the decrease in these species of Laridae. Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*) in the main followed Black-headed Gull (*Larus ridibundus*) in a social interrelationship. Changes in land use and fluctuations in cattle grazing have affected members of Redshank (*Tringa totanus*), Skylark (*Alauda arvensis*), and Meadow Pipit (*Anthus pratensis*), all of which increased in relation to reduced grazing/taller vegetation, whereas Lapwing (*Vanellus vanellus*) and Common Tern (*Sterna hirundo*) have decreased under the same conditions.

The average pair density of breeding birds for the whole area (597 hectares) is 10,3 pairs per hectare; for the basic survey area (65 hectares) it is 80 pairs per hectare. The highest density is found on the islands. In the years 1958 and 1960 this was 161 pairs per hectare compared with 2 pairs per hectare on the mainland water meadows (Table 7 A). Typical island breeders are Eider (*Somateria mollissima*), the *Larus* and *Sterna* species, and, to a certain extent, Avocet (*Recurvirostra avosetta*) (Tables 7-8). Black-headed Gull (*Larus ridibundus*) held the highest pair density, which on island No. IV reached 11 363 pairs per hectare, with 2 500 pairs breeding on the 0,22 hectare of this island in 1960. The order of ecological dominance (based on biomass), for the basic survey area, and for the different periods, is:

- I (1947-1962) Blackheaded Gull (*Larus ridibundus*), Common Gull (*Larus canus*), Herring Gull (*Larus argentatus*), Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*), Eider (*Somateria mollissima*), Avocet (*Recurvirostra avosetta*);
- II (1963-1969) Blackheaded Gull, Herring Gull, Common Gull, Eider, Sandwich Tern, Avocet;
- III (1970-1976) Herring Gull, Blackheaded Gull, Eider, Common Gull, Avocet, Sandwich Tern.

The average annual biomass of the breeding bird population was 3 179 kg during period I and 1 240 kg during period III, which is a decrease of 61 per cent. The decrease in biomass between period I and II (37 per cent) is almost identical with the decrease in biomass between periods II and III (38 per cent).

In all, Blackheaded Gull (*Larus ridibundus*), Common Gull (*Larus canus*) and Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*) account for a decrease of 2 577 kg, whereas Eider (*Somateria mollissima*) and Herring Gull (*Larus argentatus*) have contributed a biomass of 645 kg.

The annual average biomass of Blackheaded Gull (*Larus ridibundus*) decreased from period I to period III by 2 260 kg, and of Common Gull (*Larus canus*) by 272 kg. Expressed as percentages, these figures represent decreases of 91 % and 82 % respectively. At the same time the Herring Gull (*Larus argentatus*) increased its biomass by 509 kg, a rise of 280 per cent. The population explosion of the Herring Gull (*Larus argentatus*) is said to be largely due to a lower mortality rate resulting from increased food supplies in the form of garbage from rubbish tips and fish offal. The food energy flow into Foteviken from the adjoining farm land has been affected by the change in the gull biomass. The farmland output has decreased by about 565 kg and 70 kg per day as a result of the reduced

biomass of *Larus ridibundus* and *Larus canus* respectively. Those food resources thus rebased have been exploited only to a limited extent by *Larus argentatus*, which until now has had a different feeding ecology to the other two species of gull.

Tab 1. Antal inventeringsdagar gällande Foteviksområdets häckfåglar under perioden 1947-76, avseende det med svart markerade avsnittet å Fig 1.

Årtal	1947	48	50	51	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63
Basinven- teringar	2	6	7	4	4	4	3	2	5	9	3	1	2	5
Komplette- rande inven- teringar	1		2	3	23	3	3		1	10	1		1	1
Årtal	1964	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	
Basinven- teringar	1	4	2	2	2	2	2	4	4	3	2	3	2	
Komplette- rande inven- teringar					1	1	1					1	3	

Tab 2. Genomsnittligt antal häckande par pr år inom basområdet (64 hektar jfr Fig 1) samt genomsnittliga antalet årligen häckande par pr ha inom samma område under inventeringsperioden 1947-76.

	Antal par inom bas- området	Par pr hektar		Antal par inom bas- området	Par pr hektar
Gräsand	3,5	0,05	Kärrensnäppa	1,3	0,02
Stjärtand	0,3		Skärfläcka	48	0,7
Skedand	0,3		Havstrut	0,1	
Ejder	24	0,4	Silltrut	0,4	
Småskrake	1	0,01	Gråtrut	138	2,2
Gravand	1	0,01	Fiskmås	194	3,0
Knölsvan	0,1		Skrattmås	1897	30

Tab 2 forts.	Antal par inom bas- området	Par pr hektar		Antal par inom bas- området	Par pr hektar
Rörhöna	0,1		Skräntärna	0,04	
Sothöna	0,9	0,01	Fisktärna	7	0,1
Strandskata	23	0,4	Silvertärna	48	0,7
Tofsvipa	13	0,2	Småtärna	16	0,2
Större strandpipare	2,1	0,03	Kentsk tärna	95	1,5
Svartbent strandpipare	0,4		Sånglärka	10	0,2
Roskarl	0,1		Kråka	0,1	
Enkelbeckasin	0,04		Ängspiplärka	8	0,1
Rödspov	0,08		Gulärta	0,1	
Rödbena	6	0,1	Sävspurv	1,3	0,02

Tab 3. Genomsnittlig årlig biomassa (kg) för basområdets numerärt dominerande häckfågelarter under tre skilda perioder av inventerings-skedet samt årsgenomsnitt för hela inventerings-skedet (1947-1976).

	Period			Hela inventerings-skedet (1947-76)
	I (1947-62)	II (1963-69)	III (1970-76)	
Ejder	42	84	179	101
Strandskata	13	13	15	13
Tofsvipa	6	6	2,8	5
Större strand- pipare	0,3	0,1	0,3	0,2
Rödbena	1,3	1,0	2,5	1,5
Kärrensäppa	0,2	0	0,2	0,1
Skärfläcka	41	31	37	36
Gråtrut	180	473	689	447
Fiskmåå	332	208	61	200
Skrattmåå	2485	1113	225	1274
Fisktärna	1,9	2,5	1,4	1,9
Silvertärna	11	11	8	10

Tab 5. Antal häckande par i absoluta tal (00/) samt täthet i par pr ha (/00) inom skilda avsnitt av Foteviksområdet såsom genomsnitt för åren 1958 & 1960. Därjämte anges (med X) art, som ej häckat de nämnda åren, men väl vid andra tillfällen under inventeringsperioden 1947-76. Avsnittsbeteckningarna hänförs till indelningen på Fig 1. Understrukna arter = årligen häckande inom Foteviksområdet.

	Eskilstorps holmar			Eskilstorps småöar			
	Södra	Övriga	Tot	S	NS	NN	N
<u>Gräsand</u>	2/0,8	2,5/0,4	4,5/0,5	x	x	x	x
Stjärtand	x						
<u>Ejder</u>	5/1,9	2/,03	7/0,8	x	x	x	x
<u>Småskrake</u>	x	4/0,67	4/0,47				
<u>Gravand</u>		0,5/0,08	0,5/0,06				
<u>Rörhöna</u>	x	x	x				
<u>Sothöna</u>	x	1/0,17	1/0,12	x	x	x	x
<u>Strandskata</u>	0,5/0,19	1/0,16	1,5/0,17	x	x	x	x
<u>Tofsvipa</u>		x					
Roskarl	x?						
<u>Rödbena</u>	x	x	x	x		x	x
<u>Skärfläcka</u>	x	x	x	x	x	x	x
Havstrut	x?						
Silltrut	x	x?					
<u>Gråtrut</u>	29/11,2	12/2,0	41/4,8	x	x	x	x
<u>Fiskmås</u>	13/5,0	13/2,1	26/3,0	← 83/268 →			
<u>Skrattmås</u>	200/76,9	2225/371	2425/282	x	x	x	x
<u>Silvertärna</u>	x	1,5/0,25	1,5/0,17	x	x	x	x
<u>Småtärna</u>		x	x				
<u>Kentsk tärna</u>	x	55/9,2	55/6,4	x	x	x	x
<u>Sånglärka</u>	0,5/0,19	x	0,5/0,06				
<u>Kråka</u>	x						
<u>Ängspiplärka</u>	1,5/0,58	1/0,17	2,5/0,29				x
<u>Sävsparv</u>	x	1/0,17	1/0,12				

Tab 5 forts.	Näsörar				Ö nr I	Ö nr II	Ö nr III	Ö nr IV
	Yttre	Mellan	Inre					
Gräsand	x	x						x
Stjärt- and	0,5/0,11	x	x?					
Skedand		x			x			x
Ejder	1,5/0,32	1/0,12	x		x	2/5,7	x	x
Småskrake					x			x
Gravand		x						
Knölsvan								x
Rörhöna								0,5/2,3
Sothöna			x					x
Strand- skata	7/1,5	6/0,7	4/1,3	1/20	1,5/4,2	0,5/12,5		x
Tofs- vipa	3,5/0,74	2/0,23	0,5/0,17			x		
<u>St strand-</u> <u>pipare</u>	x	x	x		x		x	
Roskarl			0,5/0,17					
<u>Enkel-</u> <u>beckasin</u>			x					
Rödbena	0,5/0,11	1/0,12	1/0,33			1/25		
<u>Kärr-</u> <u>snäppa</u>	0,5/0,11	1/0,12	0,5/0,17					
Skär- fläcka	14/3,0	1,5/0,17	x			38/950		
Havstrut					x	x		
Silltrut	x		x?					
Gråtrut	29/6,2	21/2,4	7/2,3		x	1/2,9	x	
Fiskmås	60/12,8	120/13,9	88/29,3	4/80	25/71		x	x
Skratt- mås	24/5,1	9/1,0	x	4/80	0,5/1,4	0,5/12,5	1375/6250	
<u>Fisk-</u> <u>tärna</u>	10/2,1	10/1,2						
Silver- tärna	8/1,7	1/0,12	13/4,3		x	x	16/400	1,5/6,8

Tab 5 forts.	Näsörar						
	Yttre	Mellan	Inre	Ö nr I	Ö nr II	Ö nr III	Ö nr IV
Smätärna	x	x	x	x		33/825	
Kentsk tärna		x	x			x	
Sång- lärka	0,5/0,11	0,5/0,06	x	x	x		
Ängspip- lärka	2,5/0,5	1,5/0,17	x	x	0,5/1,4		
		Nässpetsen		Område			
	Dynan		1	2	3	4	5
Gräsand	x	x					
Kricka				x			
Stjärtand		x	x			x?	
Skedand	x	x				x	x
Ejder	0,5/0,14	x			0,5/0,004	0,5/004	x
Småskrake	x						
Gravand		0,5/0,01			0,5/0,004	1/0,012	0,5/0,02
Knölsvan					x		
<u>Brun kärrhök</u>			x				
Rörhöna				x		x	
Sothöna					0,5/0,004	3,5/0,028	
Strand- skata	x	7/0,2	0,5/0,03	3,5/0,04	5/0,04	11/0,1	2,5/0,1
Tofsvipa	x	12/0,34	58/0,28	132/1,4	68/0,54	127/1,3	50/2,0
St strand- pipare	x	7/0,2	14/0,07	16/0,17	23/0,18	9/0,07	20/0,8
Svartbent strand- pipare		x		0,5/0,005	1/0,008		
Enkel- beckasin		x	1/0,005	0,5/0,005		x	
Rödspov		x					

Tab 5 forts.	Dynam	Nässpetsen		Område				
			1	2	3	4	5	
Rödbena	0,5/0,14	3/0,08	37/0,19	23/0,24	22/0,17	44/0,45	22/0,8	
Kärr- snäppa	x	1,5/0,04	8/0,04	7/0,07	14/0,11	4/0,03	10/0,4	
Brushane			0,5/0,002					
Skär- fläcka	1/0,27	13/0,34	21/0,11	19/0,2	29/0,22	58/0,48	28/1,1	
Gråtrut	x	4/0,11						
Fiskmå	4/1,1	60/1,7			x		2/0,08	
Skratt- må	73/19,7	x		0,5/0,005		10/0,08	x	
Skrän- tärna	x							
Fisktärna	x							
Silver- tärna	20/5,4	x						
Små- tärna	x	x						
Kentsk tärna	x							
Gök							x	
Sånglärka	x	5/0,14	10/0,05	11/0,12	15/0,12	5,5/0,45	21/0,8	
<u>Stenskvätta</u>					0,5/0,004			
<u>Buskskvätta</u>			1/0,005			0,5/0,004	0,5/0,02	
<u>Rörsångare</u>			x	0,5/0,005				
<u>Sävsångare</u>			3/0,015	1,5/0,015	0,5/0,004	3/0,02		
Ängspip- lärka	x	2/0,05	6/0,03	2,5/0,03	3/0,02	4/0,03	6/0,2	
<u>Gulärka</u>		0,5/0,010	5/0,003	2/0,02	4/0,03	2,5/0,02	3/0,12	
Sävspärv	x		0,5/0,003	x	x	1,5/0,01	x	
Skäggmes			x					

Tab 6. Under inventeringsperioden 1947-76 fastställd maximal partäthet (A) för basinventeringsområdet som helhet (öar jämte Nässpetsen = 64 ha) jämte maximal partäthet (B) inom artens optimalbiotop (= den miljötyp t ex gräsäng, tuvmark, vari arten företrädesvis häckar inom Foteviksområdet) med lokalangivelse. Enheten = par pr ha konstaterade under perioden i fråga.

	A	B	
Gräsand	0,2	1,5	Eskilstorps holmar (södra ön)
Stjärtand	0,05		
Ejder	1,6	13,8	Eskilstorps holmar (södra ön)
Småskrake	0,1	1,3	Eskilstorps holmar (samtliga öar)
Gravand	0,08		
Sothöna	0,14	0,9	Eskilstorps holmar & småöar
Strandskata	0,8	1,4	Näsörar (inre ön)
Tofsvipa	0,5	1,4	Näsörar (inre ön)
Större strandpipare	0,14	0,2	Eskilstorps ängar
Rödbena	0,25	1,7	Näsörar (inre ön)
Kärrensäppa	0,08	0,1	Nässpetsen
Skärfläcka	2,1	1500	Ö nr III
Gråtrut	7,4	60	Eskilstorps holmar (södra ön)
Fiskmå	9,4	1033	Eskilstorps småöar (norra ön)
Skrattmå	83,5	11363	Ö nr IV
Fisktärna	0,4	3,6	Näsörar (Yttre holmen)
Silvertärna	1,2	650	Ö nr III
Småtärna	0,8	1175	Ö nr III
Kentsk tärna	4,2	5600	Ö nr III
Sånglärka	0,4	1,6	Dynan
Ängspiplärka	0,5	1,4	Dynan
Sävspurv	0,09	0,8	Dynan

Tab 7 A. Fördelning av häckande fågelpar på öar resp fastlandsstrandäng enligt inventeringarna åren 1958 & 1960.

Öarna	30 ha	4 654 par	161 par/ha
Fastlandet	567 ha	1 107 par	2 par/ha
Totalt	597 ha	5 762 par	9,7 par/ha

Tab 7 B. Partäthet (par pr ha) av häckande fågelarter på öar resp fastlandsstrandäng enligt inventeringarna åren 1958 & 1960.

	Öar	Fastland	Totalt
Ejder	0,4	0,003	0,03
Strandskata	0,7	0,005	0,09
Tofsvipa	0,2	0,7	0,7
Större strandpipare	0	0,16	0,15
Rödbena	0,14	0,27	0,26
Kärrsnäppa	0,07	0,08	0,08
Skärfläcka	1,9	0,29	0,37
Gråtrut	3,4	0,01	0,3
Fiskmå	14,1	0,2	1,2
Skrattmå	134,9	0,03	9,7
Fisktärna	0,69	0	0,05
Silvertärna	2,1	0	0,15
Småtärna	1,1	0	0,08
Kentsk tärna	4,6	0	0,23
Sånglärka	0,05	0,12	0,11
Ängspiplärka	0,24	0,05	0,06
Gulärta	0	0,02	0,02
Sävspurv	0,03	(0,003)	(0,005)

Tab 8. Genomsnittligt antal häckande fågelpar på öar (ca 30 ha) resp fastlandsstrandäng (ca 567 ha) under åren 1958 & 1960.

	Öar	Fastland	Totalt		Öar	Fastland	Totalt
Gräsand	4,5		4,5	Brushane		0,5	0,5
Stjärtand	0,5		0,5	Skärfläcka	54,5	168	222,5
Ejder	12	1	13	Gråtrut	99	4	103
Småskrake	4		4	Fiskmå	410	62	472
Gravand	0,5	2,5	3	Skrattmå	3911	10,5	3921,5
Rörhöna	0,5		0,5	Fisktärna	20		20
Sothöna	1	4	5	Silvertärna	61		61
Strandskata	21,5	29,5	51	Småtärna	33		33
Tofsvipa	6	447	453	Kentsk tärna	55		55

Tab 8
forts.

	Öar	Fastland	Totalt		Öar	Fastland	Totalt
Större strandp.		89	89	Sånglärka	1,5	67,5	69
Svartbent strandp.		1,5	1,5	Rörsångare		0,5	0,5
Roskarl	0,5		0,5	Sävsångare		5	5
Enkelbeckasin		1,5	1,5	Ängspiplärka	7	23,5	30,5
Rödbena	4	151	155	Gulärka		12,5	12,5
Kärrensäppa	2	44,5	46,5	Sävspurv	1	2	3

Tab 9. Genomsnittligt artantal och antal häckande par på skilda öar och fastlandsavsnitt jämte partätheten pr hektar såsom årsgenomsnitt för hela inventeringsperioden (1947-76). Partätheten för fastlandsängarna utanför basområdet för åren 1958 & 1960.

	Yta/ha	Artantal	Antal par	Par/ha
<u>Öarna</u>				
Dynan	3,7	21	255	69
Eskilstorps holmar	8,6	23	1703	198
Södra	2,6	21	202	78
Övriga	6,0	19	1501	250
Eskilstorps småöar	0,31	12	147	455
Södra	0,12	11	47	575
Näst södra		10	22	
Mellersta	0,10	11	38	380
Norra	0,09	12	40	360
Näsörar	16,3	24	284	17
Yttre	4,7	18	98	21
Mellersta	8,6	20	118	14
Inre	3,0	20	73	24
Ö nr I	0,05	13	15	300
II	0,35	11	13	37
III	0,04	11	87	2175
IV	0,22	11	652	2964
Totalt, samtliga öar	29,6	31	2901	98

Tab 9
forts.

	Yta/ha	Artantal	Antal par	Par/ha
<u>Fastlandet</u>				
Nässpetsen	35	22	114	3,2
Område 1	190	17	158	0,8
2	94	17	220	2,3
3	127	18	187	1,5
4	96	20	261	2,7
5	25	18	167	6,7
Totalt, samtliga fast- landsområden	567	31	1107	2,0
<hr/>				
Totalt basområdet	65	34	3015	80
Totalt, hela Foteviks- området	596	43	4008	10,3

Tab 10	I	II	III	Total
	(1947-1962)	(1963-1969)	(1970-1976)	Ökning/minskning i % I - III
Total genomsnittlig årlig numerär i par, samtliga arter. Inom parentes, förändring i % period II jämförd med period I, period III med II	5006	2483 (-50,4)	998 (-59,8)	-80,1
Ejder	11	22,0 (+ 100,0)	47 (+113,6)	+327,3
Strandskata	24	24 (+-0)	28,0 (+ 16,6)	+ 16,6
Tofsvipa	15	16 (+ 6,6)	7 (- 56,6)	- 53,0
Större strandpipare	3	1 (- 66,7)	3 (+ 66,7)	+ - 0
Rödbena	5	4 (- 19,6)	10 (+ 150)	+100
Kärrensäppa	2	0,1 (- 93,3)	2 (+ 104,2)	+ - 0
Skärfläcka	57	43 (- 24,6)	52 (+ 20,9)	- 8,8
Gråtrut	75	197 (+ 162,7)	287 (+ 45,7)	+282,7
Fiskmå	434	271 (- 37,6)	79 (- 70,8)	- 81,8
Skrattmå	4141	1689 (- 59,2)	375 (- 75,3)	- 90,9
Fisktärna	7	9 (+ 28,6)	5 (- 44,4)	- 28,6
Silvertärna	52	56 (+ 7,7)	40 (- 28,6)	- 23,0
Smätärna	27	4 (- 85,2)	7 (+ 75,0)	- 74,1
Kentsk tärna	126	121 (- 4,0)	34 (- 71,4)	- 73,0
Sånglärka	5	7 (+ 40,0)	15 (+ 114,3)	+200,0
Ängspioplärka	5	10 (+ 100,0)	11 (+ 10,0)	+120,0

Tab 11. Fågelarter häckande på öarna (A) resp fastland (B).

	A	B		A	B		A	B
Gräsand	x	x	Roskarl	x		Småtärna	x	x
Kricka		x	Enkelbeckasin	x	x	Kentsk tärna	x	
Stjärtand	x	x	Rödspov		x	Gök		x
Skedand	x	x	Rödbena	x	x	Sånglärka	x	x
Ejder	x	x	Kärrensäppa	x	x	Kråka	x	x
Småskrake	x		Brushane		x	Stenskvätta		x
Gravand	x	x	Skärfläcka	x	x	Buskskvätta		x
Knölsvan	x	x	Havstrut	x		Rörsångare		x
Brun kärrhök		x	Silltrut	x		Sävsångare		x
Rörhöna	x	x	Gråtrut	x	x	Ängspiplärka	x	x
Sothöna	x	x	Fiskmå	x	x	Gulärta		x
Strandskata	x	x	Skrattmå	x	x	Sävspärv	x	x
Tofsvipa	x	x	Skräntärna	x		Skägges		x
Större strandp.	x	x	Fisktärna	x				
Svartbent strandp.	x		Silvertärna	x	x			

Tab 12. Förändringar mellan två inventeringstillfällen i antalet registrerade fågelpar, häckande inom tre skilda avsnitt av Foteviksområdet.

	Öarna nrs		Näsörar		Enskilda småöar och holmar & Dynan	
	1960	1963	1960	1963	1975	1975
	16,5	8,6	20,5	6,6	9,5	18,6
Gräsand					0	1
Ejder	1	1	7	1	5	1
Sothöna					0	2
Strandskata	3	0	8	12	5	4
Tofsvipa					1	0
Större strandp.					1	1
Rödbena	1	0			3	0

Tab 12
forts.

	Öarna nrs		Näsörar		Enskilda småöar och holmar & Dynan	
	1960		1963		1975	
	16,5	8,6	20,5	6,6	9,5	18,6
Skärfläcka	60	19	13	17	8 (40 ex)	8 (54 ex)
Gråtrut	2	2	163	136	1	5
Fiskmås	34	36	100	126	6	12
Skrattmås	0	2	0	13	103	133
Fisktärna	15	17				
Silvertärna	17	22	7	18	10	10
Småtärna	9	25	1?	1	1	8
Kentsk tärna					5	51
Antal par	127	107	314	342	149	235

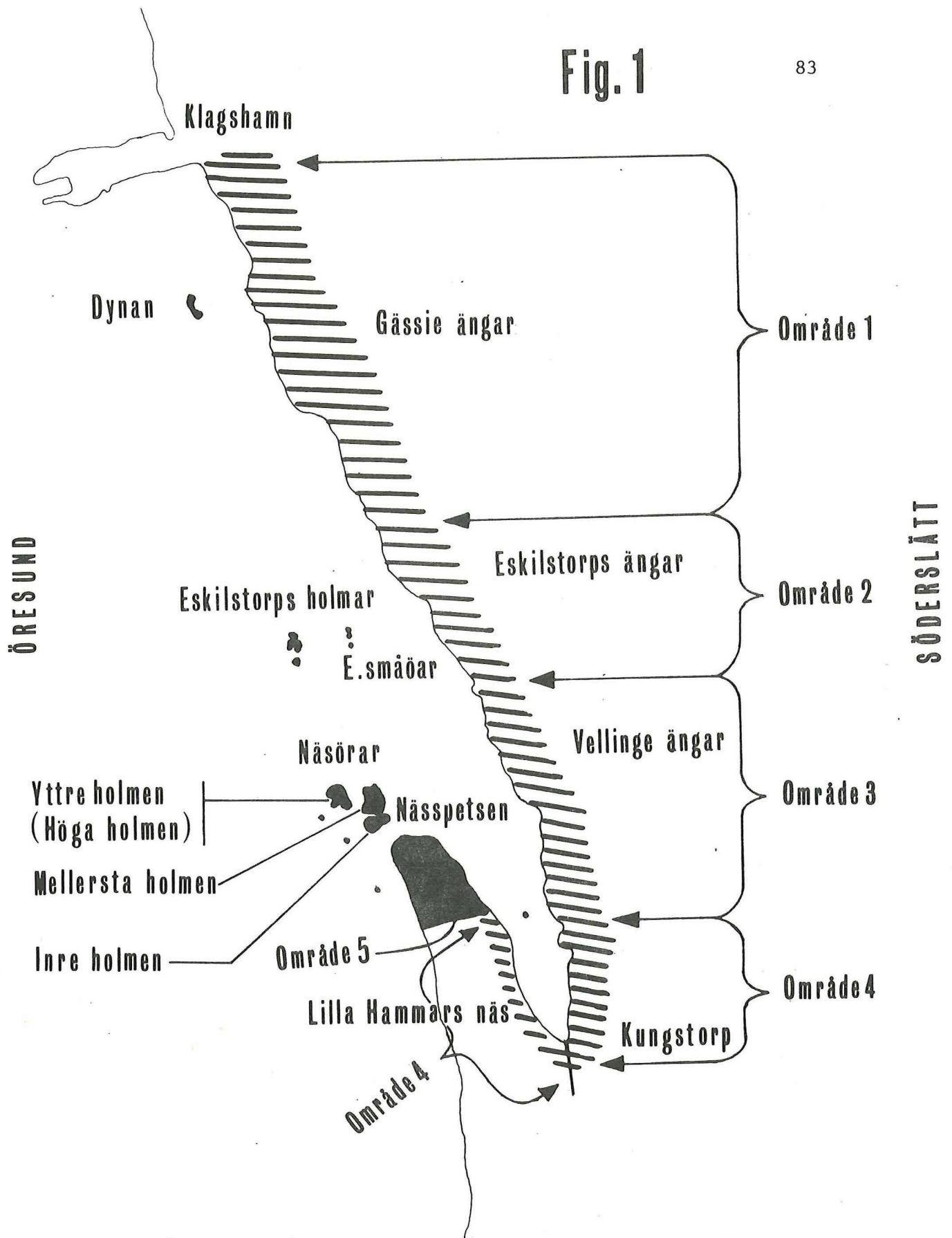

Fig 1. Foteviksområdet. Avgränsningar och namngivning. Basinventeringsområdet utmärkt genom helsvart markering (jfr sid 4).

Fig 2. Eroderad strandbrant av marsktoiv

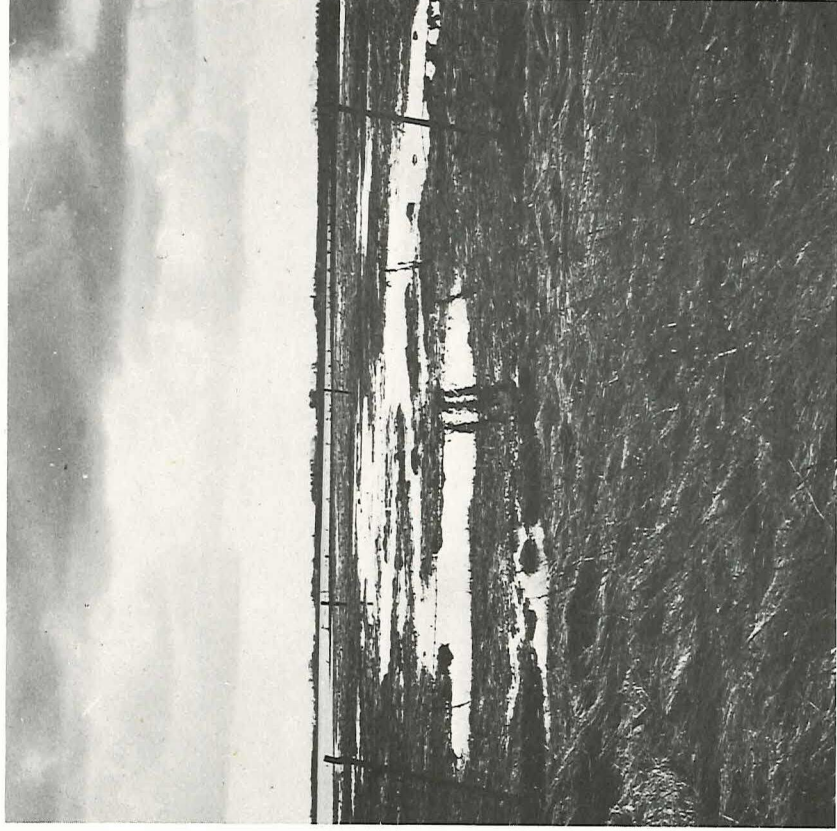

Fig 3. Översvämmad marskäng

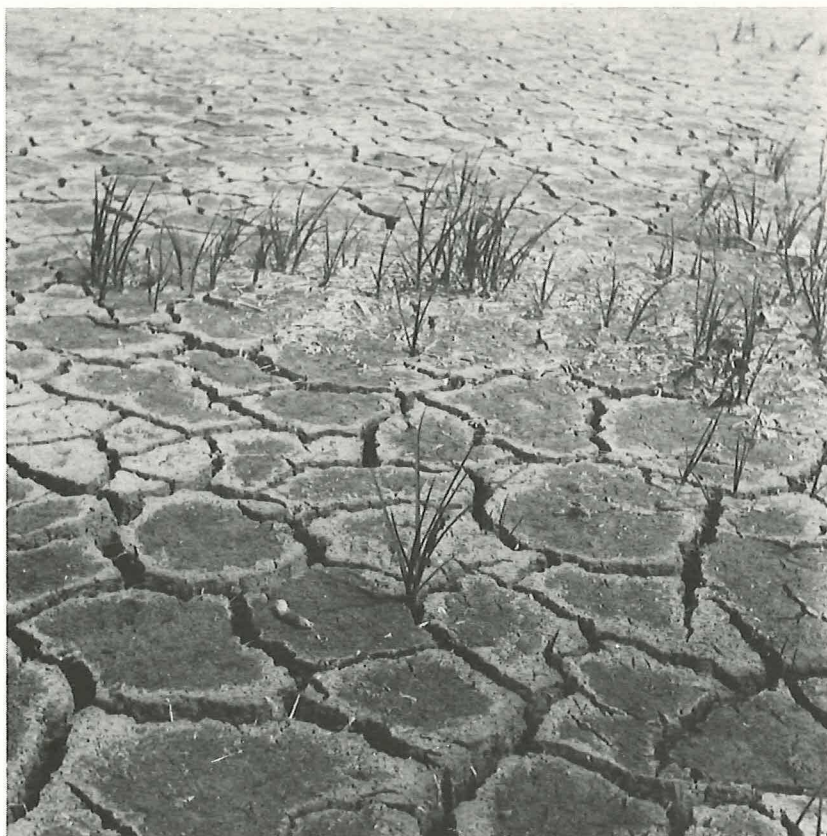

Fig 4a. Uttorkad, rutnätsmönstrad botten i erosionskanal

Fig 4b. Vallar och diken från tidigare försök till invallning och uppodling av L:a Hammarsnäs ger ännu i dag en speciell karaktär åt området betesmarker

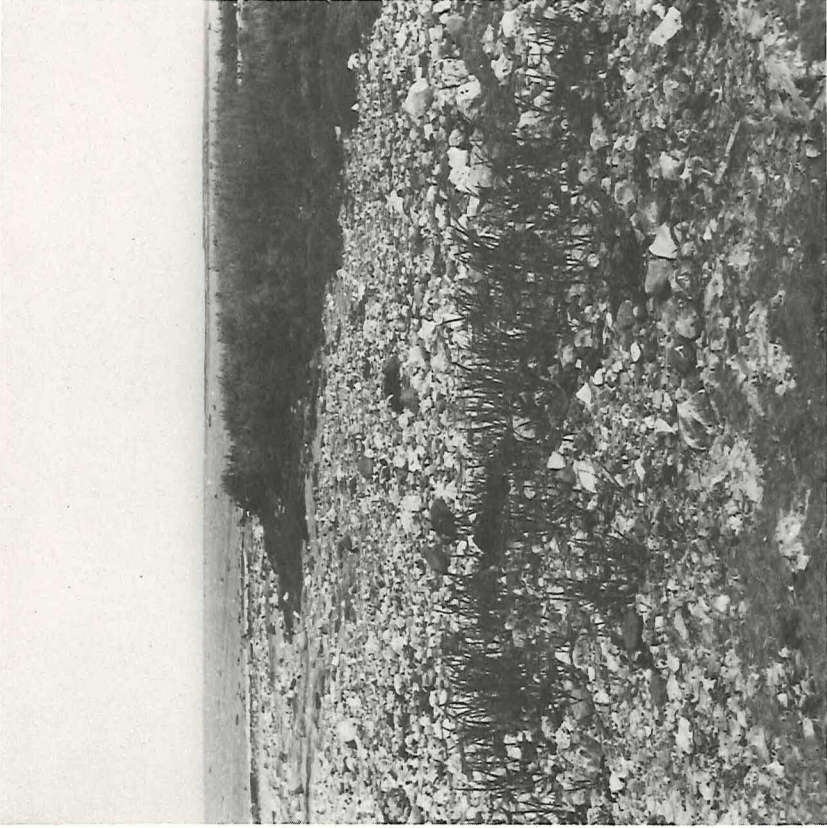

Fig 5. Klapperstenstrand mot Höllvikssidan

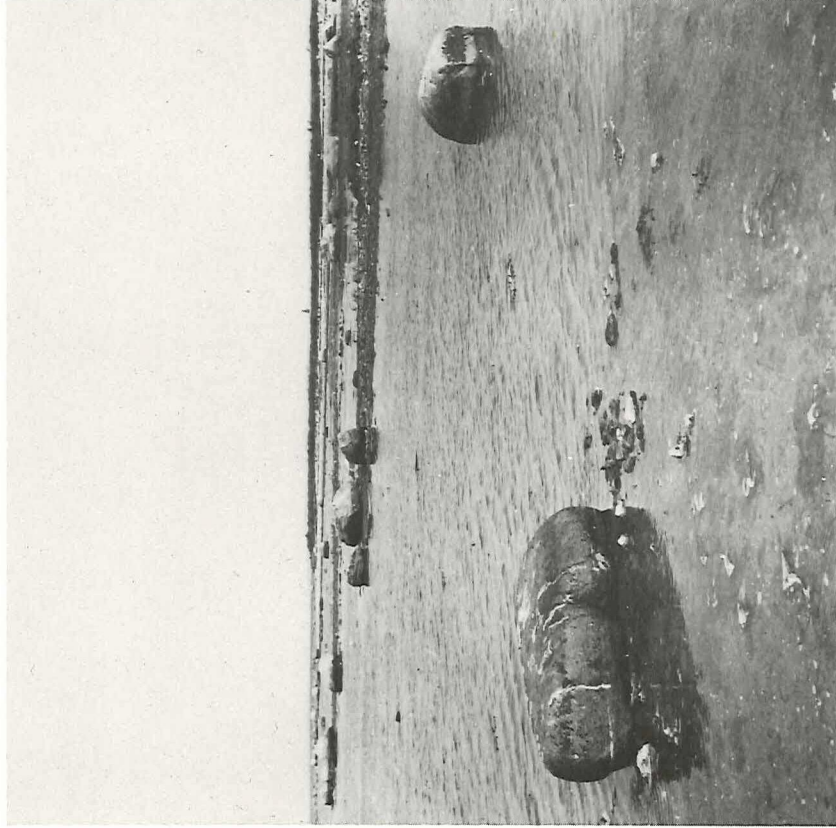

Fig 6. Flyttblock

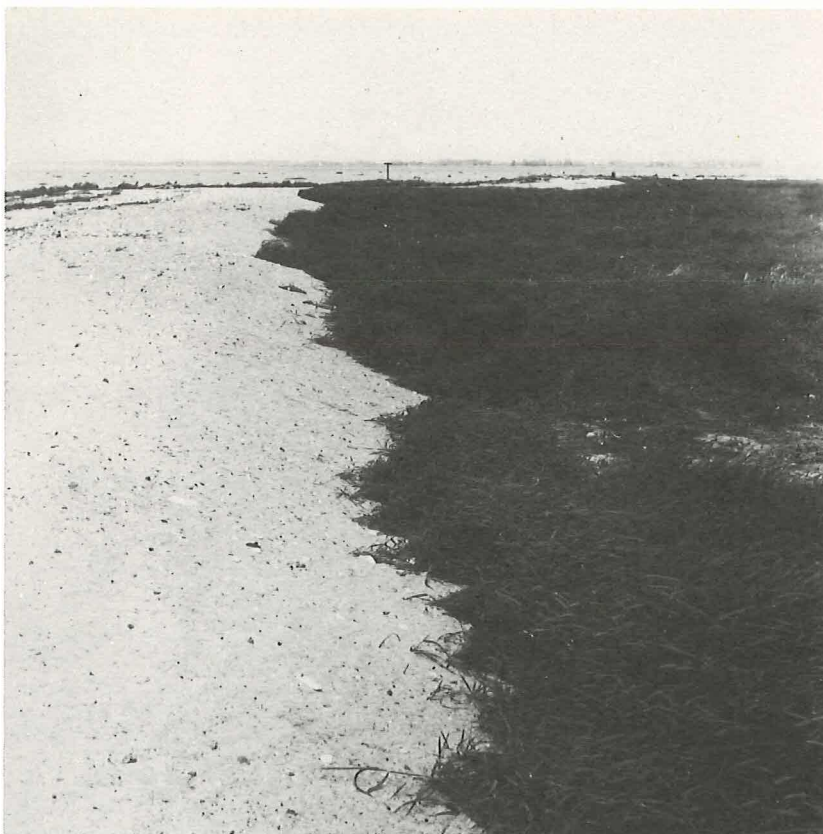

Fig 7. Sanddynbildning på havssidan av Eskilstorps holmar med innanför liggande högre gräsvegetation

Fig 8. Sävruggar

Fig 9. Bladvassbälte

Fig 10. Strandvall av uppspolat sjögräs (närmast)
resp sandvall på Yttre Holmen (Näsörar)

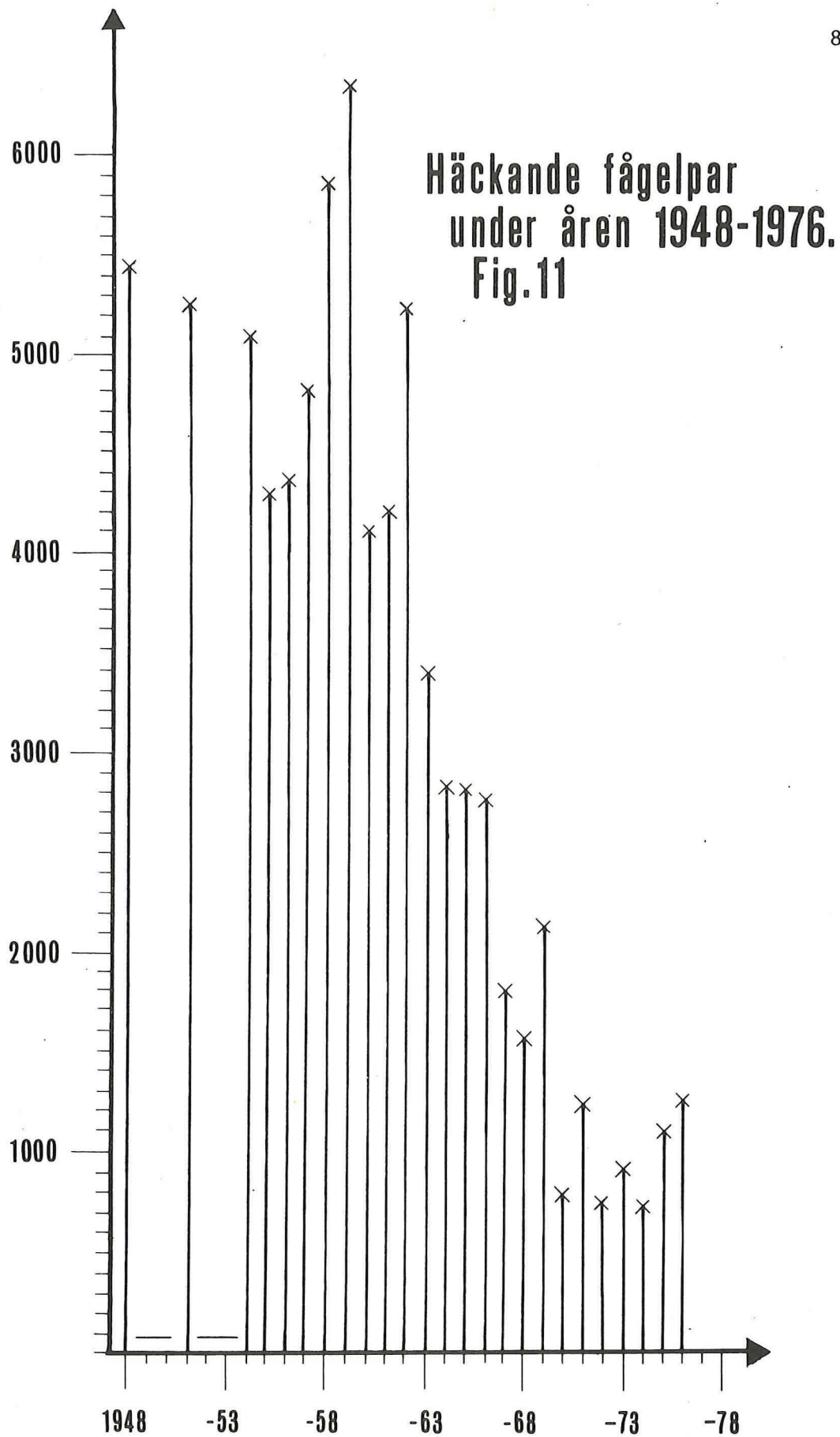

Fig 11. Häckande fågelpar under åren 1948-1976.

Fig 12. Ejderbo i högvuxen gräsäng på Eskilstorps holmar

Fig. 13

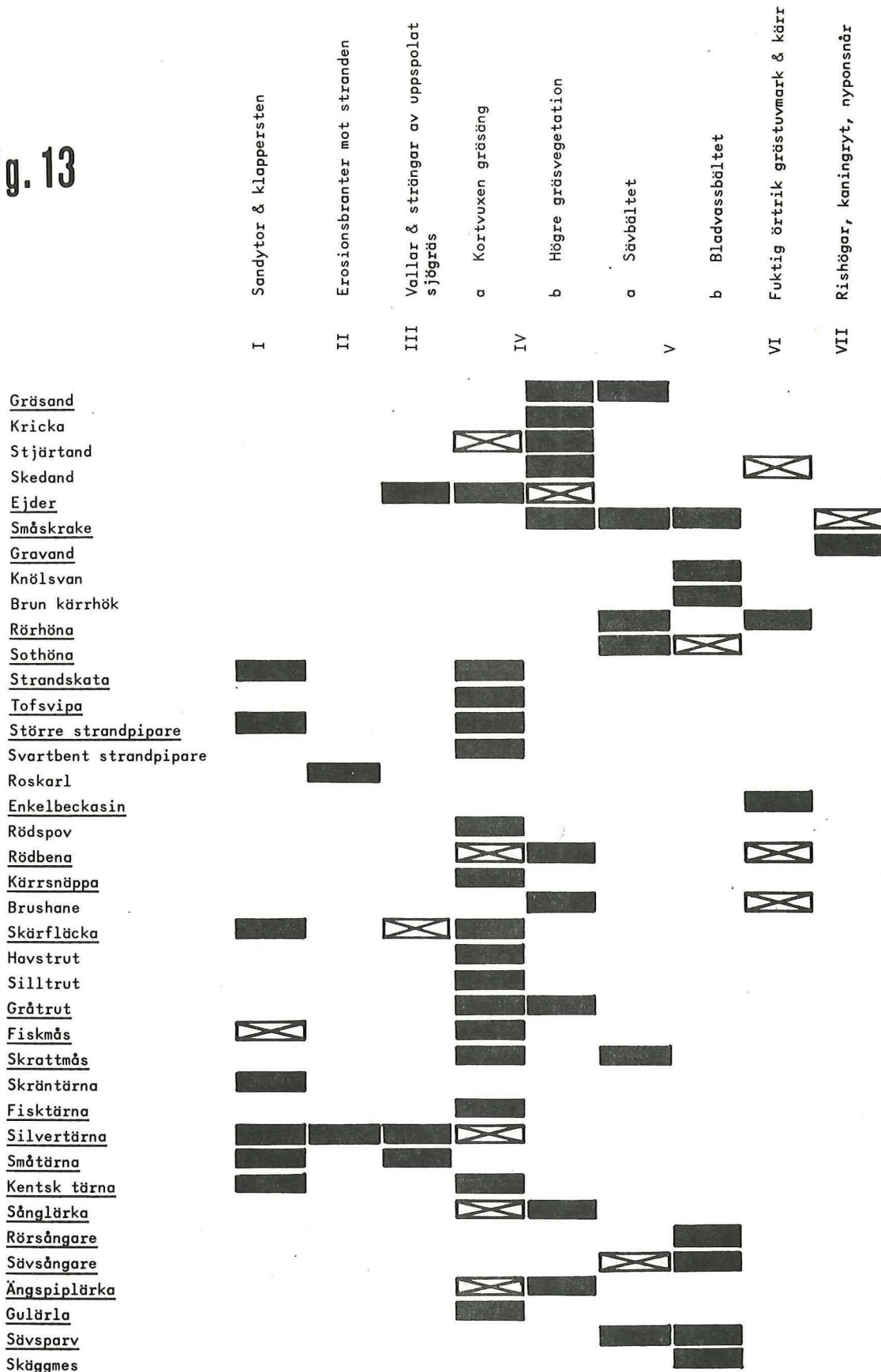

Fig 13. De skilda häckande fågelarternas fördelning på olika boplatstilljöer inom Foteviksområdet. Helsvart markering visar den mest frekventerade miljön, kryssad ruta markerar sekundär miljö. Understrukna arter visar de under inventeringsperioden regelbundet häckande arterna.

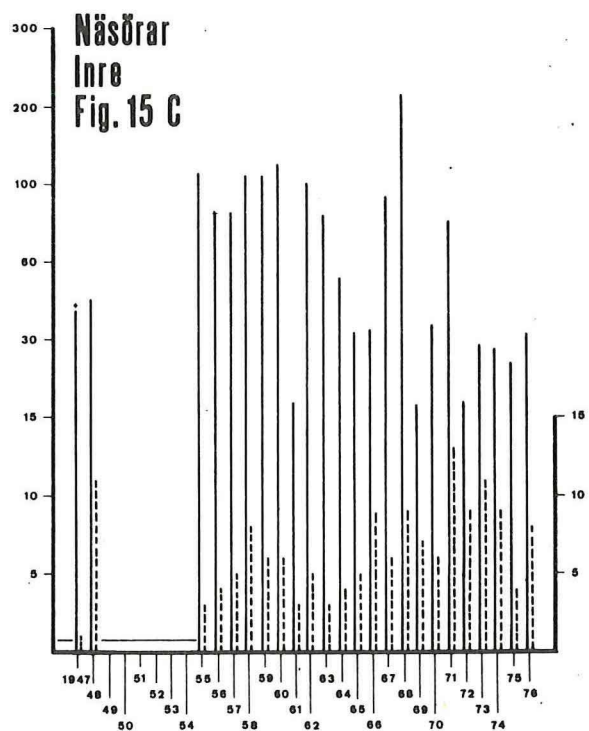
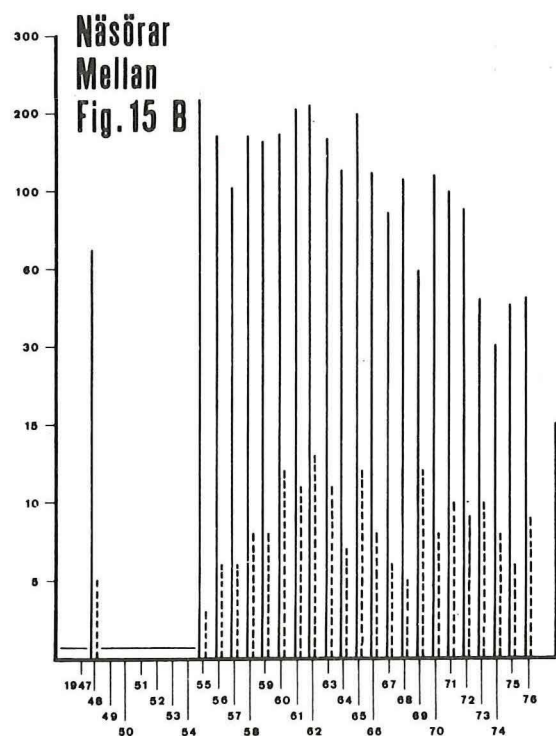
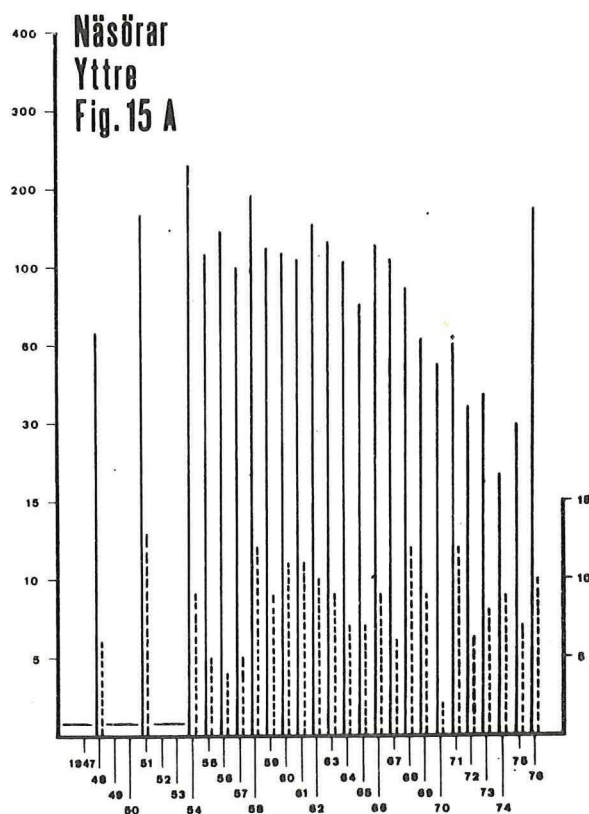
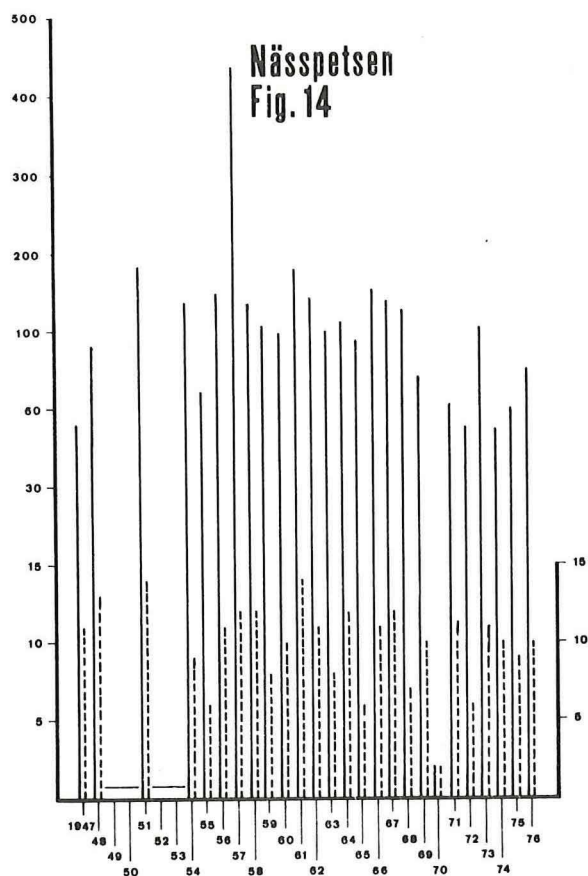

Fig 14-15 C. Numerär (obruten stapel, skala till vänster) och artantal (bruten stapel, skala till höger) av på skilda öar och fastlandsområden häckande fåglar under perioden 1947-1976. Horisontell linje markerar att i detta sammanhang användbara uppgifter saknas.

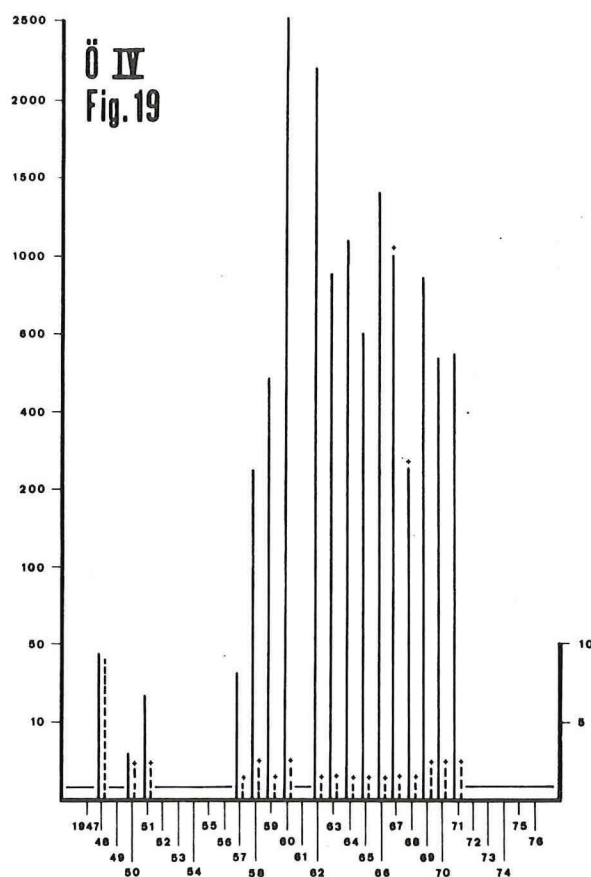
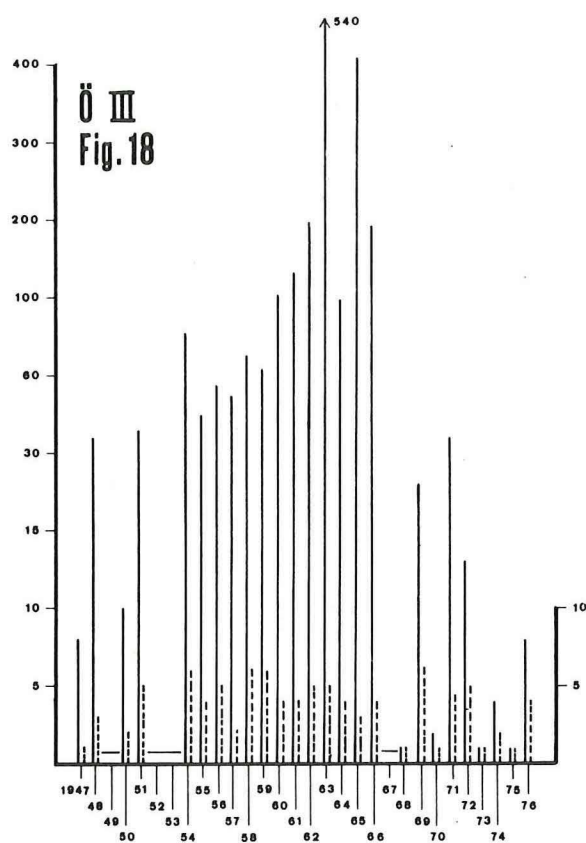
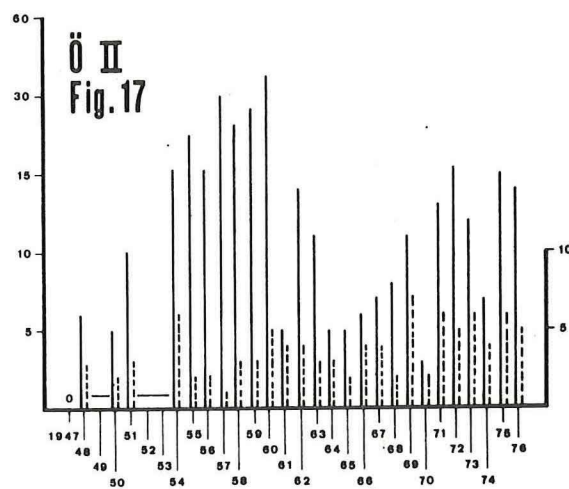
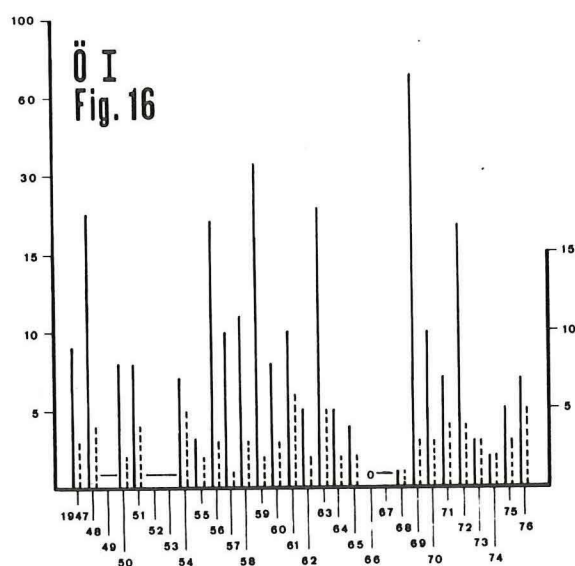

Fig 16-19. Numerär (obruten stapel, skala till vänster) och artantal (bruten stapel, skala till höger) av på skilda öar och fastlandsområden häckande fåglar under perioden 1947-1976. Horisontell linje markerar att i detta sammanhang användbara uppgifter saknas.

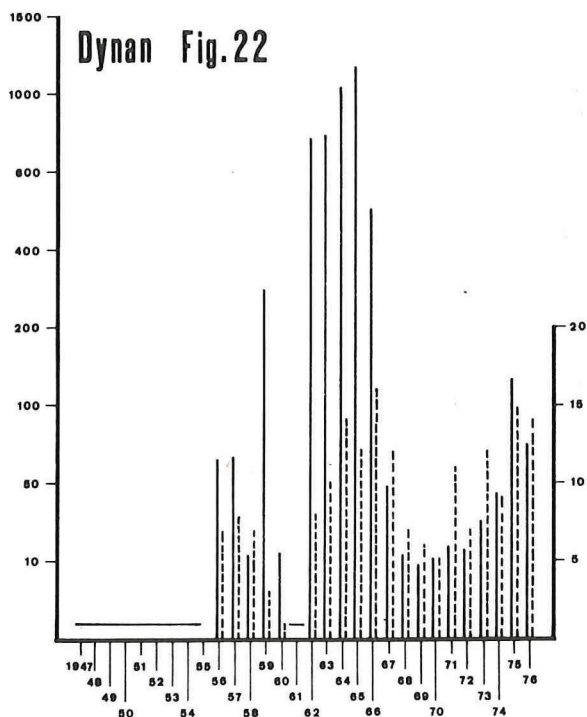
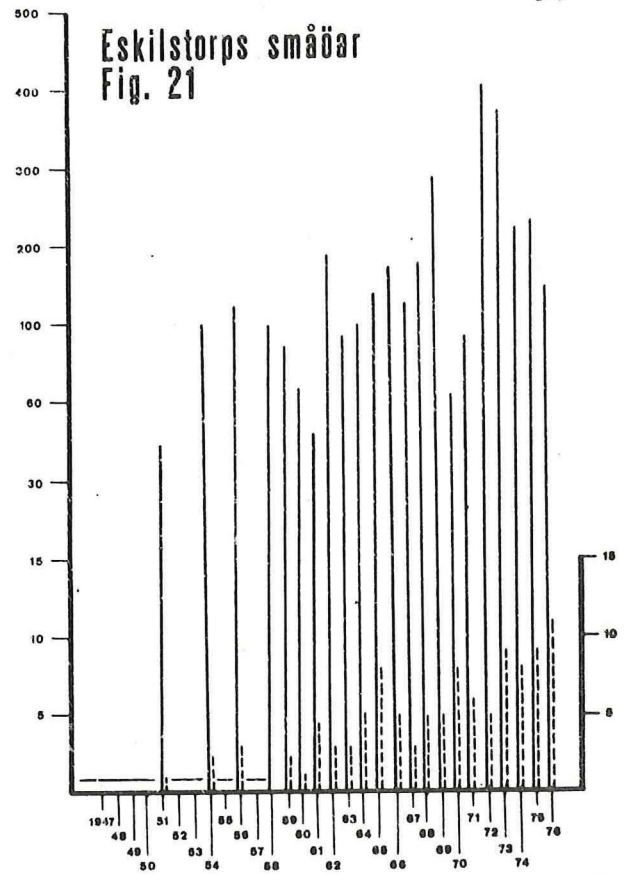
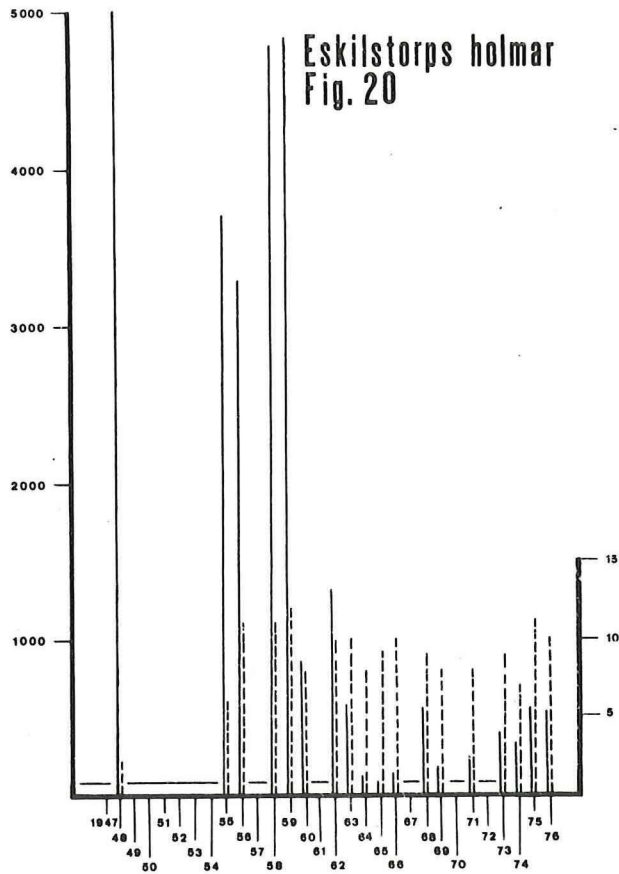
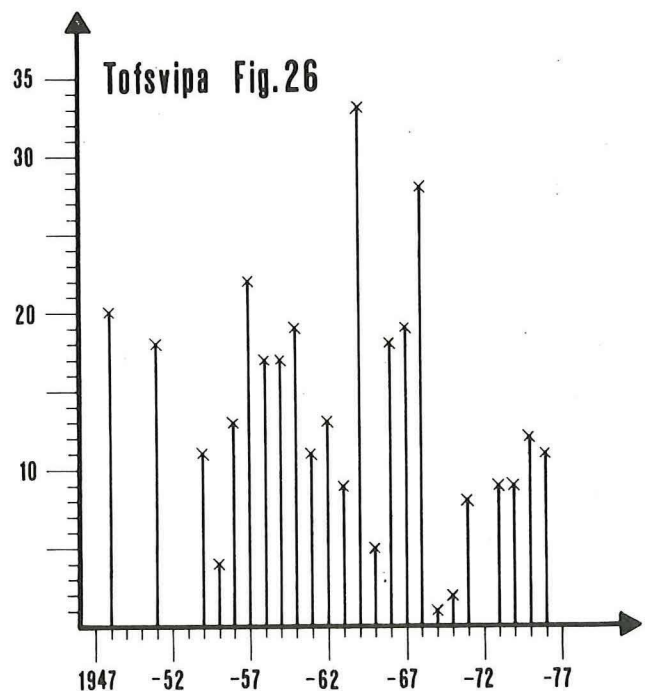
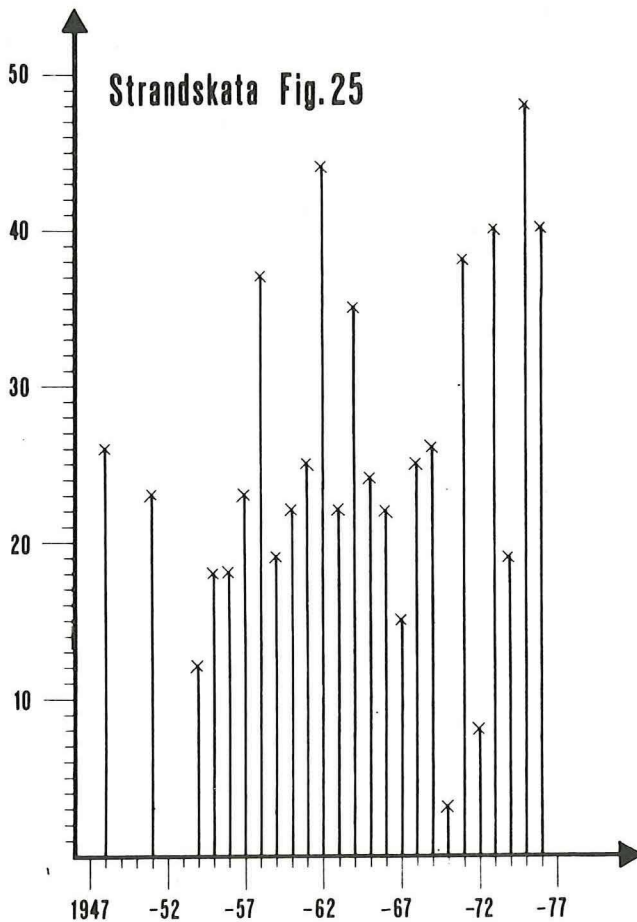
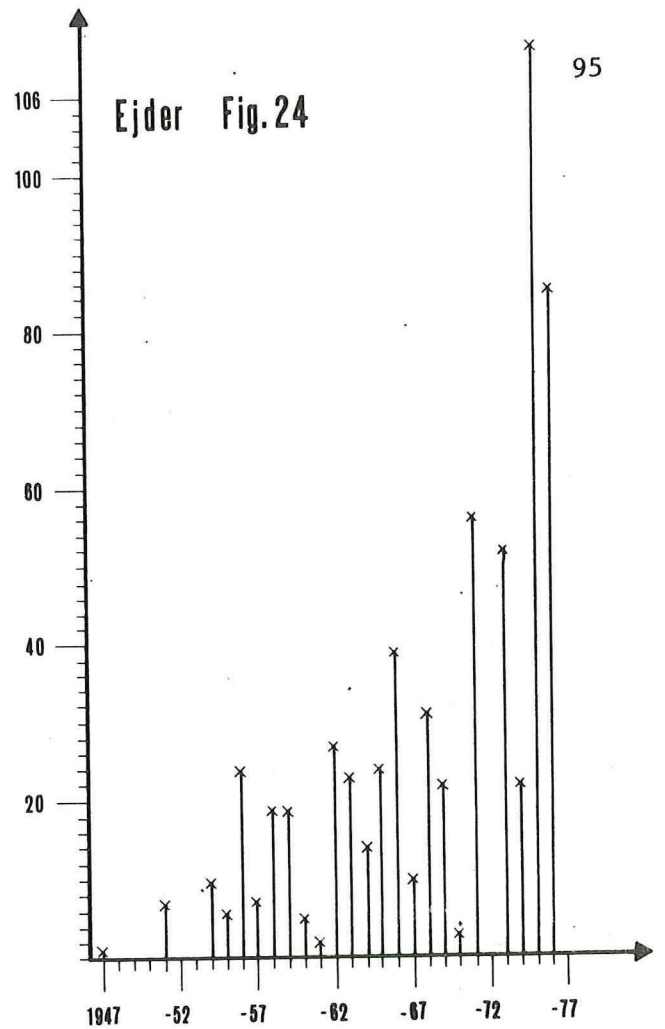
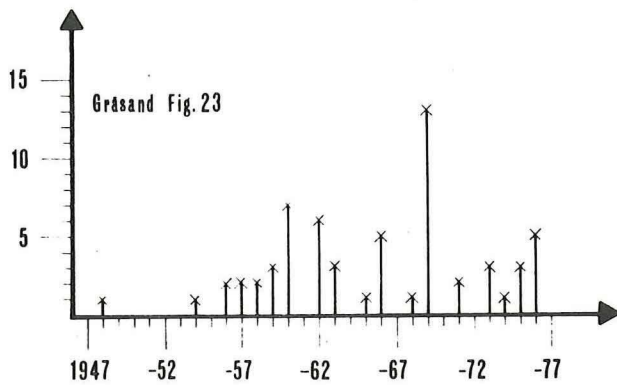

Fig 20-22. Numerär (obruten stapel, skala till vänster) och artantal (bruten stapel, skala till höger) av på skilda öar och fastlandsområden häckande fåglar under perioden 1947-1976. Horisontell linje markerar att i detta sammanhang användbara uppgifter saknas.

Fig 23-26. Numerärutveckling för skilda häckande fågelarter inom basinventeringsområdet (jfr sid 4) under perioden 1947-1974. Blankt utrymme = tillförlitliga uppgifter saknas, kryss = numerär året i fråga.

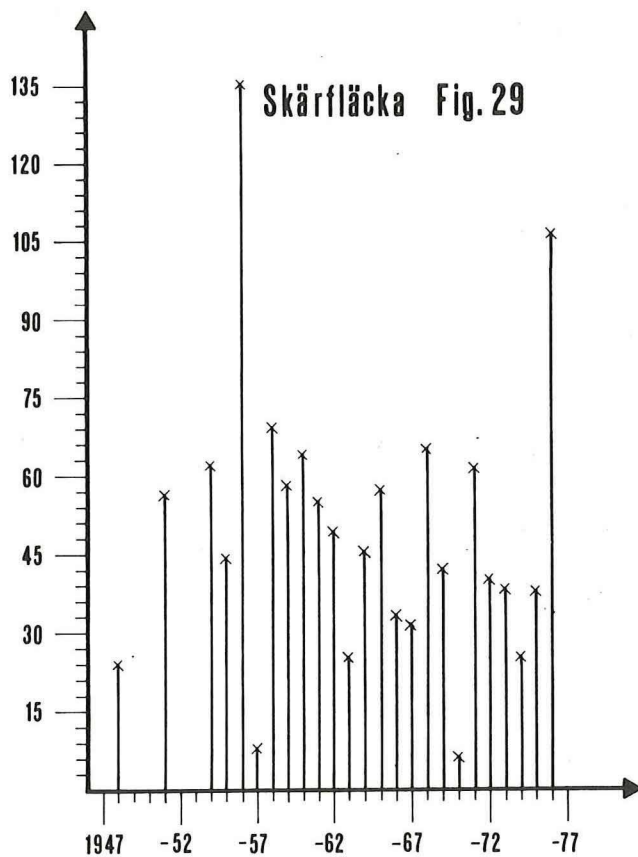
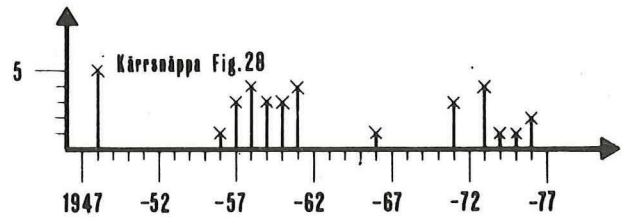
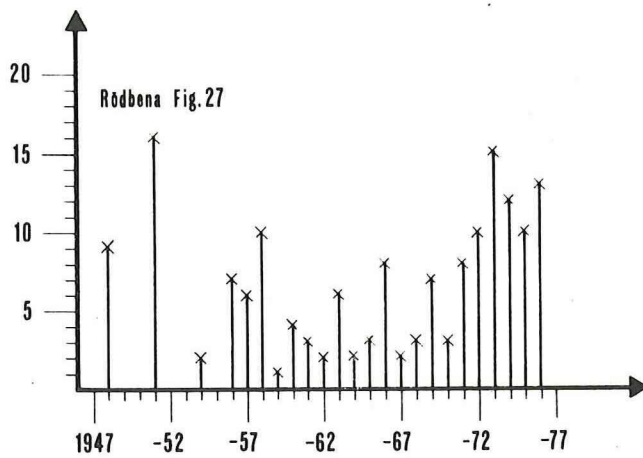

Fig 27-29. Numerärutveckling för skilda häckande fågelarter inom basinventeringsområdet (jfr sid 4) under perioden 1947-1974. Blankt utrymme = tillförlitliga uppgifter saknas, kryss = numerär året i fråga.

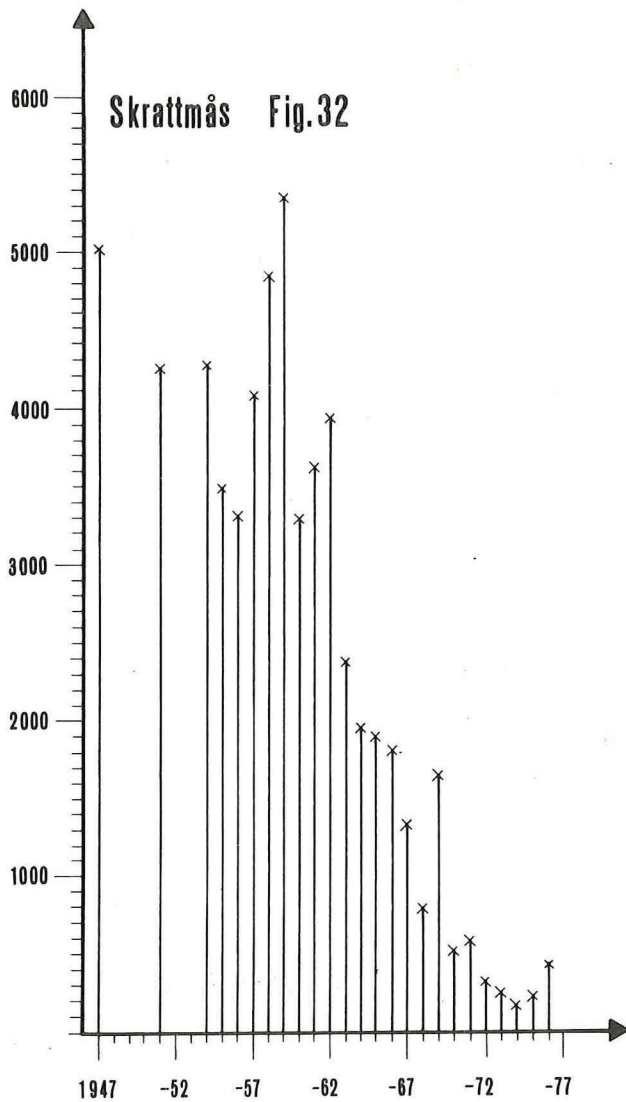
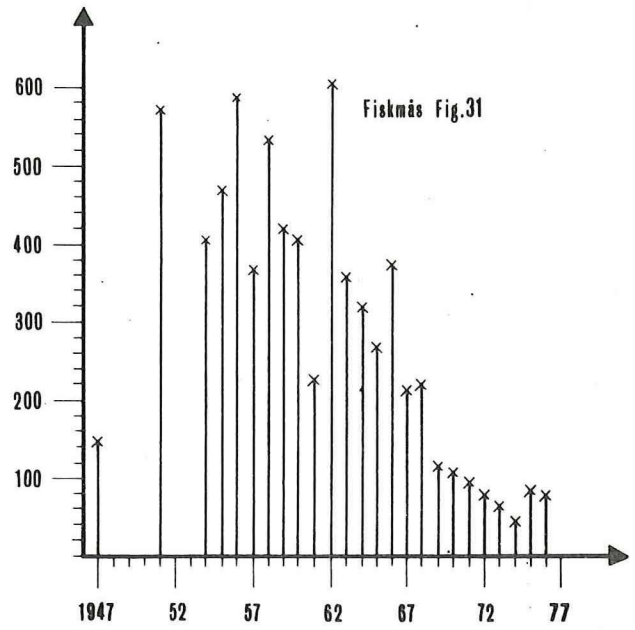
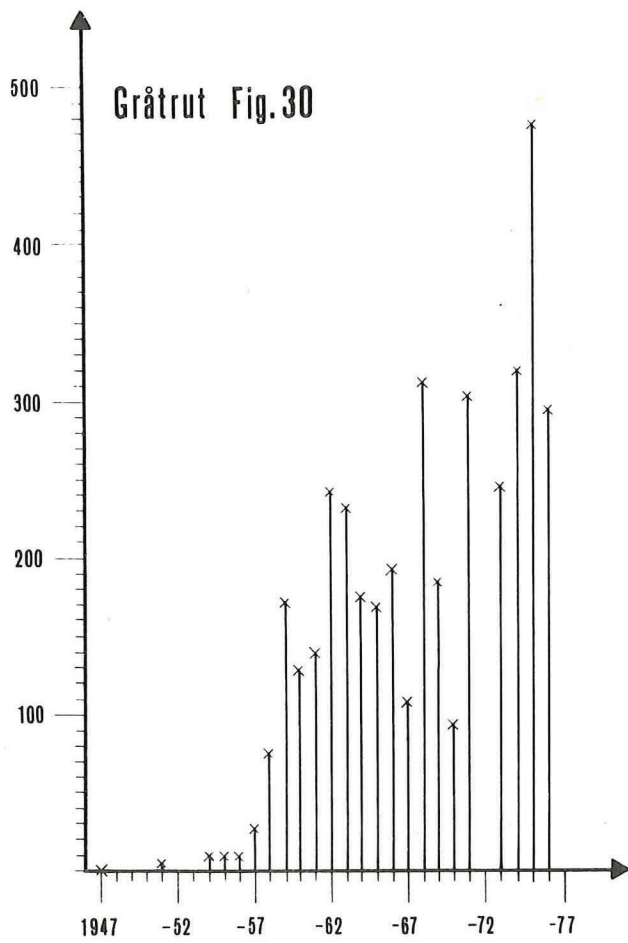

Fig 30-32. Numerärutveckling för skilda häckande fågelarter inom basinventeringsområdet (jfr sid 4) under perioden 1947-1974. Blankt utrymme = tillförlitliga uppgifter saknas, kryss = numerär året i fråga.

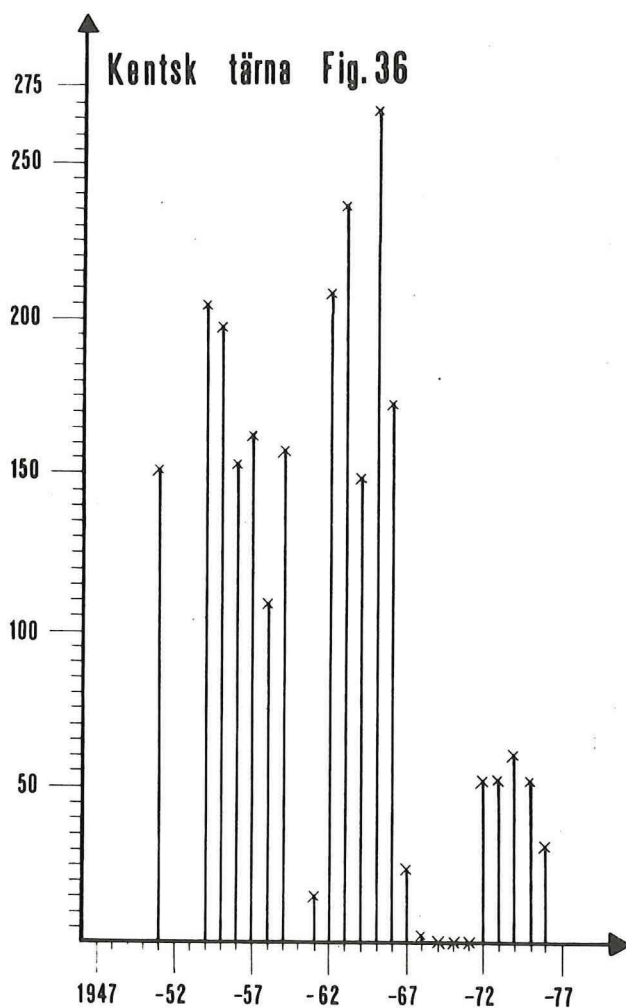
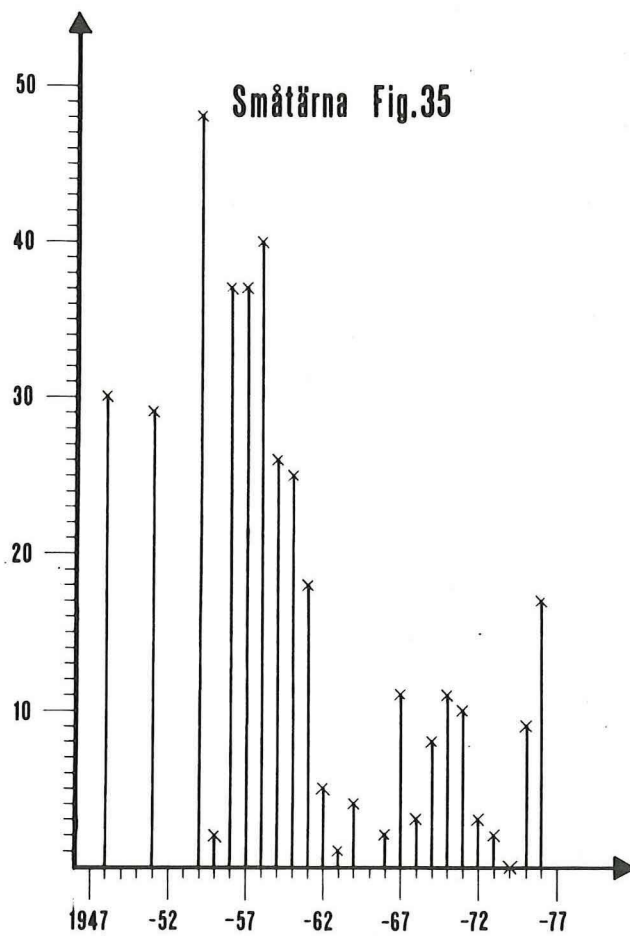
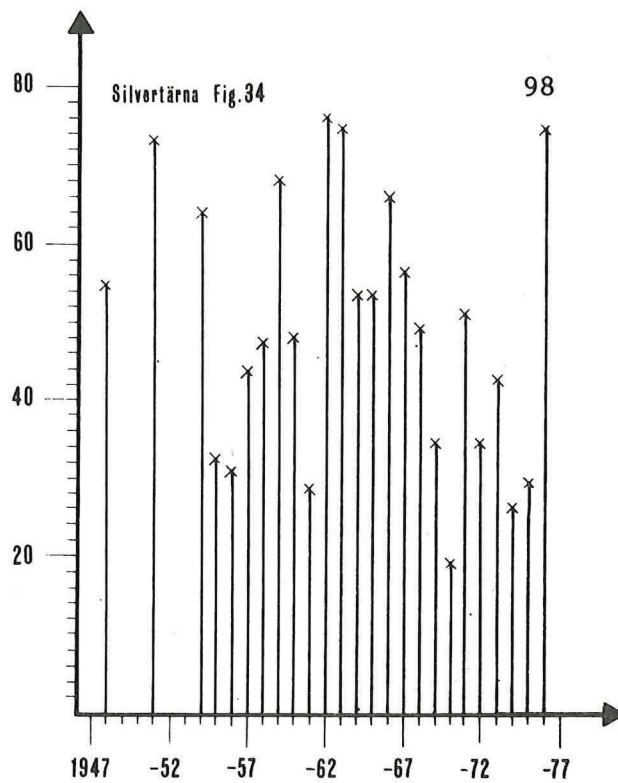
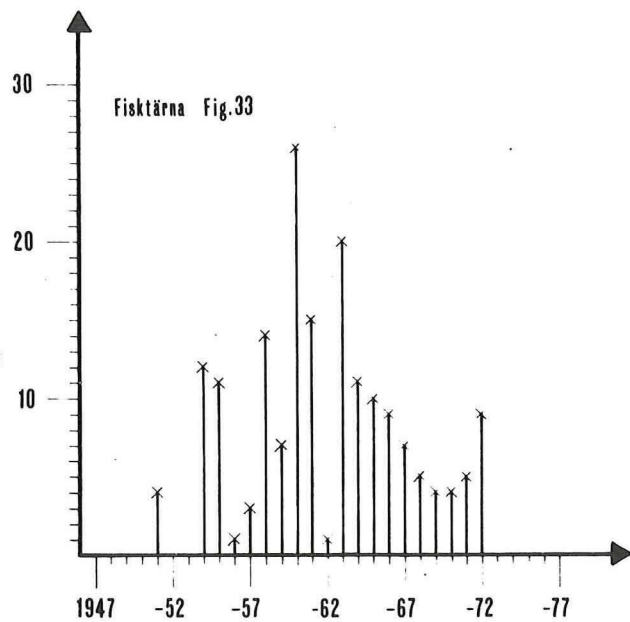

Fig 33-36. Numerärutveckling för skilda häckande fågelarter inom basinventeringsområdet (jfr sid 4) under perioden 1947-1974. Blankt utrymme = tillförlitliga uppgifter saknas, kryss = numerär året i fråga.

Fig 37. Skrattmåskolonien på Eskilstorps
holmar 1946

Fig 38. Kentska tärnor på favoritboplatsen på
Eskilstorps holmar (Sydön) år 1947

Fig 39. Samma terrängavschnitt av Eskilstorps holmar (Sydön) som på föregående avbildningar (Fig 37-38), men 30 år senare (år 1976)

Fig 40. Ruvande gråtrut (obs! det stora reviret) år 1971 på samma plats som de kentska tärnornas täta koloni låg år 1947 (Fig 38)

Meddelanden från Länsstyrelsen i Malmöhus län, naturvårdsenheten

1978

1. Kullabergs häckfåglar
2. Konsekvenser för täktverksamheten och grusförsörjningen i Västra Skåne om fasta förbindelser anläggs över Öresund
3. Översiktliga volymläskningar av i ytan liggande grusförekomster i Västra Skåne
4. Rapport rörande fördelning och kvalitet av berg- och jordarter i Sydsverige och Danmark med avseende på grusproduktion
5. Häckfågelfauna i Foteviksområdet
6. Christinelunds lövskogsreservat - vegetation och fauna
7. Kustområdet mellan Skäret och Svanshall - vegetation och markhistoria